

170. driftsår

ÅRSRAPPORT 2012

Sparebanken Øst

Netto mill kroner
utbytte utgjør Tall
utlån kvartal
Sum
Mørbank
nedskrivninger
pr
AS
Resultat
engasjementer
egenkapitalbevis
egenkapital
prosent
kunder

INNHold

Nøkkeltall.....	side	2
Styrets beretning.....	side	3-14
Eierstyring og selskapsledelse.....	side	15-26
Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5....	side	27
Resultatregnskap.....	side	28
Balanse.....	side	29
Endring egenkapital.....	side	30
Kontantstrømoppstilling.....	side	31
Noter til regnskapet.....	side	32-108
Gavetildeling 2011 utbetalt i 2012.....	side	109
Revisjonsberetning.....	side	110-111
Årsberetning fra Kontrollkomitéen.....	side	112

Nøkkeltall - konsern		2012	2011	2010	2009	2008
Gjennomsnittlig antall utestående egenkapitalbevis		20.731.183	20.731.183	20.731.183	15.606.370	3.778.267
Gjennomsnittlig egenkapital (mill. kr.)		1.966,5	1.814,5	1.632,2	1.343,4	1.305,4
Gjennomsnittlig forvaltn.kapital (mill. kr.)		28.693,6	26.502,2	23.515,3	23.556,2	22.885,9
1.	Egenkapitalrentabilitet (%)	13,43	8,58	18,70	21,92	-29,56
2.	Resultatnivå I (%)	0,92	0,59	1,30	1,25	-1,69
3.	Resultatnivå II (%)	1,35	0,86	1,66	1,81	-1,15
4.	Rentenetto (%)	1,78	1,66	1,78	2,05	1,91
5.	Kostnader/inntekter (før tap på utlån/garantier) (%)	42,84	55,95	41,82	42,04	1.033,91
	Kostnader/inntekter ekskl avkastn. på finansielle invest. (%)	48,06	55,77	56,77	55,43	57,06
6.	Kostnadseff. personalkostnader (%)	0,56	0,63	0,60	0,75	0,68
7.	Kostnadseff. øvrige kostnader (%)	0,39	0,42	0,54	0,51	0,54
8.	Kostnadseff. sum driftskostnader (%)	1,01	1,09	1,19	1,31	1,28
9.	Egenkapitalandel (%)	6,97	6,55	7,12	6,84	4,42
	Vekst i forvaltningskapitalen - siste 12 mnd (%)	4,00	15,16	12,65	-12,76	14,28
	Vekst i brutto utlån til kunder - siste 12 mnd (%)	1,71	13,65	17,12	-4,91	4,15
10.	Tap i forhold til netto utlån til kunder (%)	0,11	0,09	0,06	0,17	0,56
11.	Andel tapsavs. i forhold til brutto utlån til kunder (%)	0,65	0,64	0,86	0,92	0,87
12.	Innskuddsdekning (%)	51,81	40,27	39,18	43,91	43,68
	Kapitaldekning (%)	15,68	15,77	17,16	17,11	11,51
	Kjernekapitaldekning (%)	14,85	14,23	15,39	14,15	8,39
13.	Ren kjernekapitaldekning (%)	12,76	12,07	12,93	11,96	7,03
	Antall årsverk	224	252	261	267	271
	Utbytte (kr.)	3,00	2,00	5,00	4,00	0,00
14.	Fortjeneste pr. bevis e/skatt (kr.)	5,73	3,46	7,22	7,05	-8,05
15.	Resultatdekn. pr. bevis e/skatt (kr.)	12,74	7,51	14,73	14,20	-102,13
16.	Eierbrøk (%)	44,98	46,04	49,05	49,63	33,39
17.	Bokført egenkapital pr. bevis (kr.)	43,14	40,49	39,14	35,56	124,47
	Omløpshastighet (omsatt/utstedt %)	11,69	21,61	45,09	103,10	8,21

Definisjoner

1. Resultat etter skatt i % av gjennomsnittlig egenkapital
2. Resultat etter skatt i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
3. Resultat før tap på utlån/garantier i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
4. Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
5. Sum driftskostnader i % av netto rente- og kredittprovisjonsinntekter og sum andre driftsinntekter
6. Personalkostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
7. Andre driftskostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
8. Sum driftskostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
9. Egenkapital ekskl. utbytte i % av forvaltningskapitalen
10. Tap i % av netto utlån til kunder ved periodens begynnelse
11. Tapsavsetning utlån i % av brutto utlån til kunder
12. Innskudd fra kunder i % av netto utlån til kunder
13. Netto kjernekapital fratrukket fondsobligasjoner i kjernekapitalen i prosent av beregningsgrunnlaget (risikovektet balanse)
14. Eierandelskapitalens del av bankens resultat etter skatt pr. utestående egenkapitalbevis pr. 31.12.
15. Bankens resultat etter skatt dividert på gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis pr. 31.12.
16. Egenkapitalbeviserne andel av total EK (ekskl. avsetn. årets utbytte) i prosent. (Grunnlag pr. 01.01, tidsvektet ved emisjon).
17. Eierandelskapital dividert på antall egenkapitalbevis. Årets avsetning til utbytte er holdt utenfor beregningen.

ÅRSBERETNING FOR 2012

Dette er årsberetning for bankens 170. driftsår.

INNLEDNING

Sparebanken Øst ble stiftet 11. januar 1843.

Bankens idégrunnlag har stått fast i mange år. Banken arbeider i det sentrale østlandsområdet fra 21 kontorer. I løpet av året ble det etablert en ny filial på Kongsberg. I det nasjonale markedet får selvbetjente internettkunder konkurransedyktige priser på et smalere produktspekter. Dette gjelder nettkanalene DinBank.no, Boligkreditt.no og Topprente.no.

Styret oppfatter at bankens strategiske frihetsgrad er avhengig av bankens utvikling kompetansemessig og finansielt.

Innenfor en drøy times reiseavstand fra Drammen har banken et totalt nedslagsfelt på nærmere 2 mill. mennesker som representerer ca. 40 prosent av Norges befolkning. I dette området ønsker Sparebanken Øst å være en liten aktør samtidig som vi er en stor aktør i Nedre Buskerud.

Styret mener at bankens vekst best vil kunne oppnås ved organisk vekst.

VISJON OG STRATEGI

Visjon

Sparebanken Øst ønsker å være en ledende sparebank i østlandsområdet.

Forretningsidé

Sparebanken Øst skal være en frittstående, selvstendig og lokalt styrt leverandør av finansielle tjenester som skal sette folk flest og små og mellomstore bedrifter i stand til å utnytte sine økonomiske ressurser på en best mulig måte.

Overordnede økonomiske mål

Sparebanken Øst skal være en lønnsom bank drevet etter forretningsmessige prinsipper.

Likviditet

Illikvide eiendeler skal finansieres langsiktig. Langsiktig finansiering (løpetid > 12 måneder) skal minst utgjøre 105 prosent av illikvide eiendeler.

Egenkapitalrentabilitet

Egenkapitalrentabiliteten definert som overskudd etter bokførte tap og skatter i prosent av gjennomsnittlig egenkapital skal utgjøre minimum 11 prosent (konsern).

Kapitaldekning

Kapitaldekningen for konsernet skal være minimum 5 prosent over lovens krav på 8 prosent, hvorav kjernekapital skal utgjøre minst 11 prosent.

Kjerneverdier

Kjerneverdiene som skal støtte opp under visjonen er: forutsigbar, folkelig og fremoverlent.

Sparebankidentitet

Sparebanken Øst skal være:

- samfunnsorientert og ha høye etiske krav
- bidragsyter til verdiskapning – ikke minst i kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen
- utviklingsorientert med lokal forankring
- solid, langsiktig og troverdig

Marked

Vi definerer vårt hovedmarked til å være det sentrale østlandsområdet, med det mener vi aksene Kongsberg, Drammen, Asker, Sandvika, Oslo og Jessheim, samt fylkene Vestfold og Østfold. En annen måte å si det på er; alle områder som kan nås med ca. 1 times bilkjøring fra Drammen.

Vi ser på kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen som vårt lokalkmarked. Det sentrale østlandsområdet for øvrig defineres som vårt nisjemarked. Hele landet anses som et potensielt marked gjennom vårt selvbetjeningskonsept for forbrukerkunder.

Det bor 160 000 mennesker i vårt lokalkmarked, hvor av 65 000 i Drammen. Næringsutviklingen i kommunene er god og næringslivet går godt. Det er ventet en kraftig befolkningsvekst og økt næringsetablering. Det betyr at vi har et stort marked å ta av.

Produkter

Vi ønsker å dekke våre kunders behov for vanlige finansielle produkter. Våre hovedprodukter er sparing, utlån og garantier, betalingsformidling og forsikring.

Organisasjons- og medarbeiderutvikling

Sparebanken Øst vil ha en markedsorientert organisasjon som byr på interessante utfordringer for ansvarsbevisste og kvalifiserte medarbeidere.

Vi ønsker å utvikle våre ansatte til å møte fremtidige krav til kompetanse og omstilling.

Sparebanken Øst skal ved et godt arbeidsmiljø og konkurransedyktige betingelser fremstå som en attraktiv arbeidsgiver.

Banken er tilsluttet autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR). Banken har ved årsskiftet 52 ferdig autoriserte finansielle rådgivere.

Vekst

Sparebanken Øst anser vekst som viktig for å sikre at banken kan nå sine mål og bevare sin uavhengighet.

I vårt lokalkmarked ønsker vi minimum å opprettholde våre markedsandeler. Vår kontorkanal, med høyt servicenivå, våre konsepter og våre selvbetjeningskanaler benyttes for å bearbeide lokalkmarkedet.

I vårt nisjemarked ønsker vi å vokse så raskt som det er forsvarlig uten å gå på akkord med vår risikotoleranse. Vår kontorkanal inklusiv konsepter, med begrenset servicenivå, samt våre selvbetjeningskanaler benyttes for å bearbeide markedet.

Gjennom våre selvbetjeningskanaler mot forbrukerkunder og næringslivskunder ønsker vi å vokse med en tydelig lavrisikoprofil i resten av landet.

All vekst skal skje med de forutsetninger som settes av våre tre overordnede økonomiske mål.

Risikotoleranse

Bankvirksomhet forutsetter en viss grad av risikotagning, men vi ønsker å ha et bevisst og mest mulig målbart forhold til den risiko vi har eller påtar oss.

Dette gjelder innen de vesentligste risikoområdene kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko herunder spesielt IKT-risiko.

Vi skal følge opp vår risikoutvikling gjennom systematisk, kvartalsvis gjennomgang og rapportering av risiko innen alle vesentlige områder.

Utbyttestrategi

Sparebanken Øst har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir en god og stabil avkastning på bankens egenkapital og skape verdier for egenkapitalbeviserne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalbevisene.

Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom egenkapitalbeviserne og grunnfond i samsvar med deres andel av bankens egenkapital. Sparebanken Øst vil sikte mot at 50-75 prosent av overskuddet tilordnet egenkapitalbeviserne utbetales som utbytte. I et normalår vil ca. 10 prosent avsettes til gaveformål.

Ved fastsettelsen av utbytte og gaver vil det bli tatt hensyn til bankens resultatutvikling, markedssituasjon, stabilitet i utbytte samt behov for kjernekapital. Dersom det i et enkelt år ikke er resultatmessig dekning for et konkurransedyktig utbytte, vil det likevel søkes utbetalt et konkurransedyktig utbytte ved overførsel av nødvendige midler fra utjevningsfondet.

Datterselskap

AS Financiering

Selskapet skal være en aktør innen bruktbilfinansiering. Selskapet skal hvert år bidra til økt overskudd i Sparebanken Øst.

Sparebanken Øst Eiendom AS

Selskapet skal være en aktiv og anerkjent aktør innen utvikling, forvaltning og utleie av fast eiendom. Sparebanken Øst skal tilføres et akseptabelt årlig resultat, samtidig som eiendommene skal oppnå økt markedsverdi.

Sparebanken Øst Boligkreditt AS

Sparebanken Øst Boligkreditt AS skal verdipapirisere boliglån for å oppnå lavere fundingkostnader for konsernet.

Multibrand

Sparebanken Øst har valgt en tredelt og segmentert markedsmodell. Vi har valgt "House of Brands" som vår merkevarestrategi.

DinBANK.no

DinBANK.no er Sparebanken Østs internettsatsing som hadde sin oppstart september 2006. DinBANK.no er etablert som et meget enkelt, effektivt og rimelig bankalternativ for selvbetjeningskunder. DinBANK.no har i all hovedsak gitt lån til kunder med pant i bolig innenfor 70 prosent belåningsgrad. Kundene kommer fra hele Norge, dog med overvekt av kunder i fylkene Oslo, Akershus og Buskerud.

YoungBank.no

Konseptet tar sikte på å tilby ungdom en bankplattform, både teknisk og kommunikasjonsmessig, som er tilpasset denne kundegruppen.

Topprente.no

Topprente.no ble etablert i mars 2011. Topprente.no tilbyr svært konkurransedyktig rente på sparing og er etablert som et effektivt selvbetjeningskonsept. Topprente.no hadde ved utgangen av året 5.200 kunder som kommer fra hele landet med overvekt av kunder i fylkene Oslo, Akershus og Buskerud.

Boligkreditt.no

I desember 2012 ble Boligkreditt.no etablert. Et selvbetjeningskonsept, som via internett skal tilby boliglån med pant i selveierbolig. Boligkreditt.no tilbyr en av markedets beste renter på boliglån over 2 millioner inntil 70 prosent av eiendommens markedsverdi.

NORSK ØKONOMI I 2012

I 2012 har vi sett økt aktivitet i norsk økonomi mot et bakteppe av usikkerhet og uro i utlandet. Eurosonen er inne i en ny resesjon, drevet av statsgjeldskrise, lavt konsum og lave investeringer. USA ser moderat vekst, men har fortsatt store utfordringer politisk og økonomisk. Kina og de andre vekstøkonomiene er de viktigste driverne av global vekst, men har begynt å merke at handelspartnerne sliter. Gjennom hele 2012 har verdens største sentralbanker gjennomført massive tiltak i form av senkede styringsrenter og enorme likviditetstilførsler, og dette har senket usikkerheten noe i annet halvår, spesielt i eurosonen. Effekten er et rekordlavt rentenivå og reduserte risikopremier i finansmarkedene, også i Norge. Ved inngangen til året hadde Norges Bank nettopp senket styringsrentene kraftig for å dempe virkningen av den svake økonomiske utviklingen hos våre handelspartnere. Pengemarkedsrentene falt betraktelig fra januar til september og utsiktene til renteoppgang er skjøvet lenger fram i tid.

Et Norge i økonomisk utakt med Europa har gitt omfattende arbeidsinnvandring, men vi har fortsatt stabil lav arbeidsledighet (3,1-3,5 prosent gjennom 2012). Disponibel realinntekt økte kraftig i fjor, og SSB venter at realinntekten og lønnsveksten fortsatt vil være betydelig i 2013. Vekst i boligprisene på 6,7 prosent og lave renter

gir høy kredittvekst i husholdningene og boligbyggingen har tatt seg kraftig opp. Gjennom 2012 steg utlån til husholdninger med 7,2 prosent, mens kredittveksten til bedrifter var på 5,0 prosent.

Økonomien viser en tydeligere todeling; redusert tradisjonell eksport på grunn av sterk kronekurs og lavere etterspørsel fra eurosonen, og en økt aktivitet i petroleumsrelatert sektor på grunn av nye funn og høy oljepris. Privat tjenesteyting knyttet til oljerelatert industri og bygg og anlegg har i 2012 vært de sterkeste driverne bak BNP-veksten på 3,5 prosent for fastlands-Norge, 3,2 prosent totalt. Lav konsumvekst både i husholdningene og i offentlig sektor påvirket veksten negativt. I fjerde kvartal var veksten i BNP for fastlands-Norge avtagende, kun 0,3 prosent. Konsumprisveksten er redusert til 0,8 prosent, hvor særlig nedgang i strømprisene og lav prisvekst på importvarer trakk ned. Kjerneinflasjonen KPI-JAE er nede på 1,2 prosent.

Veksten i norsk økonomi er avhengig av utviklingen internasjonalt. Statsgjeldskrise og bankproblemer har preget eurosonen og USA i flere år. Selv om situasjonen virker mindre volatil enn tidligere, oppleves den fortsatt som usikker. Store økonomiske hjelpepakker har avhjulpet situasjonen noe, men behov for strukturelle endringer og kutt i offentlige utgifter gjør at situasjonen i mange av landene med høy statsgjeld vil være vanskelig i flere år fremover. Dette ser ut til å dempe veksten i industrilandene i lang tid. Oljeprisen vil være en viktig faktor for fortsatt sterk innenlandsk etterspørsel fremover.

VIRKSOMHETEN I 2012

IFRS (International Financial Reporting Standards)

Konsern- og selskapsregnskapet til Sparebanken Øst for 2012 er utarbeidet i samsvar med gjeldende IFRS standarder godkjent av EU og IFRIC fortolkninger.

Regnskapet er basert på historisk kostprinsippet med unntak av finansielle derivater, investeringer som er holdt for omsetning eller er tilgjengelig for salg, samt den del av verdipapirporteføljen hvor ledelsen har valgt å benytte "Fair Value Option". Disse postene er vurdert til virkelig verdi. Der konsernet benytter sikringsbokføring, justeres verdien på sikringsobjektet for verdiendringer knyttet til sikret risiko.

Resultat

Konsernet oppnådde i 2012 et resultat før skatt på 362,1 mill. kroner mot 210,5 mill. kroner i 2011. Økningen skyldes i hovedsak økt rentenetto, netto verdiendring og gevinst/tap på finansielle investeringer og økning i andre inntekter i datterselskapet Sparebanken Øst Eiendom AS.

1 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjør resultat før skatt 1,26 prosent mot 0,79 prosent for samme periode i fjor.

Resultat etter skatt viser et overskudd på 264,1 mill. kroner mot 155,7 mill. kroner i 2011. Egenkapitalrentabiliteten for 2012 utgjør 13,43 prosent mot 8,58 prosent i 2011.

Rentenetto

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter ble 509,5 mill. kroner og viser en økning på 68,5 mill. kroner i forhold til 2011. Det har vært en positiv utvikling i netto rente- og kredittprovisjonsinntekter i alle de fire kvartalene i 2012. Den største økningen var i 1. og 2. kvartal, men banken har også i 3. og 4. kvartal hatt en moderat økning i netto rente- og kredittprovisjonsinntekter.

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter tilsvarer 1,78 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital mot 1,66 prosent i 2011.

Driftsinntekter

Mottatt utbytte fra egenkapitalinstrumenter utgjør 11,4 mill. kroner i 2012 mot 31,1 mill. kroner i 2011. Reduksjonen skyldes i all vesentlighet at det ikke ble utbetalt utbytte fra Eksportfinans ASA i 2012. Det er i 2012 inntektsført 4,4 mill. kroner i utbytte og inntekter av verdipapirer med variabel avkastning som gjelder pengemarkedsfond. I morbanken er det i tillegg inntektsført utbytte fra datterselskap på 48,0 mill. kroner i 2012.

Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester utgjør 86,1 mill. kroner og viser en nedgang på 4,9 mill. kroner sammenliknet med 2011. Provisjonsinntektene var høye i 2011 som følge av store inntektsføringer vedrørende en enkelt næringslivskunde. Provisjonsinntektene kommer fra tradisjonelle banktjenester. Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester utgjør 38,3 mill. kroner og viser en økning på 5,7 mill. kroner i forhold til 2011. Økningen gjelder i sin helhet formidlingsprovisjon i AS Financiering som følge av økte utlån.

Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle eiendeler gir en inntektsføring på 62,3 mill. kroner i 2012. Av dette utgjør inntektsføring vedrørende garantien overfor Eksportfinans ASA 52,5 mill. kroner. Til sammenlikning utgjorde netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle eiendeler en tapsføring på 32,8 mill. kroner i 2011. Av dette utgjorde tapsføring vedrørende garantien overfor Eksportfinans ASA 6,1 mill. kroner.

Andre driftsinntekter utgjør 46,7 mill. kroner og viser en økning på 25,9 mill. kroner i forhold til 2011 og skyldes økte leieinntekter og gevinst ved salg av eiendom i Sparebanken Øst Eiendom AS.

Driftskostnader

Totale driftskostnader utgjør 290,3 mill. kroner og tilsvarer 1,01 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Til sammenlikning utgjorde totale driftskostnader 290,1 mill. kroner i 2011, tilsvarende 1,09 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Banken iverksatte i januar 2012 et kostnadsprogram for morbank. Programmet hadde en målsetting om reduksjon av antall ansatte gjennom naturlig avgang og ansettelsesstopp til 195 aktive årsverk ved utgangen av 2012. Totale kostnader i morbank ble i 2012 redusert til 238,1 mill. kroner mot 245,4 mill. kroner i 2011.

Lønn og generelle administrasjonskostnader utgjør 222,7 mill. kroner i 2012 mot 230,5 mill. kroner i 2011. Det er i 2012 avsatt 5,1 mill. kroner (inkl. arbeidsgiveravgift) til overskuddsdeling med ansatte. Det var ikke avsetning til overskuddsdeling i 2011.

Antall aktive årsverk i konsernet ved utgangen 2012 var 224 mot 252 ved utgangen av 2011. Antall aktive årsverk i morbank ved utgangen av 2012 var 195 mot 223 ved utgangen av 2011.

Avskrivninger utgjør 16,7 mill. kroner i 2012, og er en økning på 4,7 mill. kroner i forhold til 2011. Økningen skyldes ferdigstillelse av et næringsbygg i datterselskapet Sparebanken Øst Eiendom AS. Økningen i avskrivningene på konsern må sees i sammenheng med vesentlig økte inntekter fra utleie av eiendom fra samme selskap.

Andre driftskostnader utgjør 50,9 mill. kroner i 2012 mot 47,6 mill. kroner i 2011. Økningen i andre driftskostnader på konsern er i all hovedsak knyttet til Sparebanken Øst Eiendom AS, og må sees i sammenheng med vesentlige økte inntekter fra utleie av eiendom fra samme selskap.

Tap på utlån og garantier

Konsernets resultatførte tap på utlån og garantier er 25,3 mill. kroner i 2012, mot 17,9 mill. kroner i 2011. Økningen skyldes økte tapsføringer i datterselskapet AS Financiering. For morbank er tapet meget begrenset og utgjør 7,3 mill. kroner i 2012 mot 7,9 mill. kroner i 2011.

Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier til kunder utgjør 105,4 mill. kroner ved utgangen av 2012 mot 100,7 mill. kroner ved utgangen av 2011.

Nedskrivninger på grupper av utlån til kunder utgjør 43,4 mill. kroner ved utgangen av 2012, og er uendret siden forrige årsskiftet.

Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer utgjør 426,7 mill. kroner ved utgangen av 2012 mot 396,1 mill. kroner ved utgangen av 2011. Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer utgjør 322,4 mill. kroner og viser en økning på 26,5 mill. kroner i forhold til 31.12.11.

Disponering av årsoverskuddet

Styret foreslår at årsoverskuddet i morbank blir disponert som vist nedenfor. Utbytte er foreslått med kr. 3,00 pr. egenkapitalbevis.

(Beløp i mill. kroner)	2012
Utbytte egenkapitalbevis	62,2
Overført til utjevningsfond	42,5
Overført til grunnfond	123,1
Gaver	5,0
Årsoverskudd	232,8

Utjevningsfondet (eksklusiv utbytte) utgjør nå 196,8 mill. kroner som tilsvarer kr. 9,49 pr. egenkapitalbevis.

Balansen

Forvaltningskapitalen har økt med 1.141,0 mill. kroner siden forrige årsskiftet og utgjør 29.637,9 mill. kroner ved utgangen av 2012.

Kontanter og fordringer på sentralbanker samt statskasseveksler sett under ett, er redusert med 302,1 mill. kroner siden forrige årsskiftet og utgjør 1.199,7 mill. kroner pr. 31.12.12.

Netto utlån til kredittinstitusjoner er redusert med 237,1 mill. kroner siden 31.12.11 og utgjør 4,1 mill. kroner pr. 31.12.12.

Netto utlån til kunder utgjør 22.560,2 mill. kroner og viser en økning på 376,7 mill. kroner siden forrige årsskiftet, tilsvarende 1,7 prosent. Netto utlån til personkunder økte med 4,2 prosent, mens netto utlån til næringskunder er redusert med 6,5 prosent.

Brutto utlån til personkunder utgjør 78,0 prosent av totale utlån til kunder.

Beholdningen av sertifikater og obligasjoner viser en økning på 675,1 mill. kroner siden forrige årsskiftet og utgjør 3.946,2 mill. kroner. I tillegg kommer statskasseveksler som viser en reduksjon på 424,5 mill. kroner siden forrige årsskiftet og utgjør 496,4 mill. kroner ved utgangen av 2012.

Likviditetsporteføljen, inklusiv statskasseveksler og pengemarkedsfond, utgjør pålydende 4.911,7 mill. kroner og markedsverdien er 4.947,3 mill. kroner.

For likviditetsporteføljen er vektet gjennomsnittlig løpetid frem til avtalt forfall beregnet til 2,18 år.

Som en del av likviditetsstyringen, benytter banken pengemarkedsfond. Fondene har meget lav kredittrisiko og god likviditet og er et alternativ til egenforvaltning av obligasjoner i likviditetsporteføljen. Fondsandelene er i balansen plassert under aksjer og andre verdipapirer med variabel avkastning.

Innskudd fra kunder utgjør 11.687,9 mill. kroner pr. 31.12.12 og viser en økning de siste 12 måneder på 2.755,2 mill. kroner, tilsvarende 30,84 prosent. Innskuddsdekningen ved utgangen av 2012 var 51,81 prosent mot 40,27 prosent pr. 31.12.11.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer utgjør 13.612,0 mill. kroner og viser en nedgang på 258,3 mill. kroner siden forrige årsskiftet. Emittering i 2012 har bestått av både seniorobligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett. Banken opplever god tilgang til det norske obligasjonsmarkedet med priser på linje med sammenliknbare banker. Konsernet emiterte i 2012 obligasjon med fortrinnsrett i det svenske kapitalmarkedet.

Andre langsiktige låneopptak utgjør 844,5 mill. kroner ved utgangen av 2012 og viser en reduksjon på 1.073,6 mill. kroner siden forrige årsskiftet. Reduksjonen skyldes i hovedsak innfrielse av F-lån i Norges Bank på 1.000 mill. kroner. Ved utgangen av 2012 har konsernet ikke F-lån i Norges Bank.

Banken deltok i statens bytteordning i 2009 med 915,4 mill. kroner og har i 2012 førtidig innfridd 421,9 mill. kroner av dette.

Kortsiktige innlån (definert som innlån med gjenstående løpetid under 1 år) utgjør 1.915,0 mill. kroner.

RISIKOFORHOLD

Kredittrisiko

Kreditteveksten har falt gjennom 2012. Dette har sammenheng med økte krav til kapital i bankene og høy sparerate i befolkningen. Utviklingen i kredittrisiko følges løpende gjennom kvartalsvise rapporter til ledelse og styre. Risikoutviklingen har vært positiv med økt andel utlån med lav risiko. Måling av risiko ved utlån til kunder skjer gjennom risikoklassifisering av kunder som en integrert del av kredittprosessen. Kundene klassifiseres etter risiko på bakgrunn av beregning av personkunders frie likviditet etter kostnader, nøkkeltallsanalyse av bedrifters regnskaper, gjeldsgrad, sikkerhetsstillelse og vurdering av andre mer spesifikke forhold.

Den ordinære utlånsvirksomheten har i konsernet en fordeling på sektorer pr. 31.12.12 med 78 prosent av brutto utlån til privatkunder og 22 prosent til bedriftskunder. Lav andel utlån til bedrifter bidrar til lav konsentrasjonsrisiko.

Konsernets utlånsportefølje til privatkunder og bedrifter fordeler seg geografisk i det sentrale østlandsområdet med hovedvekt i kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen. Utlånsvirksomheten anses ikke å være spesielt eksponert mot enkeltbedrifter (hjørnestensbedrifter) eller ensidig økonomisk utvikling i regionen. Nærheten til Oslo gir både privatkundeavdelingen og bedriftskundeavdelingen et stort markedsområde med fleksibilitet med hensyn til kunder og markeder.

Utlånsporteføljen til bedriftskunder er fordelt på ulike næringer. Eksponering mot eiendom og eiendomsutvikling utgjør en relativt stor andel. Omsetning og drift av fast eiendom utgjør 57 prosent av bedriftsporteføljen. Målt som andel av samlet utlånsportefølje i konsernet, utgjør eksponering mot omsetning og drift av fast eiendom likevel ikke mer enn 12 prosent. Eiendom er en syklisk næring som kan være særlig utsatt i nedgangskonjunkturer. Engasjementene vurderes imidlertid å være godt sikret, ofte med tillegg av sidesikkerheter.

Tap på utlån og garantier er lave også i 2012. Mer enn halvparten av tapene skyldes tap i datterselskapet AS Financiering og må sees i sammenheng med sterk vekst i utlån i 2011.

Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer økte noe i 2012. Kvaliteten i porteføljen er stabil og individuelle nedskrivninger og nedskrivninger på grupper av utlån anses tilstrekkelig. Det er gjennomført ordinær gjennomgang av misligholdte og tapsutsatte engasjementer.

Plassering i rentebærende verdipapirer for likviditetsformål er knyttet til strategi for likviditetsstyring vedtatt av styret. Vedtatt strategi, samt investeringspolicy, konkretiserer risikotoleranse, allokering til aktivaklasser, rammer og fullmakter. Videre skal en vesentlig del av porteføljen være egnet som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank. Ved plassering av midler i sertifikater og obligasjoner vurderes risiko ut fra papirenes likviditet, utsteders rating og andre motpartsspesifikke forhold. Rentebærende verdipapirer regnskapsføres til markedsverdi slik at endringer i risiko løpende reflekteres i regnskapet. Sett bort fra urealiserte verdiendringer har det ikke forekommet kreditttap i verdipapirporteføljen i 2012.

Markedsrisiko

Renterisikoen holdes innenfor fastsatte rammer og er begrenset ved at eiendeler og gjeld har flytende rente eller er byttet til flytende rente. Kreditspreadrisiko, eller risiko for endringer i margin på rentebærende verdipapirer, styres slik at tapet ved en gitt endring i kreditspread ikke skal overstige fastsatt ramme. Valutarisiko sikres ved inngåelse av terminforretninger eller basis-swapper. Eksponering mot egenkapitalinstrumenter utover bankens datterselskap og strategiske investeringer er begrenset.

Likviditetsrisiko

Banken har en konservativ holdning til likviditetsrisiko, der langsiktighet og proaktivitet i forhold til fremtidige forfall er grunnleggende faktorer. Sparebanken Øst søker til enhver tid å diversifisere sine kilder til finansiering for å bli mest mulig uavhengig av hendelser i det enkelte marked.

Banken har egne rammer for likviditetsbuffer som medfører en robust likviditetsposisjon. Dette innebærer blant annet at banken til enhver tid skal ha likviditet nok til å klare 12 måneders normal drift uten tilførsel av nye midler. Bankens likviditetsprognose viser pr. utgangen av 2012 tilstrekkelig likviditet i tråd med målsettingen om 12 måneders drift.

Innskudd er en viktig kilde til finansiering for bankene. Etter finanskrisen har vi sett økt konkurranse om innskuddene. Tilpasninger i produktutvalget for våre kunder har medført økt tilgang av innskudd. Topprente.no har i særlig grad bidratt til å øke bankens innskuddsdekning.

Sparebanken Øst Boligkreditt AS er en integrert del av konsernets finansieringsstruktur som gir mulighet til å utstede obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Dette styrker konsernets finansieringssituasjon.

Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett er den viktigste kilden til funding for konsernet. OMF-markedet har utviklet seg og blitt dypere og mer likvid i 2012 og er i ferd med å bli en sentral del av det norske verdipapirmarkedet. Obligasjoner med fortrinnsrett gir investorene sikkerhet i form av fortrinnsrett til boliglån med lav risiko. Markedet er attraktivt for norske institusjonelle investorer tatt i betraktning at utbudet av norsk statsgjeld er lavt på grunn av sterke norske statsfinanser. Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen i Europa og den vestlige verden for øvrig, er dette markedet attraktivt også for internasjonale investorer. Gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett sikres konsernet tilgang på fremmedkapital. Det vektlegges derfor å legge til rette for utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett. Sparebanken Øst har i tillegg bilaterale lån fra europeiske banker og forsikringsselskaper som kilder til funding i dag.

Operasjonell risiko

Gjennom årlige gjennomganger av bankens nøkkelprosesser og kvartalsvis rapportering av registrerte hendelser og vurdert risikonivå til styret og ledelsen, sørges det for styring og kontroll med operasjonell risiko. Konsernet har ikke registrert vesentlige tap som følge av svikt i interne prosesser, systemer, menneskelig svikt eller uforutsette hendelser i 2012.

KAPITALDEKNING

Langsiktig kapitalstyring i Sparebanken Øst er innrettet på å sikre god soliditet og tilstrekkelig likviditet for hele konsernet. God soliditet opprettholdes i første rekke ved å sørge for tilstrekkelige kapitalbuffer over minimumskravene til kapital. Netto ansvarlig kapital utgjorde 2.312,6 mill. kroner ved utgangen 2012, hvorav konsernets netto kjernekapital utgjorde 2.190,3 mill. kroner. Med et beregningsgrunnlag på 14.748,8 mill. kroner tilsvarer dette en kapitaldekning på 15,68 prosent, hvorav kjernekapitaldekningen utgjør 14,85 prosent. Dette innebærer faktisk kapitaldekning over intern fastsatt målsetning på henholdsvis 13 prosent og 11 prosent, samt tilstrekkelig buffer over minimumskravene.

Ren kjernekapitaldekning utgjør 12,76 prosent. Banken benytter standardmetoden i Basel II-regelverket ved beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital for kredittrisiko. Beregningen knyttet til operasjonell risiko beregnes ut fra basismetoden.

Bankens styre vurderer behovet for egenkapital gjennom ICAAP. Vurderingene gjennomføres på konsernnivå og vurderer utviklingen fremover. Vekst og planer om vekst i utlån og andre aktiva vil alltid ta hensyn til behov for bufferkapital. For øvrig tillegges betydelig vekt på at vi opprettholder forsvarlig styring av forretningsmessig drift slik at konsernet kan oppnå gode resultater og gi tilfredsstillende avkastning på investert kapital. På den måten vil banken være attraktiv for investorer og bidra til å sikre konsernet tilgang til kapital ved behov for å styrke egenkapitalen. Banken har pr. i dag ikke planer om å emittere ny egenkapital. Banken innfridde i 2012 et ansvarlig lån på 100 mill. kroner. Banken vurderer løpende behovet for opptak av ansvarlig lån og fondsobligasjoner.

RATING

Banken har en A3/P-2 rating fra Moody's Investors Service. "Outlook" for ratingen er "stable". Moody's bekreftet bankens rating senest i "Credit Opinion" datert 5. juli 2012.

DATTERSELSKAP

Sparebanken Øst Boligkreditt AS er et heleid datterselskap av Sparebanken Øst. Selskapet ble stiftet 14.04.09 og har til formål å yte eller erverve bolighypoteklån, eiendomshypoteklån, lån sikret ved pant i andre realregistrerte formuesgoder eller offentlig lån og å finansiere utlånsvirksomheten hovedsakelig ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. Belåningsgraden i sikkerhetsmassen (LTV) var ved utgangen av 2012 45,3 prosent mot 46,2 prosent ved utgangen av 2011.

Selskapets forvaltningskapital var 8.478,8 mill. kroner ved utgangen av 2012 og består i all hovedsak av 1. prioritets pantelån i bolig og er finansiert gjennom obligasjoner med fortrinnsrett og trekkrettighet fra morselskapet. Selskapets innskutte egenkapital er 450,0 mill. kroner, hvorav 266,5 mill. kroner er aksjekapital og 183,5 mill. kroner er overkursfond. Resultat etter skatt viser et overskudd på 46,4 mill. kroner i 2012 mot 2,9 mill. kroner i 2011. Selskapet har ingen ansatte, men leier tjenester av Sparebanken Øst. Obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av Sparebanken Øst Boligkreditt AS har siden 1. kvartal 2011 blitt ratet AAA av Moody's Investors Service.

AS Finansiering er et heleid finansieringsselskap av Sparebanken Øst. Hovedproduktet er gjeldsbrevfinansiering av bil, i det alt vesentlige brukt bil. Selskapet oppnådde et overskudd etter skatt på 26,6 mill. kroner mot 17,6 mill. kroner i 2011. Forvaltningskapitalen utgjør 1.570,8 mill. kroner. Vekst i netto utlån til kunder var 10,6 prosent i 2012 mot 39,8 prosent i 2011. Ved utgangen av 2012 har selskapet 25 ansatte tilsvarende 23 årsverk.

Sparebanken Øst Eiendom AS har som hovedformål å drive vanlig eiendomsdrift ved kjøp og salg, utleie og utvikling av fast eiendom samt kjøp og salg av løsøre innenfor ulike forretningsområder. I 2012 med virkning fra 01.01.12 ble det gjennomført en konsernfisjonfusjon hvor seks av eiendommene ble fisjonert ut til datterselskap av Sparebanken Øst Eiendom AS. Selskapene som ble etablert var Arbeidergaten 28 AS, EngeneKvartalet AS, Krokstad Terrasse AS, Stasjonsgaten 12 AS og Tollbugt. 49-51 AS. Samlede driftsinntekter utgjorde 49,9 mill. kroner i 2012 mot 23,6 mill. kroner i 2011. Økningen skyldes økte leieinntekter og forvaltningsinntekter som følge av ferdigstillelse av et næringsbygg i Drammen, leieinntekter fra datterselskapet Hawø Eiendom AS og gevinst ved salg av eiendom. Resultat etter skatt viser et samlet overskudd på 9,2 mill. kroner i 2012, mot 2,4 mill. kroner i 2011. Selskapet har 7 ansatte, tilsvarende 6 årsverk, Aksjekapitalen er 35,1 mill. kroner.

Øst Prosjekt AS har som hovedformål å overta prosjekter og drive industri- og handelsvirksomhet til sikring og realisering av utsatte engasjement i morbanken. Selskapet har ingen ansatte og aksjekapitalen utgjør 12,0 mill. kroner. Resultat etter skatt viser 0 mill. kroner i 2012 mot et overskudd på 5,7 mill. kroner i 2011. Overskuddet i 2011 skyldtes i all hovedsak gevinst ved salg av aksjer.

ANSATTE, LEDELSEN OG STYRET

Ved utgangen av 2012 hadde konsernet 243 ansatte tilsvarende 224 aktive årsverk. Antall årsverk i morbank utgjør 200 med 195 aktive årsverk i 2012. Gjennomsnittsalderen er 49 år. Konsernet har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn. Konsernet har i sin policy innarbeidet bestemmelser som tar sikte på at det ikke forekommer forskjellsbehandling grunnet kjønn i saker som for eksempel lønn, avansement og rekruttering. Andelen kvinnelige ansatte i morbank utgjør 64,2 prosent. Antall ledere ble redusert med 25 prosent i løpet av 2012. Kvinneandelen i lederstillinger har gått noe ned i 2012 i forhold til 2011 og utgjør 27 prosent ved årsskiftet. Gjennomsnittsalderen i lederstillinger er 45 år. Ved utlysning av lederstillinger legges det vekt på intern rekruttering.

Pål Strand er selskapets administrerende direktør. Toppledergruppen består i dag av følgende personer:

Pål Strand, f. 1965

adm. direktør

Ansatt i banken siden 1984

Kjell Engen, f. 1969

viseadm. direktør (finans og intern drift)

Ansatt i banken siden 2003

Anne Siri R. Jensen, f. 1961

direktør personal

Ansatt i banken siden 1985

Jan-Roger Vrabel, f. 1971

direktør personmarked

Ansatt i banken siden 2011

Per Øyvind Mørk, f. 1965

direktør marked og kommunikasjon

Ansatt i banken siden 2011

Halvor Kirkebøen, f. 1955

direktør bedriftsmarked

Ansatt i banken siden 2012

Har også vært ansatt i banken tidligere

Lars-Runar Groven, f. 1966

direktør kreditt

Ansatt i banken siden 1992

Av bankens 8 valgte styremedlemmer er 4 kvinner. Styreleder er kvinne. Følgende personer utgjør styret i Sparebanken Øst:

Jorund Rønning Indreliid, f. 1959

daglig leder

Styremedlem siden 2001

Nestleder fra 2003, leder fra 2009

Tidligere varamedlem til styret og kontrollkomiteén

Knut Smedsrud, f. 1960

advokat

Styremedlem siden 2009

Nestleder til styret siden 2009

Tidligere varamedlem til styret

Elly T Thoresen, f. 1957

lærer

Styremedlem siden 2012

Tidligere forstanderskapsmedlem

Sverre Nedberg, f. 1956

siviløkonom

Styremedlem siden 2006

Tidligere forstanderskapsmedlem

Morten Andre Yttreide, f. 1967

daglig leder

Styremedlem siden 2012

Tidligere varamedlem til styret

Hanne Solem, f. 1966

konserncontroller

Styremedlem siden 2010

Tidligere varamedlem til styret

Roar Norheim Larsen, f. 1943

overformynder i Nedre Eiker kommune

Styremedlem siden 2007

Tidligere forstanderskapsmedlem

Ann-Kristin Plomås, f. 1972

salgsleder personkundemarked

Ansattes styrerepresentant siden 2011

Tidligere varamedlem til styret

DET INTERNE ARBEIDSMILJØET

Banken ivaretar myndighetenes pålagte helse-, miljø- og sikkerhetskrav på en systematisk måte gjennom blant annet fastsatte instruksjer og årlige vernerundebesøk. Ved slike besøk kartlegges arbeidsmiljøet og den generelle arbeidssituasjon ved det enkelte kontor. Dette danner utgangspunkt for vurdering av eventuelle forbedringstiltak.

Ettervern i forbindelse med ran inngår som en del av bankens totale HMS-arbeid og ivaretas av en særskilt ettervernsgruppe bestående av personalkonsulent, sikkerhetssjef, hovedverneombud, lokale verneombud og representanter for bedriftshelsetjenesten. Bankens ble i 2012 ikke utsatt for ran. Det er for øvrig ikke registrert personskader eller ulykker av noen art hos ansatte.

Samlet sykefravær i 2012 utgjorde 6,41 prosent av total arbeidstid, mot 4,75 prosent i 2011, 5,39 prosent i 2010, 4,86 prosent i 2009 og 4,94 prosent i 2008. Sykefraværet i 2012 fordeler seg med 3,3 prosent for menn og 8,4 prosent for kvinner.

DET YTRE MILJØET

Konsekvent bruk av fjernvarme der dette er mulig og ellers elektrisk oppvarming i bankens bygg gjør at bankens virksomhet i svært begrenset grad forurensar det ytre miljøet.

TILTAK MOT HVITVASKING OG TERRORFINANSIERING

Sparebanken Øst har etablert rutiner og instruksjoner for å etterleve alle lover og regler som omhandler hvitvasking og terrorfinansiering. Vi har lagt stor vekt på opplæring og holdningsskapende arbeid. I tillegg har vi etablert omfattende kontrollrutiner for å avdekke eventuelle avvik.

Sparebanken Øst foretar risikobasert kundekontroll av samtlige nye kunder etter "kjenn din kunde-prinsippet". Dette innebærer også kontroll av identitet og oppbevaring av kopi av legitimasjonsdokumenter. Videre har vi løpende oppfølging av eksisterende kunder og av transaksjoner som utføres. Alle mistenkelige transaksjoner meldes til Økokrim.

I løpet av 2012 har vi innrapportert 34 nye kunder/forhold til Økokrim med mistanke om hvitvasking. Dette er en liten nedgang sammenliknet med 2011 hvor 38 saker ble meldt.

I forbindelse med etableringen av innskuddskonseptet Topprente.no og Boligkreditt.no, har banken tatt i bruk elektronisk identifisering og signering ved kundeetablering og avtaleinngåelse. I løpet av 2013 vil dette også tas i bruk i andre deler av banken.

Et grundig opplæringsprogram og løpende aktsomhet i hele organisasjonen er sammen med gode systemer og rutiner en forutsetning for å oppnå god kvalitet i dette arbeidet.

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Ansvar og roller

Bankens styre og ledelse har det endelige ansvaret for risikostyring og internkontroll. Styret vedtar den overordnede risikostrategien og godkjenner prinsipper for oppfølging, kontroll og risikorammer. Administrasjonen rapporterer regelmessig til styret alle vesentlige risikoer, herunder faktisk risikonivå mot fastsatte rammer.

I tillegg til de styrende og kontrollerende organer i banken, er det utviklet et omfattende internt styrings- og kontrollopplegg som har til hensikt å sikre en effektiv og målrettet drift av bankens virksomhet. Det utarbeides årlige strategier innen alle virksomhetsområdene og det rapporteres jevnlig til styret på kredittrisiko, operasjonell risiko og likviditets- og markedsrisiko.

Administrerende direktør er ansvarlig for iverksettelse av tilfredsstillende internkontroll og risikostyring. Ansvaret for risikoeksponering og internkontroll er delegert som linjeansvar som påhviler avdelingsledere innenfor de ulike seksjonene. Kredittdrivning til privatpersoner og bedrifter er bankens største virksomhetsområde. Fullmakter er i all hovedsak tillagt sentrale kredittfunksjoner. Personlige fullmakter er begrenset.

Styrets årlige gjennomgang og rapportering

Den årlige gjennomgangen av de strategiske planene i styret danner grunnlaget for styrets behandling og beslutning av saker gjennom året. Gjennomgang av bankens risiko er en del av denne årlige gjennomgangen. I tillegg foretas det en kvartalsvis gjennomgang av mer operasjonelle risikoer. Styret foretar også en årlig gjennomgang av viktige styringsdokumenter i banken for å sikre at disse er oppdaterte og dekker relevante områder.

Ulike organer for internkontroll

BSK

Bankens balansestyringskomité har jevnlige møter der status og tiltak med hensyn til likviditetssituasjonen diskuteres. I BSK møter administrerende direktør, viseadministrerende direktør, business controller og finanssjef.

PM Kreditt

PM Kreditt er en sentral kredittfunksjon og er det besluttsende organ for kredittdrivning til kunder i personmarkedet. Kredittdrivningen er lokalisert og organisert som en enhet. Avdelingen tar beslutning om kredittdrivning til alle personkunder i banken. Bruken av individuelle fullmakter er svært begrenset.

Kredittdivdelingen

Kredittdivdelingen fatter beslutninger om kreditt over en bestemt størrelse til kunder i bedriftsmarked og personkundemarked. Avdelingen består av 4 kredittsjef. Overgår kredittdrivning fullmakt gitt kredittdivdelingen, besluttet saken av styret. Inngåelse av mindre engasjementer gjøres i henhold til vedtatte rammer og personlige fullmakter i bedriftsmarkedsavdelingen.

Risikokomiteén

Risikokomiteén har til formål å vurdere risikoeksponering og risikorapportering. Komiteén skal gjøre vurderinger av kapitalbehovet. Komiteéns medlemmer er bankens advokat, kredittsjef, finanssjef, avdelingsbanksjef SE, IT-sjef og kontrollere. Komiteéns konklusjoner og merknader protokollføres. Protokollførte merknader, samt en erklæring om at risikorapporten er gjennomgått og viser riktige eksponeringer, følger med som et vedlegg til risikorapporten. Rapporten går til styret hvert kvartal.

Controllere

Banken har 3 uavhengige kontrollere. Alle rapporterer direkte til administrerende direktør. Controllerne har hvert sitt arbeidsområde og dekker henholdsvis business, risiko og compliance. Controllerne avgir kvartalsvise rapporter til administrerende direktør som fremlegger disse for styret. Status på compliance rapporteres i tillegg i en årlig rapport fra administrerende direktør til styret.

Nøkkelprosess

Toppledergruppen i banken definerer årlig bankens mest kritiske forretningsområder og foretar en risikovurdering av hvert enkelt område. Eventuelle tiltak følges opp av compliance funksjonen.

Anti hvitvaskingsansvarlig

Det er opprettet en egen operativ stilling som anti hvitvaskingsansvarlig. Stillingen innebærer en oppfølging av etterlevelsen av regelverket og en kontroll av alle kundeopprettelser.

Internrevisor, Finanstilsynet, Moody's Investor Service

Flere uavhengige organer foretar selvstendige evalueringer av bankens profil, oppfølging og organisering med hensyn til håndtering av finansiell og operasjonell risiko. Dette omfatter kontrollkomiteén, internrevisor, Finanstilsynet og Moody's Investor Service.

I forskrift er bankene pålagt internrevisjon i tråd med fastsatte standarder og Finanstilsynets forskrifter. Bankens internrevisor har i 2012 vært KPMG. Internrevisor foretar årlig lovbestemt revisjon av risikostyring og internkontroll, samt rapporterer resultatet av de ulike kontrollene til styret og ledelsen. Banken finner at KPMG har den nødvendige kompetanse innen de sentrale fag- og risikoområder som påvirker bankens drift. Bankens to datterselskap, AS Financiering og Sparebanken Øst Boligkreditt AS, er også underlagt lovpålagt internrevisjon.

Finanstilsynet foretar jevnlig stedlige tilsyn med hensyn til finansiell risiko knyttet til bankens virksomhet, i tillegg til kontroll ved løpende rapportering på en rekke sentrale risikoområder.

Det internasjonale ratingselskapet Moody's Investor Service har årlig en gjennomgang av bankens virksomhet, og følger denne opp ved jevnlig ratingrapporter som gjør det mulig for eksterne parter å bedømme risiko knyttet til Sparebanken Øst som motpart eller gjelds- og egenkapitalinvesteringsobjekt.

FORTSATT DRIFT

Det bekreftes at forutsetningene for fortsatt drift er til stede og lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

UTSIKTENE FREMOVER

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter påvirkes av konkurransesituasjonen i bankmarkedet. Økt konkurranse fremover vil presse marginene på bankens utlansprodukter. Bankens fundingkostnader påvirkes av fortsatt lave markedsrenter.

Det legges til grunn en nominell nedgang i kostnader sammenliknet med 2012. Tap på utlån til kunder er et risikoområde, men forventes å ligge innenfor langsiktige måltall.

Banken satser sterkt på salg av forsikringsprodukter. Satsingen er av langsiktig karakter og inntektsomfanget vil øke ytterligere i årene fremover.

Svingninger i markedsverdiene på garantien til Eksportfinans ASA og verdipapirer generelt kan ikke utelukkes. Eksportfinans ASA har mottatt et søksmål fra investorer i japanske samurai-obligasjoner. Eksportfinans ASA har på det sterkeste avvist søksmålet.

Fra og med 1. januar 2013 innføres endringer i regnskapsmessig behandling av pensjoner (IAS 19). Korridormetoden fjernes og estimatavvik føres mot egenkapitalen via totalresultatet. Implementeringseffekten pr. 1. januar 2013 gir en estimert positiv effekt på egenkapitalen på 3,9 mill. kroner. Konsernet har i 2012 fastsatt diskonteringsrente på grunnlag av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) mot tidligere års statsobligasjonsrente.

STYRET OG ADMINISTRASJONEN VIL FÅ TAKKE

bankens kunder, forretningsforbindelser og tillitsvalgte for god oppslutning om banken. Styret og administrasjonen vil berømme de ansatte for god innsats i 2012.

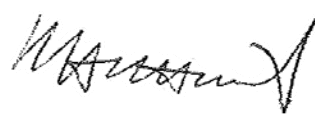
Hokksund, 31. desember 2012
Drammen, 14. mars 2013

Jørund Rønning Indrelid
leder

Knut Smedsrud
nestleder

Morten André Yttreide

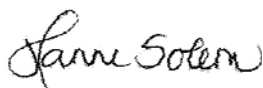
Roar Norheim Larsen

Sverre Nedberg

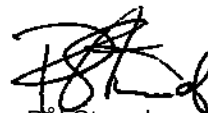
Elly Therese Thoresen

Hanne Solem

Ann Kristin Plomås
ansattes repr.

Pål Strand
adm. direktør

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE I SPAREBANKEN ØST

Sparebanker er selveiende stiftelser. Norsk standard for eierstyring og selskapsledelse er utarbeidet for aksjeselskaper eid av aksjonærer med aksjer notert på Oslo Børs. For sparebanker gjelder standarden så langt den passer. Forstanderskapet er det øverste styringsorganet i Sparebanken Øst. Forstanderskapet tilsvarer generalforsamlingen i aksjeselskaper. Forstanderskapet består av 48 personer valgt blant egenkapitalbevisiere, ansatte, innskytere og kommuneoppnevnte i Drammen, Nedre Eiker og Øvre Eiker. Innflytelsen til den enkelte forstander er lik uavhengig av hvilken av de fire grupperingene vedkommende er valgt fra.

Ledelsen og styret i Sparebanken Øst vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i organisasjonen. Sparebanken Øst avgir innledningsvis en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med regnskapslovens paragraf 3-3b. Deretter følger en redegjørelse som kommenterer hvert enkelt punkt i den norske anbefalingen. Gjennomgangen tar utgangspunkt i sist reviderte versjon av anbefalingen av 23. oktober 2012.

Regnskapslovens paragraf 3-3b, 2. ledd (redegjørelse om foretaksstyring)

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan regnskapslovens paragraf 3-3b, 2. ledd er dekket i Sparebanken Øst. Inndelingen refererer til nummerering i paragrafen.

1-3. Angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som Sparebanken Øst er omfattet av eller følger

Sparebanker er underlagt et omfattende regelverk som regulerer bankens virksomhet. Sparebankloven og finansieringsvirksomhetsloven står helt sentralt i denne sammenhengen. Sparebanken Øst følger videre den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, NUES så langt den passer. Anbefalingen er tilgjengelig på nues.no. Eventuelle avvik fra anbefalingen blir kommentert.

4. Beskrivelse av hovedelementene i bankens systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til Regnskapsrapporteringsprosessen

Se punkt 10 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.

5. Vedtektsbestemmelse som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjelovens kapittel 5

Sparebanken Øst reguleres av sparebankloven og har vedtekter i samsvar med kravene i denne loven.

6. Sammensetningen til ledende organer samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid

Se punktene 6, 7, 8 og 9 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.

7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskiftning av styremedlemmer

Se punkt 8 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.

8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte å kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis

Se punkt 3 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.

Eierstyring og selskapsledelse

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Eierstyring og selskapsledelse i Sparebanken Øst bidrar til å sikre ansattes, innskytternes, egenkapitalbevisierens og andre eksterne parter interesser i Sparebanken Øst. Eierstyring og selskapsledelse er styrets overordnede ansvar og skal sikre at organer og funksjoner fungerer optimalt og at virksomheten styres på en effektiv og målrettet måte over tid.

Styringen av Sparebanken Øst er fundamentert på vedtatt visjon, idégrunnlag, mål, strategier og verdivalg, herunder bankens etiske regelverk som er vedtatt av styret. Styringen ivaretas av bankens valgte organer og funksjoner tillagt styringsansvar. Grunnlaget for effektiv og målrettet drift av Sparebanken Øst er solid kompetanse innen bankens kjernevirksomhet med en hensiktsmessig organisering basert på henholdsvis person-

og bedriftsmarkedsaktiviteter, finans, IT og spesialengasjement. Banken har videre solid juridisk kompetanse internt.

Rammeverket for styring av sparebanker er lagt i et omfattende lov- og forskriftsverk. Regelverket består av spesialregler for sparebanker som på en rekke områder er vesentlig mer omfattende enn generelle selskapsrettslige regler og anbefalinger rettet mot aksjeselskaper generelt. Spesialreglene omfatter blant annet krav til tilsyn, konsesjon, virksomhetens art, egenkapital og utbytte, styrende organers sammensetning og ansvar, risikostyring og kontroll og forhold knyttet til oppkjøp, sammenslåinger med videre.

Sparebanken Øst praktiserer et «følg eller forklar» prinsipp i forhold til anbefalingen (NUES), så der det foreligger avvik fra NUES vil dette bli kommentert. Vi tar i denne sammenheng hensyn til at sparebanker er selveiende stiftelser og at styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene i vesentlig grad skiller seg fra aksjeselskaper.

Presentasjoner, kvartalsrapporter med mer er å finne på www.oest.no, under investor. Vedtektene finnes på bankens nettsider, under kundeservice.

2. VIRKSOMHETEN

Formål

Sparebanken Østs overordnede virksomhet fremkommer i vedtektene. Sparebanken Øst har til formål å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere og forvalte på trygg måte de midler banken rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Banken kan også drive finansieringsvirksomhet og med dette yte, formidle og stille garanti for kreditt og på annen måte medvirke ved finansiering av andres virksomhet, i samsvar med Lov om Finansieringsvirksomhet og øvrige bestemmelser som til enhver tid gjelder for finansieringsvirksomhet.

Banken kan videre utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med Lov om sparebanker eller bestemmelser i medhold av denne lov.

Banken har utstedt egenkapitalbevis og det er bare egenkapitalbevisiere som har rett til utbytte fra banken. Banken kan i samsvar med de til enhver tid gjeldende bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven og andre lover inneha eiendeler i andre finansinstitusjoner, samt i selskaper som driver virksomhet med naturlig tilknytning til bank- og finansieringsvirksomhet. Banken kan også eie aksjer i andre selskaper, men ikke drive eller delta som ansvarlig deltaker i selskaper som driver annen virksomhet enn nevnt i dette avsnittet med mindre dette skjer midlertidig og er nødvendig for sikring av bankens krav.

Bankens virksomhet skjer forøvrig innenfor de rammer som følger av konsesjonen til å drive sparebank og de regler som følger av sparebankloven, finansieringsvirksomhetsloven og andre lover og forskrifter gjeldende for sparebanker.

Visjon

Sparebanken Øst ønsker å være en ledende sparebank i østlandsområdet.

Forretningside

Sparebanken Øst skal være en frittstående, selvstendig og lokalt styrt leverandør av finansielle tjenester som skal sette folk flest, og små og mellomstore bedrifter, i stand til å utnytte sine økonomiske ressurser på en best mulig måte.

Mål

For å nå visjonen om å være en ledende sparebank i østlandsområdet, har Sparebanken Øst utarbeidet en strategi som viser til at banken skal være en lønnsom bank drevet etter forretningsmessige prinsipper. Banken har tre overordnede økonomiske mål. Banken skal ha en egenkapitalrentabilitet på minimum 11 prosent. Likviditetsmålet er at illikvide eiendeler skal finansieres langsiktig. Langsiktig finansiering skal minst utgjøre 105 prosent av illikvide eiendeler. Kapitaldekningen for konsernet skal være minimum 5 prosent over gjeldende lovkrav på 8 prosent, hvorav kjernekapital skal utgjøre minst 11 prosent.

Sparebanken Øst anser vekst som viktig for å sikre at banken kan nå sine mål og bevare sin uavhengighet. Veksten skal skje med en tydelig lavrisikoprofil og i tråd med de forutsetninger som settes av bankens tre overordnede økonomiske mål.

Kjerneverdier

Kjerneverdier som skal støtte opp under visjonen er forutsigbar, folkelig og fremoverlent.

Marked

Bankens hovedmarked er det sentrale østlandsområdet. Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen er bankens lokalmarked. Det sentrale østlandsområdet for øvrig defineres som bankens nisjemarked. Hele landet anses som potensielt marked gjennom selvbetjeningskonsepter som blant annet DinBank.no.

Etikk og samfunnsansvar

Banken har utarbeidet etiske regler som årlig er til behandling i styret. Reglene innledes med følgende:

“Sparebanken Øst og sparebankene for øvrig spiller en sentral rolle i det moderne samfunn. Vi er mer enn andre virksomheter avhengige av tillit fra alle grupper. Tillit har selvfølgelig ikke bare med soliditet og lønnsomhet å gjøre, men også holdninger og den atferd vi som bank viser. Vi kan ikke fungere uavhengig av våre omgivelser. Vi må ha aksept i markedet. For å oppnå dette må ikke vårt etiske nivå kunne trekkes i tvil.

Det etiske nivået i Sparebanken Øst er arbeidstakers ansvar. Det er selvfølgelig også ledelsens og tillitsvalgte ansvar. Ledere bestemmer gjennom sin atferd hvor høyt listen skal legges, men ledere alene kan ikke sørge for høy etisk standard. Alle er med på å påvirke det etiske nivået i banken. Det er vår felles utfordring.

Vi i Sparebanken Øst stiller krav om lojalitet, redelighet og åpenhet hos ledere og medarbeidere. Det er rom for uenighet i interne diskusjoner og forberedelser, men etter at vedtak er fattet, forventes det at samtlige ansatte holder seg lojalt til dette.”

Sparebanken Øst skal være utviklingsorientert med lokal forankring, solid, langsiktig og troverdig. Sparebanken Østs samfunnsansvar er forankret i vedtekter og retningslinjer. I bankens overordnede strategi er det presisert at Sparebanken Øst skal være samfunnsorientert og ha høye etiske krav. Banken skal være en bidragsyter til verdiskapning, ikke minst i kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen.

Samfunnsansvaret fremkommer også i form av finansiering for utvikling av det lokale næringslivet, utvikling av lokalsamfunnet gjennom stedsutvikling og gaver til kultur, idrett og andre sosiale aktiviteter i nærmiljøet. Forstanderskapet er bankens øverste organ. Forstanderskapets sammensetning fremkommer av vedtektene og viser klart det lokale samfunnsansvaret gjennom sammensetningen som gir representasjon for kundene (innskytervalgte), lokalsamfunnet (kommunevalgte) og de ansatte i tillegg til egenkapitalbeviserne.

Gaver

Banken har i 2012 tildelt gaver for 6,4 millioner. Gavene har gått til foreninger og lag innen idrett, kultur og sosialt engasjement. For en fullstendig oversikt vises det til oversikten som følger etter notene i årsregnskapet.

Datterselskap

Sparebanken Øst har 4 heleide datterselskap:

AS Finansiering er et finansieringsselskap. Selskapet skal være en aktør innen bruktbilfinansiering. Selskapet skal hvert år bidra til økt overskudd i Sparebanken Øst. Selskapet har 25 ansatte som tilsvarer 23 årsverk.

Sparebanken Øst Eiendom AS er et rent eiendomsselskap. Selskapet skal være en aktiv og anerkjent aktør innen utvikling, forvaltning og utleie av fast eiendom, samt kjøp og salg av løsøre innenfor ulike forretningsområder. Investeringene skal i hovedsak være langsiktige og være en del av stedsutviklingen i lokalmarkedet til Sparebanken Øst. Sparebanken Øst Eiendom AS eier eiendommer både direkte og gjennom datterselskap. Datterselskapene er Grev Wedels Have AS, Hawø Eiendom AS, Arbeidergaten 28 AS, EngeneKvartalet AS, Krokstad Terrasse AS, Stasjonsgaten 14 AS og Tollbugt. 49-51 AS. Sparebanken Øst skal tilføres et akseptabelt årlig resultat, samtidig som eiendommene skal oppnå økt markedsverdi. Selskapet har 7 ansatte som tilsvarer 6 årsverk.

Sparebanken Øst Boligkreditt AS har som formål å utstede boliglånsobligasjoner for å oppnå lavere fundingkostnader for konsernet, samtidig som selskapet direkte eller indirekte kan bidra til å styrke bankens posisjon i privatkundemarkedet. Selskapet har ingen ansatte, men leier to ansatte og kjøper tjenester av Sparebanken Øst.

Øst Prosjekt AS har som hovedformål å overta prosjekter og drive industri- og handelsvirksomhet til sikring og realisering av utsatte engasjementer i morbanken. Selskapet har ingen ansatte.

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Selskapskapital

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av selskapets mål, strategi og ønsket risikoprofil. Minstekravet til egenkapital for sparebanker følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a. Banken har i sin strategi fastsatt en kapitaldekning på 5 prosent over lovens krav på 8 prosent. Tilpasningen er basert på en vurdering av bankens risikonivå og et ønske om finansiell handlingsfrihet. I tillegg skal det vektlegges at egenkapitalen gjenspeiler bankens strategi og mål. Finanstilsynet fører tilsyn med at banken drives med betryggende soliditet i forhold til faktisk risikonivå.

Utbyttepolitikk

Sparebanken Øst har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir en god og stabil avkastning på bankens egenkapital og skape verdier for egenkapitalbeviserne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalbevisene.

Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom egenkapitalbeviserne og sparebankens fond i samsvar med deres andel av bankens egenkapital. Sparebanken Øst vil sikte mot at 50-75 prosent av overskuddet tilordnet egenkapitalbeviserne utbetales som utbytte. I et normalår vil ca. 10 prosent avsettes til gaveformål.

Ved fastsettelsen av utbytte og gaver vil det bli tatt hensyn til bankens resultatutvikling, markedssituasjonen, stabilitet i utbytte samt behov for kjernekapital. Dersom det i et enkelt år ikke er resultatmessig dekning for et konkurransedyktig utbytte, vil det likevel søkes utbetalt et konkurransedyktig utbytte ved overførsel av nødvendige midler fra utjevningsfondet.

Forstandskapet har gitt styret fullmakt til å erverve og/eller etablere pant i egne egenkapitalbevis. Fullmakten gjelder i 18 måneder fra 29.03.12 og er gjenstand for årlig behandling. Finanstilsynet har godkjent fullmakten. Banken avviker her NUES' sin anbefaling om at slike fullmakter skal gjelde i ett år av praktiske årsaker.

Kapitalforhøyelse

Forstandskapet har ikke gitt styret noen generell fullmakt til egen kapitalforhøyelse. Har banken behov for kapitalforhøyelse, vil dette bli behandlet som en egen sak i forstandskapsmøte. Vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen skal godkjennes av Finanstilsynet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-26, 6 ledd.

4. LIKEBEHANDLING OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Likebehandling

Sparebanken Øst har en egenkapitalbevisklasse. Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs i tråd med de regler som følger av finanslovgivningen. Alle egenkapitalbevisiere har samme rettigheter. Det er i 2012 ikke foretatt transaksjoner mellom banken og egenkapitalbeviserne og deres nærstående utover lån, innskudd og betalingsformidling, samt lønn/honorar til ansatte og tillitsvalgte som er egenkapitalbevisiere.

Fortrinnsrett

Egenkapitalbevisieres fortrinnsrett ved kapitalforhøyelser fremkommer i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-23. Det fremkommer her at ved forhøyelse av eierandelskapitalen har eierne av egenkapitalbevis fortrinnsrett til å tegne de nye egenkapitalbevisene i samme forhold som de fra før eier egenkapitalbevis utstedt av institusjonen.

Transaksjoner med nærstående

Det fremgår av bankens etiske regler at det foreligger en varslingsplikt for styremedlemmer og ansatte dersom de direkte eller indirekte har vesentlig interesse av avtaler som inngås av eller i banken. Det er ikke mottatt noen slike varsler i 2012.

5. FRI OMSETTELIGHET

Bankens egenkapitalbevis omsettes fritt på Oslo Børs. Det er ikke eierbegrensninger i vedtektene, men gjeldende regler i finansieringsvirksomhetsloven om eierbegrensning og konsesjonsplikt gjelder også for egenkapitalbevisiere i Sparebanken Øst.

6. FORSTANDERSKAPET

Forstanderskapet skal påse at banken virker etter sitt formål i samsvar med lover, vedtekter og vedtak fattet av forstanderskapet. Forstanderskapet fastsetter regnskapet og vedtar godtgjørelse til bankens tillitsvalgte, herunder styret, kontrollkomité, valgkomité og valgt revisor. Forstanderskapet velger valgkomité blant forstanderskapets medlemmer.

Formål

Forstanderskapet skal treffe avgjørelse i alle saker som styret forelegger for forstanderskapet til avgjørelse. Forstanderskapet skal:

- velge styre, herunder leder og nestleder i styret
- velge kontrollkomité,
- fastsette årsoppgjøret,
- velge revisor,
- fastsette honorar til tillitsvalgte
- treffe avgjørelse i alle saker som gjelder virksomhetsendringer i banken, oppkjøp av andre selskaper, eller andre saker av særlig viktighet for banken. Dette gjelder likevel ikke ved oppkjøp av mindre selskaper innenfor bankens nåværende virksomhetsområde, eller dersom saken av andre særlige grunner bør avgjøres av styret, og først deretter forelegges forstanderskapet.

Sammensetning

Forstanderskapets sammensetning fremkommer av vedtektene. Det lokale samfunnsansvaret vises gjennom sammensetningen av forstanderskapet, der både kundene (innskytervalgte), lokalsamfunnet (kommunevalgte), egenkapitalbevisiere og de ansatte er representert.

Forstanderskapet består av totalt 48 medlemmer med 36 varamedlemmer. 18 medlemmer, henholdsvis 9 innskytervalgte og 9 kommunevalgte, er valgt med forholdsmessige andeler fra kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen. 12 medlemmer velges av de ansatte og 18 medlemmer velges av egenkapitalbevisierne. Medlemmene av forstanderskapet velges for 4 år.

Forstanderskapets medlemmer velges i tråd med sparebankloven og bankens vedtekter. Det fremkommer her at vervet er personlig og det er ikke mulig å møte ved fullmektig. NUES' anbefaling om bruk av fullmakt på generalforsamlingen er av denne grunn ikke aktuelt for egenkapitalbevisiere i Sparebanken Øst.

Forstanderskapets leder i 2012 har vært Frank Borgen og nestleder har vært May-Britt Andersen.

Møter

Forstanderskapet har to faste møter hvert år - et regnskapsmøte og et valg møte. Utover dette innkalles forstanderskapet ved behov av forstanderskapets leder. Forstanderskapet hadde kun de to nevnte møter i 2012.

Innkalling til forstanderskapsmøter skjer med minst 8 dagers varsel, i tråd med sparebanklovens § 11, 3 ledd. Sparebanken Øst avviker her NUES' anbefaling om 21 dagers varsel.

Både bankens revisor, styre og eventuelle medlemmer av kontrollkomitéen som ikke er forstandere, får innkalling til forstanderskapsmøtene. Forstanderskapsmøtene ledes av forstanderskapets leder jf. vedtekter og sparebankloven og følger dermed anbefalingen om uavhengig møteledelse.

Når det gjelder saksdokumenter, påmeldingsfrist, gjennomføring av valg og publisering av protokoller fra forstanderskapsmøter følger banken NUES på alle punkter.

7. VALGKOMITÉER

Det følger av bankens vedtekter at valg av medlemmer til forstanderskap og styre skal skje etter innstilling fra valgkomitéen.

Det er 3 valgkomitéer i Sparebanken Øst:

- 1) Valgkomitéen for forstanderskapet og styret
- 2) Valgkomité for innskytervalgte
- 3) Valgkomité for egenkapitalbevisiere

Ansattes representanter i styret og forstanderskap velges av og blant de ansatte i tråd med Forskrift nr. 9386 av 23.12.1977.

Valgkomitéen til forstanderskapet består av representanter fra alle grupper som er representert i forstanderskapet, herunder også egenkapitalbevisierne. Det skal sikre at forholdet mellom valgkomitéene og den som velges er hensyntatt uavhengighet og habilitet, og det er også vektlagt at de ulike valgkomitéer opprettholder sin uavhengighet til styret i banken. De ulike valgkomitéer skal også sikre at tilgangen på nødvendig kompetanse er tilstede sett i forhold til de oppgaver valgkomitéen står overfor.

Valgkomité for forstanderskapet og styret velges av og blant forstanderskapets medlemmer.

Valgkomitéens sammensetning fremkommer av bankens vedtekter. NUES' anbefalinger på dette punkt oppfylles så langt de passer i forhold til vedtektene.

Valgkomitéens innstilling overfor forstanderskapet begrunnes i tråd med NUES. Valgkomitéen har utarbeidet egne retningslinjer som er godkjent av forstanderskapet.

Valgkomité for forstanderskapet og styret har i 2012 bestått av følgende personer:

Johan Aasen, leder
Thomas F. Halvorsen
Thor-Kristian Lien
Bent Inge Bye
Anne Siri Rhoden Jensen (ansatt)

Banken oppfyller kravet om at flertallet i valgkomiteen er uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Bankens vedtekter krever at alle medlemmene i valgkomiteen er medlemmer av forstanderskapet. NUES' anbefaling om at minst ett medlem ikke bør være medlem av bedriftsforsamling, representantskap (forstanderskap) eller styret, er derfor ikke relevant.

NUES anbefaler at ledende ansatte ikke bør være medlem av valgkomitéen. Sparebankloven og bankens vedtekter har ikke noe krav om uavhengighet. NUES' anbefaling er derfor ikke relevant på dette punktet hva angår ansattes representant i valgkomitéen.

Valgkomitéen har i 2012 hatt separate møter med både styrets leder og bankens administrerende direktør.

7.1 Kontrollkomitéen

Dette punktet omfattes ikke av anbefalingen.

Kontrollkomitéen skal føre tilsyn med bankens virksomhet i samsvar med sparebankloven § 13 og instruks gitt av forstanderskapet. Kontrollkomitéen går gjennom styrets protokoll, nummererte brev, jf. revisorloven § 5-4, og

revisjonsberetning, prøver sikkerheten for utvalgte utlån samt ser etter at forvaltningen av sparebankens midler er forsvarlig.

Styret og internrevisjonen plikter å gi kontrollkomitéen alle opplysninger som den mener er nødvendig for å kunne utføre sitt verv. Kontrollkomitéen gir uttalelser til forstandskapet om årsregnskapet og årsberetningen og om det utarbeidede årsregnskapet bør fastsettes. Dersom kontrollkomitéen får kjennskap til betydelige forsømmelser, feil eller misligheter av større betydning eller rekkevidde, eller den mener at banken har lidt store tap, plikter den straks å ta dette opp med Finanstilsynet. Kontrollkomitéen velges blant forstandskapes medlemmer.

Kontrollkomitéen velges av og blant forstandskapets medlemmer.

Kontrollkomitéen har i 2012 bestått av følgende personer;

Øivind Andersson, leder
Sjur Kortgaard
Eli Kristin Norsiden
Randi H. Sandli

Administrasjonssekretær Nina Sem Røren er sekretær for kontrollkomiteen.

8. BEDRIFTSFORSAMLING OG STYRE, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Sparebanken Øst har ingen bedriftsforsamling.

Styresammensetning

Styret består av 7 eksterne medlemmer og 1 ansatt representant med stemmerett. I tillegg møter ansattes vararepresentant. Administrerende direktør har møterett, men ikke stemmerett i styret.

Styret har i 2012 hatt følgende sammensetning;

Jorund Rønning Indreliid, styrets leder og styremedlem siden 2001
Knut Smedsrud, styrets nestleder og styremedlem siden 2009
Roar Norheim Larsen, styremedlem siden 2007
Sverre Nedberg styremedlem siden 2006
Hanne Solem, styremedlem siden 2010
Elly Therese Thoresen, styremedlem siden 29.03.2012
Morten Andre Yttreide, styremedlem siden 29.03.2012
Ann Kristin Plomås, ansattes representant, styremedlem siden 2011
Leif Ove Sørby, styremedlem frem til 29.03.2012
Ingebjørg Mæland, styremedlem frem til 29.03.2012

I tillegg møter Inger Helen Pettersen, som møtende vararepresentant for de ansatte.

Detaljert informasjon om det enkelte styremedlem finnes på vår hjemmeside www.oest.no/banken/kundeservice.

Deltakelse på styremøter i 2012 var som følger:

24. januar	– forfall Leif Ove Sørby, Ingebjørg Mæland
14. februar	– forfall Ann Kristin Plomås
15. mars	– forfall Inger Helen Pettersen (vara ansatte)
29. mars	– forfall Leif Ove Sørby, Ann Kristin Plomås. Varamedlem Sissel Album Fjeld møtte
8. mai	– forfall Hanne Solem
29. mai	– forfall Knut Smedsrud
26. juni	– alle til stede
12. juli	– alle til stede
28. august	– forfall Inger Helen Pettersen (vara ansatte)

25. september – forfall Roar Norheim Larsen, Knut Smedsrud, Ann Kristin Plomås
 29. september – alle til stede
 30. oktober – forfall Roar Norheim Larsen, Inger Helen Pettersen (vara ansatte)
 27. november – alle til stede
 18. desember – alle til stede

Adm. direktør og viseadm. direktør har møtt i alle styremøter.

Der det ikke er vara for medlem med forfall, er årsaken sen melding om forfall.

Valg av styre

Valg av styremedlemmer skjer etter forberedelse av valgkomitéen nedsatt av forstanderskapet. Valgkomitéen utarbeider en innstilling til Forstanderskapet.

Styremedlemmer velges for 2 år av gangen. Forstanderskapet velger styrets leder og nestleder.

Styremedlemmenes kompetanse og yrkeserfaring blir fremlagt i forstanderskapet i forbindelse med valget.

Uavhengighet

Styret skal handle uavhengig og styrets medlemmer, foruten ansattes representant, vurderes som uavhengig av bankens vesentlige forretningsforbindelser og bankens daglige ledelse. Ingen av bankens ledende ansatte er med i styret. Sammensetningen av styret utgjør en mangfoldighet der kompetanse og ferdigheter legger grunnlaget for utføring av det nødvendige styrearbeidet. Det fremkommer i styreinstruksen at styret opptrer som et kollegium. Ansvar for de vedtak og de disposisjoner som styret foretar, tilligger imidlertid det enkelte styremedlem.

Styremedlemmers beholdning av egne egenkapitalbevis

Styremedlemmer som har egenkapitalbevis i Sparebanken Øst pr. 31.12.12 fremkommer i note 58.

9. STYRETS ARBEID

Styrets oppgaver

Styrets overordnede formål er å påse at det skjer en forsvarlig forvaltning av bankens midler. Styret fastsetter planer og budsjetter for bankens virksomhet i tråd med bankens mål og strategier. Styret fører tilsyn med daglig ledelse og holder seg løpende oppdatert om bankens virksomhet. Det er tillagt styret å fastsette bankens bevilgningsreglement.

Styret har ansvaret for at banken til enhver tid har den egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved omfanget av virksomheten i banken. Styret har delegert deler av forvaltningsansvaret til administrasjonen gjennom ulike delegasjonsvedtak. Vedtakene er gitt med ulik varighet. Styret har videre fastsatt instruks for internrevisor som skal foreta operasjonell revisjon i tråd med gjeldende standarder for slik revisjon. Bankens internrevisor er KPMG.

Taushetsplikt

Alle tillitsvalgte i Sparebanken Øst er underlagt de samme regler om taushet, etikk og habilitet som gjelder for bankens ansatte generelt. Uavhengighet mellom bankens ulike styrende og kontrollerende organer er et sentralt kriterium for forsvarlig styring av virksomheten. Blant de tillitsvalgte i Sparebanken Øst foreligger det etter styrets vurdering ingen nærstående forhold eller personlige relasjoner som kan påvirke den enkelte tillitsvalgtes uavhengighet og dømmekraft.

Styreinstruks

Styrets ansvar og arbeidsoppgaver er fastsatt i sparebankloven, finansieringsvirksomhetsloven, vedtektene og i en egen instruks. Styret har utarbeidet egen styreinstruks som er gjenstand for årlig revidering. Instruksen ble sist revidert 29.05.12. Instruksens beskriver hvilket ansvar styret har, hvilke saker styret skal behandle og hvilke regler som skal ligge til grunn for saksbehandlingen. Styret har fastsatt instruks for administrerende direktør som forestår den daglige ledelsen av banken. Styreinstruksens og instruks for daglig leder angir ansvars- og oppgavefordelingen mellom styret og daglig leder.

Finansiell rapportering

Styret mottar månedlige økonomirapporter hvor bankens økonomiske og finansielle status kommenteres. Månedrapportene danner grunnlaget for intern styring og kommunikasjon om status i banken. Styret mottar periodiske rapporter som viser bankens etterlevelse av delegerte fullmakter, samt kvartalsvise rapporter som viser utviklingen i bankens totale risikobilde.

Årsplan

Styret utarbeider en årsplan for sitt arbeid. Årsplanen inneholder blant annet møteplan for året, oversikt over faste oppgaver på bestemte møter og finansiell kalender. Styret foretar hvert år en egenevaluering. Evalueringen omfatter styremedlemmers kompetanse, styrets sammensetning, måten styret fungerer på både som gruppe og individuelt. Styrets egenevaluering er tilgjengelig for valgkomitéen til forstanderskapet.

Styrekomitéer

Godtgjørelsesutvalg

Det er etter krav i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 flg. og forskrift F01.12.2010 nr. 1507 etablert et godtgjørelsesutvalg i banken. Godtgjørelsesutvalget har som oppgave å forberede for styret retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. De skal videre sørge for at foretaket til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for godtgjørelsesordningen som er i samsvar med forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Utvalget utfører sine oppgaver i tråd med retningslinjer fastsatt av styret. Utvalget utpeker selv sin leder.

Medlemmene er valgt av styret. Godtgjørelsesutvalget har i 2012 bestått av følgende medlemmer:

Hanne Solem, leder
Sverre Nedberg
Knut Smedsrud
Leif Ove Sørby (frem til april 2012) Knut Smedsrud fra april 2012
Inger Helen Pettersen, møtende varamedlem i styret for de ansatte

Personaldirektør Anne Siri Rhoden Jensen er sekretær for utvalget.

Styret har godkjent Retningslinjer for godtgjørelser i Sparebanken Øst.

Revisjonsutvalg

Banken har etter krav i Sparebankloven § 17 c etablert revisjonsutvalg etter de retningslinjer som loven beskriver. Medlemmene er valgt av styret og velges for ett år av gangen. Utvalgets leder utpekes av styret.

Revisjonsutvalgets hovedoppgaver er å forberede styrets oppfølging av regnskap og rapportering. Overvåke systemer for risikostyring og internkontroll, samt internrevisjonens arbeid. Vurdere og overvåke revisors uavhengighet.

Utvalget utfører sine oppgaver etter instruks fastsatt av styret. Revisjonsutvalget har 6 til 7 møter per år.

Revisjonsutvalget har i 2012 bestått av følgende medlemmer:

Sverre Nedberg, leder
Jorund Rønning Indrelid
Knut Smedsrud
Hanne Solem

Controller Risiko Paul B. Hansen er sekretær for utvalget.

Det skrives referat fra møtene i revisjonsutvalget. Referatene blir presentert av utvalgets leder for det samlede styret i påfølgende styremøte.

10. RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Styrets ansvar og formål med internkontroll

Bankens styre og ledelse har det endelige ansvaret for risikostyring og internkontroll. Styret vedtar den overordnede risikostrategien og godkjenner prinsipper for oppfølging, kontroll og risikorammer. Administrasjonen rapporterer regelmessig til styret alle vesentlige risikoer, herunder faktisk risikonivå mot fastsatte rammer. I tillegg til de styrende og kontrollerende organer i banken, er det utviklet et omfattende internt styrings- og kontrollopplegg som har til hensikt å sikre en effektiv og målrettet drift av bankens virksomhet. Det utarbeides årlige strategier innen alle virksomhetsområdene og det rapporteres jevnlig til styret på kredittrisiko, operasjonell risiko og likviditets- og markedsrisiko.

Administrerende direktør er ansvarlig for iverksettelse av tilfredsstillende internkontroll og risikostyring. Ansvaret for risikoeksponering og internkontroll er delegert som linjeansvar som påhviler avdelingsledere innenfor de ulike seksjonene. Kreditgivning til privatpersoner og bedrifter er bankens største virksomhetsområde. Fullmakter er i all hovedsak tillagt sentrale kredittfunksjoner. Personlige fullmakter er begrenset.

Styrets årlige gjennomgang og rapportering

Den årlige gjennomgangen av de strategiske planene i styret danner grunnlaget for styrets behandling og beslutning av saker gjennom året. Gjennomgang av bankens risiko er en del av denne årlige gjennomgangen. I tillegg foretas det en kvartalsvis gjennomgang av mer operative risikoer. Styret foretar også en årlig gjennomgang av viktige styringsdokumenter i banken for å sikre at disse er oppdaterte og dekker relevante områder.

Ulike organer for internkontroll

BSK

Bankens balansestyringskomité har jevnlig møter der status og tiltak med hensyn til likviditetssituasjonen diskuteres. I BSK møter administrerende direktør, viseadministrerende direktør, business controller og finanssjef.

PM Kreditt

PM Kreditt er en sentral kredittfunksjon og er det besluttsende organ for kredittgivning til kunder i personmarkedet. Kredittfunksjonen er lokalisert og organisert som en enhet. Avdelingen tar beslutning om kredittgivning til alle personkunder i banken. Bruken av individuelle fullmakter er svært begrenset.

Kredittavdelingen

Kredittavdelingen fatter beslutninger om kreditt over en bestemt størrelse til kunder i bedriftsmarked og personkundemarked. Avdelingen består av 4 kredittsjefer. Overgår kredittgivning fullmakt gitt kredittavdelingen, besluttet saken av styret. Inngåelse av mindre engasjementer gjøres i henhold til vedtatte rammer og personlige fullmakter i bedriftsmarkedsavdelingen.

Risikokomiteén

Risikokomiteén har til formål å vurdere risikoeksponering og risikorapportering. Komiteén skal gjøre vurderinger av kapitalbehovet. Komiteéns medlemmer er bankens advokat, kredittsjef, finanssjef, avdelingsbanksjef SE, IT-sjef og kontrollere. Komiteéns konklusjoner og merknader protokollføres. Protokollførte merknader, samt en erklæring om at risikorapporten er gjennomgått og viser riktige eksponeringer, følger med som et vedlegg til risikorapporten. Rapporten går til styret hvert kvartal.

Controllere

Banken har 3 uavhengige kontrollere. Alle rapporterer direkte til administrerende direktør. Controllerne har hvert sitt arbeidsområde og dekker henholdsvis business, risiko og compliance. Controllerne avgir kvartalsvise rapporter til administrerende direktør som fremlegger disse for styret. Status på compliance rapporteres i tillegg i en årlig rapport fra administrerende direktør til styret.

Nøkkelprosess

Toppledelsen i banken definerer årlig bankens mest kritiske forretningsområder og foretar en risikovurdering av hvert enkelt område. Eventuelle tiltak følges opp av compliance funksjonen.

Anti hvitvaskingsansvarlig

Det er opprettet en egen operativ stilling som anti hvitvaskingsansvarlig. Stillingen innebærer en oppfølging av etterlevelsen av regelverket og en kontroll av alle kundeopprettelser.

Internrevisor, Finanstilsynet, Moody's Investor Service

Flere uavhengige organer foretar selvstendige evalueringer av bankens profil, oppfølging og organisering med hensyn til håndtering av finansiell og operasjonell risiko. Dette omfatter kontrollkomiteén, internrevisor, eksterntrevisor, Finanstilsynet og Moody's Investor Service.

I forskrift er bankene pålagt internrevisjon i tråd med fastsatte standarder og Finanstilsynets forskrifter. Bankens internrevisor har i 2012 vært KPMG. Internrevisor foretar årlig lovbestemt revisjon av risikostyring og internkontroll, samt rapporterer resultatet av de ulike kontrollene til styret og ledelsen. Banken finner at KPMG har den nødvendige kompetanse innen de sentrale fag- og risikoområder som påvirker bankens drift. Bankens to datterselskap, AS Finansiering og Sparebanken Øst Boligkreditt AS, er også underlagt lovpålagt internrevisjon.

Finanstilsynet foretar jevnlig stedlige tilsyn med hensyn til finansiell risiko knyttet til bankens virksomhet, i tillegg til kontroll ved løpende rapportering på en rekke sentrale risikoområder.

Det internasjonale ratingselskapet Moody's Investor Service har årlig en gjennomgang av bankens virksomhet, og følger denne opp ved jevnlige ratingrapporter som gjør det mulig for eksterne parter å bedømme risiko knyttet til Sparebanken Øst som motpart eller gjelds- og egenkapitalinvesteringsobjekt.

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET OG TILLITSVALGTE

Godtgjørelse til styret, forstanderskapet, kontrollkomitéen og valgkomitéen, fastsettes av forstanderskapet. Godtgjørelsen er søkt tilpasset den arbeidsmengde og det ansvar som påhviler de tillitsvalgte, og er opplyst i notene til årsregnskapet. Honoraret er uavhengig av bankens resultater og utgjør et bestemt beløp. Det er ingen resultatbaserte eller variable godtgjørelser til bankens tillitsvalgte.

Ingen av styrets medlemmer har i 2012 utført andre oppgaver for banken enn styrevervet.

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

I henhold til gjeldende lovverk, finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22, fastsetter styret nødvendige retningslinjer for ledende ansattes godtgjørelser. Retningslinjene legges frem for bankens forstanderskap til rådgivende avstemming og/eller til godkjenning.

Godtgjørelse til ledende ansatte er opplyst i notene til årsregnskapet. Sparebanken Øst har et hovedprinsipp om fastlønn. Styret fastsetter godtgjørelsen til administrerende direktør. Administrerende direktør fastsetter godtgjørelsen til toppledelsen. Det er ingen avtale om variabel godtgjørelse eller opsjons- eller bonusavtaler. Styret kan beslutte å tildele administrerende direktør engangstillegg. Administrerende direktør kan beslutte tilsvarende engangstillegg til toppledelsen.

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Bankens målsetting for informasjon og kommunikasjon er basert på åpenhet og tilgjengelighet. For å sikre den nødvendige informasjonsflyt, skal finansiell informasjon offentliggjøres i tråd med fastsatt finansiell kalender på bankens internettsider, ved innsendelse av opplysningene til Oslo Børs og ved presentasjoner for investorer og andre interessenter. Banken arrangerer åpne investorpresentasjoner i forbindelse med at års- og kvartalsresultater blir lagt frem. Presentasjonene i forbindelse med års- og kvartalsresultater gjøres tilgjengelige på bankens nettside samtidig med presentasjonen. Regelverket for informasjon og kommunikasjon, regler om god børsetikk, i tillegg til et generelt krav om likebehandling setter imidlertid begrensninger for bankens mulighet til å utgi informasjon, herunder også for analytikere.

Sparebanken Øst har utarbeidet retningslinjer for investorpleie. Retningslinjene viser til at banken ønsker å ha en utstrakt og effektiv kommunikasjon med de finansielle markedene, der åpenhet og troverdighet vektlegges. Banken ønsker et langsiktig og gjensidig fordelaktig forhold med flest mulig meglerforetak.

Investeringsbeslutninger skal være tuftet på økonomiske kalkyler fremfor relasjoner. Banken skal være positiv til investeringsbeslutninger som ikke nevneverdig endrer aktuelle lønnsomhetsestimater, og som vil være gunstig for investor. Meglerkontakt skal skje gjennom Finansavdelingen for å sikre at informasjonen som går ut og kommer inn er ensartet.

Informasjon som vurderes som viktig og sensitiv vil først bli meddelt Oslo Børs. Banken vil tilstrebe korrekt og velbalansert informasjon både skriftlig og muntlig, og ingen investorer skal forfordes. All informasjon som tilbys skal distribueres til alle investorkretser og den skal presenteres på en entydig måte. Banken skal tilstrebe tilgjengelighet for investorer og henvendelser skal besvares innen rimelig tid. Informasjon som anses som sentral for investorer skal distribueres via bankens hjemmeside, Oslo Børs og via mail.

14. OVERTAKELSE

Sparebanker kan ikke overtas av andre foretak eller enkeltpersoner. NUES' anbefaling på dette punkt er av den grunn ikke relevant for sparebanker. Forstandskapet skal treffe avgjørelse i alle saker som gjelder virksomhetsendringer i banken, oppkjøp av andre selskaper eller andre saker av særlig viktighet for banken. Dette gjelder likevel ikke ved oppkjøp av mindre selskaper innenfor bankens nåværende virksomhetsområde, eller dersom saken av andre særlige grunner bør avgjøres av styret og først deretter forelegges forstandskapet.

15. REVISOR

Revisjon av Sparebanken Øst foretas etter anerkjente revisjonsprinsipper med hensyn til planlegging, gjennomføring og beretning. Ernst & Young AS er bankens eksterne revisor. Eksternrevisor møter minst en gang i året i revisjonsutvalget og på styremøte og gjennomgår sine vurderinger av bankens risikoer. Ekstern revisor deltar alltid på styremøtet ved fastsettelse av årsregnskapet og på regnskapsmøtet i revisjonsutvalget, og går gjennom sin vurdering av vesentlige forhold i banken. For øvrig deltar eksternrevisor i styremøter etter behov. Minst en gang pr. år har eksternrevisor møte med styret uten at daglig ledelse er til stede. Eksternrevisor blir innkalt til alle forstandskapsmøter. Det henvises for øvrig til note 35 årsregnskapet, i forbindelse med godtgjørelse til revisor, herunder fordelingen av godtgjørelsen.

FINANSKALENDER 2013

- Offentliggjøring av kvartalsresultater
- Foreløpig regnskap 2012 (4. kvartal 2012) offentliggjøres 13.02.2013
- Årsregnskap 2012 behandles i forstandskapsmøte 21.03.2013
- Ex. Utbyttedato – 22.03.2013 (utbytte vil bli utbetalt 09.04.2013.)
- 1. kvartal 2013 - 08.05.2013
- 2. kvartal 2013 - 12.07.2013
- 3. kvartal 2013 - 30.10.2013

INVESTOR RELATIONS KONTAKTER

Adm. dir. Pål Strand
9162 4428
paal.strand@oest.no

Viseadm. dir. Kjell Engen
9577 5003
kjell.engen@oest.no

Sparebanken Øst Tlf.: 03220
Postboks 67
3301 Hokksund
Fax: 3289 1549
www.oest.no
firmapost@oest.no

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

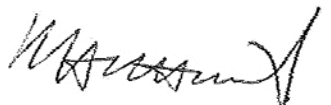
Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2012, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med IFRS og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, og at opplysningene i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

Hokksund, 31. desember 2012
Drammen, 14. mars 2013

I STYRET FOR SPAREBANKEN ØST

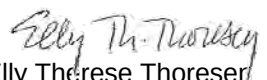

Jorund Rønning Indrelid
leder

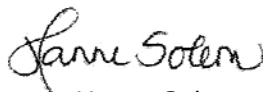

Knut Smedsrud
nestleder

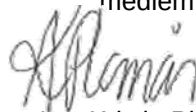

Morten André Yttreide
medlem

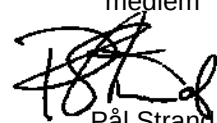

Roar Norheim Larsen
medlem

Sverre Nedberg
medlem

Elly Theres Thoresen
medlem

Hanne Solem
medlem

Ann Kristin Plomås
ansattes repr.

Pål Strand
adm. direktør

RESULTATREGNSKAP

Konsern	Konsern			Morbank	Morbank
2012	2011	Beløp i mill. kroner	Noter	2012	2011
1.254,6	1.175,0	Renteinntekter og lignende inntekter	25,26	919,6	972,2
745,1	734,0	Rentekostnader og lignende kostnader	25,26	584,3	625,9
509,5	441,0	NETTO RENTE- OG KREDITTPROVISJONSINTEKTER		335,3	346,3
11,4	31,1	Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning	27,30	59,4	31,1
86,1	91,0	Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	28	95,4	96,4
38,3	32,6	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	28	13,6	15,2
62,3	-32,8	Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter	29,30	66,3	-39,8
46,7	20,8	Andre driftsinntekter	31	7,4	5,5
161,1	167,7	Lønn m.v.	32,52	136,8	140,8
61,6	62,8	Administrasjonskostnader		53,0	54,4
16,7	12,0	Avskrivning/nedskrivning og verdiendring ikke-finansielle eiendeler	40	5,4	6,2
50,9	47,6	Andre driftskostnader	34,35,41	42,9	44,0
387,4	228,4	RESULTAT FØR TAP		312,1	178,9
25,3	17,9	Tap på utlån og garantier	11,13,16	7,3	7,9
362,1	210,5	RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		304,8	171,0
98,0	54,8	Skattekostnad	36	72,0	45,0
264,1	155,7	ÅRSRESULTAT		232,8	126,0
5,73	3,46	Resultat pr. egenkapitalbevis	57	5,05	2,80
5,73	3,46	Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis	57	5,05	2,80

TOTALRESULTAT

Konsern	Konsern			Morbank	Morbank
2012	2011	Beløp i mill. kroner	Noter	2012	2011
264,1	155,7	ÅRSRESULTAT		232,8	126,0
5,3	-0,3	Endringer i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	30	5,3	-0,3
269,4	155,4	TOTALRESULTAT		238,1	125,7

BALANSE

Konsern 31.12.12	Konsern 31.12.11	Beløp i mill. kroner	Noter	Morbank 31.12.12	Morbank 31.12.11
EIENDELER					
703,3	580,9	Kontanter og fordringer på sentralbanker		703,3	580,9
496,4	920,9	Statskasseveksler	20,22,37	496,4	920,9
4,1	241,2	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	15,16	2.915,2	2.322,7
22.560,2	22.183,5	Utlån til og fordringer på kunder	10,11,12,13,14	13.052,2	14.426,2
3.946,2	3.271,1	Sertifikater, obligasjoner o. a. renteb. verdipapirer m/fast avkastn.	20,22,37	4.927,4	4.308,0
981,9	476,9	Aksjer, andeler og andre verdipapirer med variabel avkastning	20,22,38	981,9	476,9
235,9	108,3	Finansielle derivater	21,22	184,8	90,5
0,0	0,0	Eierinteresser i konsernselskap	39	616,2	376,2
0,0	0,4	Utsatt skatt eiendel	36	12,1	35,3
457,1	473,3	Investerings eiendommer	40	0,0	0,0
122,4	117,3	Varige driftsmidler	40	67,6	62,6
41,7	33,9	Andre eiendeler	42	25,2	13,4
88,7	89,2	Forsk.bet. ikke påløpte kostn. og opptj. ikke mottatte inntekter	43	74,6	75,0
29.637,9	28.496,9	SUM EIENDELER		24.056,9	23.688,6
GJELD OG EGENKAPITAL					
844,5	1.918,1	Gjeld til kredittinstitusjoner	44,48	940,8	1.945,2
11.687,9	8.932,7	Innskudd fra og gjeld til kunder	45	11.670,7	8.926,4
493,5	915,4	Gjeld til staten, bytte OMF	48	493,5	915,4
51,7	49,0	Finansielle derivater	21,22	51,7	48,6
13.612,0	13.870,3	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	46,48	8.204,6	9.242,3
81,1	56,8	Betalbar skatt	36	52,2	48,7
70,9	76,7	Andre forpliktelser	49	59,8	56,2
107,8	139,3	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	50	81,3	106,6
31,4	30,6	Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser	51,52	28,0	22,8
19,9	0,0	Utsatt skatt forpliktelse	36	0,0	0,0
508,4	600,1	Ansvarlig lånekapital	47,48	508,4	600,1
27.509,1	26.589,0	SUM GJELD		22.091,0	21.912,3
595,1	595,1	Innskutt egenkapital	57	595,1	595,1
1.533,7	1.312,8	Opptjent egenkapital		1.370,8	1.181,2
2.128,8	1.907,9	SUM EGENKAPITAL	6	1.965,9	1.776,3
29.637,9	28.496,9	SUM GJELD OG EGENKAPITAL		24.056,9	23.688,6

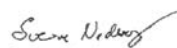
Hokksund, 31. desember 2012
Drammen, 14. mars 2013

Jorund Rønning Indrelid
leder

Knut Smedsrud
nestleder

Morten André Yttreide

Roar Norheim Larsen

Sverre Nedberg

Elly Theres Thoresen

Hanne Solem

Ann Kristin Plomås
ansattes repr.

Pal Strand
adm. direktør

ENDRING EGENKAPITAL KONSERN

Beløp i mill. kroner

2012	Sum egenkapital	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital			Tilgjengelig for salg reserve	Annen egenkapital
		Egenkapital-bevis	Over-kursfond	Utjevn-ingsfond	Grunnfonds-kapital	Gave-fond		
Egenkapital pr. 31.12.11	1.907,9	207,3	387,8	195,8	887,4	29,4	68,6	131,6
Årsresultat	264,1	0,0	0,0	104,7	123,1	5,0	0,0	31,3
Endringer i virkelig verdi for investeringer TFS	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,0
Totalresultat	269,4	0,0	0,0	104,7	123,1	5,0	5,3	31,3
Utbytte 2011 endelig vedtatt	-41,5	0,0	0,0	-41,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Utdeling fra gavefondet	-7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,0	0,0	0,0
Egenkapital pr. 31.12.12	2.128,8	207,3	387,8	259,0	1.010,5	27,4	73,9	162,9

Årets forslag til utbytte på MNOK 62,2 ligger som en del av utjevningsfondet inntil det er endelig vedtatt av forstanderskapet.

Det vises forøvrig til note 57 om egenkapitalbevis.

2011	Sum egenkapital	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital			Tilgjengelig for salg reserve	Annen egenkapital
		Egenkapital-bevis	Over-kursfond	Utjevn-ingsfond	Grunnfonds-kapital	Gave-fond		
Egenkapital pr. 31.12.10	1.866,1	207,3	387,8	241,4	826,4	32,4	68,9	101,9
Årsresultat	155,7	0,0	0,0	58,0	61,0	7,0	0,0	29,7
Endringer i virkelig verdi for investeringer TFS	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3	0,0
Totalresultat	155,4	0,0	0,0	58,0	61,0	7,0	-0,3	29,7
Utbytte 2010 endelig vedtatt	-103,6	0,0	0,0	-103,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Utdeling fra gavefondet	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-10,0	0,0	0,0
Egenkapital pr. 31.12.11	1.907,9	207,3	387,8	195,8	887,4	29,4	68,6	131,6

Årets forslag til utbytte på MNOK 41,5 ligger som en del av utjevningsfondet inntil det er endelig vedtatt av forstanderskapet.

ENDRING EGENKAPITAL MORBANK

2012	Sum egenkapital	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital			Tilgjengelig for salg reserve
		Egenkapital-bevis	Over-kursfond	Utjevn-ingsfond	Grunnfonds-kapital	Gave-fond	
Egenkapital pr. 31.12.11	1.776,3	207,3	387,8	195,8	887,4	29,4	68,6
Årsresultat	232,8	0,0	0,0	104,7	123,1	5,0	0,0
Endringer i virkelig verdi for investeringer TFS	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3
Totalresultat	238,1	0,0	0,0	104,7	123,1	5,0	5,3
Utbytte 2011 endelig vedtatt	-41,5	0,0	0,0	-41,5	0,0	0,0	0,0
Utdeling fra gavefondet	-7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,0	0,0
Egenkapital pr. 31.12.12	1.965,9	207,3	387,8	259,0	1.010,5	27,4	73,9

Årets forslag til utbytte på MNOK 62,2 ligger som en del av utjevningsfondet inntil det er endelig vedtatt av forstanderskapet.

Det vises forøvrig til note 57 om egenkapitalbevis.

2011	Sum egenkapital	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital			Tilgjengelig for salg reserve
		Egenkapital-bevis	Over-kursfond	Utjevn-ingsfond	Grunnfonds-kapital	Gave-fond	
Egenkapital pr. 31.12.10	1.764,2	207,3	387,8	241,4	826,4	32,4	68,9
Årsresultat	126,0	0,0	0,0	58,0	61,0	7,0	0
Endringer i virkelig verdi for investeringer TFS	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3
Totalresultat	125,7	0,0	0,0	58,0	61,0	7,0	-0,3
Utbytte 2010 endelig vedtatt	-103,6	0,0	0,0	-103,6	0,0	0,0	0,0
Utdeling fra gavefondet	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-10,0	0,0
Egenkapital pr. 31.12.11	1.776,3	207,3	387,8	195,8	887,4	29,4	68,6

Årets forslag til utbytte på MNOK 41,5 ligger som en del av utjevningsfondet inntil det er endelig vedtatt av forstanderskapet.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Konsern 2012	Konsern 2011	Beløp i mill. kroner	Note	Morbank 2012	Morbank 2011
		Driftsaktiviteter			
362,1	210,5	Resultat før skattekostnad		304,8	171,0
		Justert for:			
-1.547,9	-3.507,9	Endringer i eiendeler i forbindelse med driften	56	-565,2	-429,3
2.705,5	1.329,2	Endringer i gjeld i forbindelse med driften	56	2.783,8	1.307,0
27,8	-6,2	Ikke-kontante poster inkludert i resultat før skattekostnad	56	6,5	-13,1
-7,8	0,9	Netto gevinst fra investeringsaktiviteter		-0,2	6,4
-56,7	-50,4	Periodens betalte skatter		-48,6	-42,6
1.483,0	-2.023,9	Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	A	2.481,1	999,4
		Investeringsaktiviteter			
-70,4	-243,4	Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler		-10,4	-9,1
72,6	0,9	Innbetaling ved salg av varige driftsmidler		0,2	0,4
-7,7	99,7	Netto innbetaling/utbetaling ved salg/kjøp av finansielle investeringer		-247,7	4,4
-5,5	-142,8	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	B	-257,9	-4,3
		Finansieringsaktiviteter			
-1.471,9	0,0	Netto innbetaling/utbetaling ved låneopptak til/fra kredittinstitusjoner og gjeld til staten		-1.471,9	0,0
-2.532,7	-2.840,0	Utbetaling ved tilbakebetaling av verdipapirer		-2.431,8	-2.840,0
2.083,7	5.169,3	Innbetaling ved utstedelse av verdipapirer		1.238,7	2.005,7
-41,5	-103,6	Utbetaling av utbytte		-41,5	-103,6
-1.962,4	2.225,7	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	C	-2.706,5	-937,9
-484,9	59,0	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	A+B+C	-483,3	57,2
1.688,7	1.629,7	Kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01.		1.686,9	1.629,7
1.203,8	1.688,7	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 31.12.	56	1.203,6	1.686,9

Likviditetsbeholdningen inkluderer kontanter og fordringer på sentralbanker, statskasseveksler og utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner som gjelder rene plasseringer.

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET

NOTE 1 - GENERELL INFORMASJON	33
NOTE 2 - REGNSKAPSPRINSIPPER	33
NOTE 3 - ANVENDELSE AV ESTIMATER	42
NOTE 4 - DRIFTSSEGMENTER	43
NOTE 5 - STYRING AV FINANSIELL RISIKO I SPAREBANKEN ØST	44
NOTE 6 - KAPITALDEKNING	48
NOTE 7 - KREDITTRISIKO	49
NOTE 8 - KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER	49
NOTE 9 - ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN	51
NOTE 10 - KREDITTRISIKO FORDELT PÅ KLASSER	52
NOTE 11 - FORDELING AV UTLÅN OG GARANTIER TIL KUNDER ETTER SEKTOR, NÆRING OG GEOGRAFI	55
NOTE 12 - UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER	56
NOTE 13 - TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER KUNDER	57
NOTE 14 - UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER KNYTTET TIL FINANSIELLE LEIEAVTALER	59
NOTE 15 - UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER	60
NOTE 16 - TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER KREDITTINSTITUSJONER	60
NOTE 17 - RENTERISIKO	61
NOTE 18 - LIKVIDITETSRISIKO	65
NOTE 19 - VALUTARISIKO	71
NOTE 20 - FINANSIELLE EIENDELER	71
NOTE 21 - FINANSIELLE DERIVATER	72
NOTE 22 - VERDSETTELSE AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE TIL VIRKELIG VERDI	73
NOTE 23 - BALANSEPOSTER TIL VIRKELIG VERDI	76
NOTE 24 - FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSE	77
NOTE 25 - MELLOMREGNING MED KONSERNSELSKAP	79
NOTE 26 - NETTO RENTE- OG KREDITTPROVISJONSINNTEKTER	80
NOTE 27 - UTBYTTE OG ANDRE INNTEKTER AV VERDIPAPIRER MED VARIABEL AVKASTNING	80
NOTE 28 - PROVISJONSINNTEKTER OG INNTEKTER FRA BANKTJENESTER	81
NOTE 29 - NETTO VERDIENDRING OG GEVINST/TAP PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER	81
NOTE 30 - NETTO VERDIENDRING OG GEVINST/TAP FRA FINANSIELLE INVESTERINGER FORDELT PÅ KATEGORIER	82
NOTE 31 - ANDRE DRIFTSINNTEKTER	82
NOTE 32 - LØNN OG ANDRE GODTGJØRELSE	83
NOTE 33 - NÆRSTÅENDE PARTER	86
NOTE 34 - ANDRE DRIFTSKOSTNADER	86
NOTE 35 - GODTGJØRELSE REVISOR	86
NOTE 36 - SKATTER	87
NOTE 37 - STATSKASSEVEKSLER, SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER	88
NOTE 38 - AKSJER, EGENKAPITALBEVIS OG PENGEMARKEDSFOND	90
NOTE 39 - EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAP	92
NOTE 40 - VARIGE DRIFTSMDLER OG INVESTERINGSEIENDOMMER	93
NOTE 41 - OPERASJONELLE LEASINGAVTALER	94
NOTE 42 - ANDRE EIENDELER	95
NOTE 43 - FORSKUDDSBETALTE IKKE PÅLØPTE KOSTNADER OG OPPTJENTE IKKE MOTTATTE INNTEKTER	95
NOTE 44 - GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER	95
NOTE 45 - INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER	95
NOTE 46 - GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER	96
NOTE 47 - ANSVARLIG LÅNEKAPITAL	96
NOTE 48 - LANGSIKTIGE INNLÅN FORDELT PÅ FORFALLSTIDSPUNKT	97
NOTE 49 - ANDRE FORPLIKTELSE	98
NOTE 50 - PÅLØPTE KOSTNADER OG MOTTATTE IKKE OPPTJENTE INNTEKTER	98
NOTE 51 - AVSETNINGER FOR PÅLØPTE KOSTNADER OG FORPLIKTELSE	98
NOTE 52 - PENSJONSFORPLIKTELSE	99
NOTE 53 - GARANTIANSVAR	103
NOTE 54 - PANTSTILLELSE OG FORTRIINNSRETT	103
NOTE 55 - KOSTNADER KNYTTET TIL BANKENES SIKRINGSFOND	103
NOTE 56 - TILLEGGSINFORMASJON KONTANTSTRØMOPPSTILLING	104
NOTE 57 - EGENKAPITALBEVIS	104
NOTE 58 - TILLITSVALGTE	108

NOTE 1 - GENERELL INFORMASJON

Sparebanken Øst er en egenkapitalbevisbank notert på Oslo Børs. Banken har sitt hovedkontor i Drammen, besøksadresse Bragernes Torg 2. Sparebanken Øst er alliansefri og har drevet sparebankvirksomhet uten opphold fra 1843.

Banken har kontorer også i kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker, Lier, Asker, Bærum, Oslo, Fredrikstad, Ullensaker, Horten, Tønsberg, Skedsmo og Kongsberg. Konsernet Sparebanken Øst består av morbanken og de heleide datterselskapene Sparebanken Øst Boligkreditt AS, AS Financiering, Øst Prosjekt AS og Sparebanken Øst Eiendom AS med datterselskapene Grev Wedels Have AS, Hawø Eiendom AS, EngeneKvartalet AS, Arbeidergaten 28 AS, Krokstad Terrasse AS, Stasjonsgaten 14 AS og Tollbugt. 49-51 AS.

Sparebanken Øst er leverandør av tjenester innenfor områdene finansiering, sparing og plassering, betalingsformidling, forsikring, eiendomsdrift og finansiell rådgivning.

Årsregnskapet for 2012 ble behandlet og godkjent av styret i Sparebanken Øst 14. mars 2013.

NOTE 2 - REGNSKAPSPRINSIPPER

---

1. GENERELT

Konsern- og selskapsregnskapet til Sparebanken Øst er utarbeidet i samsvar med gjeldende internasjonale regnskapsstandarder, International Financial Reporting Standard (IFRS) godkjent av EU.

En legger til grunn prinsippene i et historisk kostregnskap, med unntak for finansielle derivater og investeringer som er holdt for omsetning eller er tilgjengelig for salg, samt den del av verdipapirporteføljen hvor ledelsen har valgt å benytte "Fair Value Option". Disse postene er vurdert til virkelig verdi. Der konsernet benytter sikringsbokføring justeres verdien på sikringsobjektet for verdiendringer knyttet til sikret risiko.

Konsernets balanseoppstilling er i hovedsak basert på en vurdering av balansepostenes likviditet.

I notene er alle beløp angitt i mill. kroner dersom ikke annet er oppgitt.

2. ENDRING I REGNSKAPSPRINSIPPER

Anvendte regnskapsprinsipper er konsistent med prinsippene anvendt i foregående regnskapsperiode. Det er ikke foretatt endringer i anvendte regnskapsprinsipper i 2012. Under presenteres nye standarder og fortolkninger konsernet har implementert med virkning fra 1. januar 2012.

IFRS 7 Finansielle instrumenter - opplysninger

Opplysninger om overførte finansielle eiendeler som ikke er fraregnet i sin helhet, og overførte finansielle eiendeler som er fraregnet i sin helhet, men der selskapet har en fortsatt involvering i disse. Endringen hadde ingen virkning på regnskapet.

3. KONSOLIDERING

Konsernregnskapet omfatter morbank og alle datterselskap.

Regnskapet for konsernet omfatter de heleide datterselskapene Sparebanken Øst Boligkreditt AS, AS Financiering, Øst Prosjekt AS og Sparebanken Øst Eiendom AS med datterselskapene Grev Wedels Have AS, Hawø Eiendom AS, EngeneKvartalet AS, Arbeidergaten 28 AS, Krokstad Terrasse AS, Stasjonsgaten 14 AS og Tollbugt. 49-51 AS.

Selskap som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører. Overtakelsesmetoden benyttes ved regnskapsføring ved kjøp av datterselskap. Ved overtakelse av kontroll i et foretak, blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi. Goodwill fremkommer som en positiv differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at mer- og mindreverdier er henført til identifiserbare eiendeler på kjøpstidspunktet. Dersom det foreligger en negativ differanse, inntektsføres denne ved kjøpet. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til kostpris redusert for eventuelle akkumulerte nedskrivninger.

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet elimineres interne transaksjoner, intern fortjeneste og mellomværende mellom selskap som inngår i konsernet.

Regnskapsprinsipper i datterselskap endres når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

3.1 Eierinteresser i datterselskap og tilknyttede selskap

Som datterselskap regnes alle foretak hvor morbanken alene eller indirekte via datterselskap eier mer enn 50 prosent av stemmeberettiget kapital, eller på annen måte har bestemmende innflytelse over foretakets finansielle og driftsmessige prinsipper. I selskapsregnskapet er investeringer i datterselskap vurdert til historisk kost.

Selskap hvor banken alene eller indirekte eier mellom 20 prosent og 50 prosent av den stemmeberettigede kapitalen og har betydelig innflytelse, defineres som tilknyttet selskap og behandles etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. I selskapsregnskapet er investeringer i tilknyttet selskap vurdert til historisk kost. Banken har ingen eierinteresser i det som defineres som tilknyttet selskap.

4. VALUTA

Regnskapet presenteres i norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta for samtlige selskap i konsernet.

Transaksjoner i utenlandsk valuta er omregnet til funksjonell valuta (NOK) etter kursene på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes etter offisielle middelkurser på balansedagen. Valutatap og -gevinst som oppstår på grunn av ulik kurs på transaksjonstidspunktet og oppgjørstidspunktet, samt omregningsdifferanser på pengeposter i utenlandsk valuta som ikke er gjort opp, resultatføres.

5. INNTEKTSFØRING

5.1 Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader innregnes i resultatregnskapet ved bruk av effektiv rentemetode. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid.

Dersom en finansiell eiendel eller en gruppe av like eiendeler er nedskrevet som følge av verditap, resultatføres renteinntektene ved å benytte renten som fremtidige kontantstrømmer diskonteres med for å beregne verditapet.

Inntektsføring av renter etter effektiv rentemetode benyttes både for balanseposter som vurderes til amortisert kost, og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet.

5.2 Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader resultatføres i takt med at tjenesten blir utført. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende.

5.3 Andre inntekter

Leieinntekter fra eiendom inntektsføres lineært over leieperioden.

5.4 Mottatt utbytte

Mottatt utbytte på egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond innregnes i resultatet etter at konsernets rett til å motta betaling/andeler er fastsatt, og inngår i "utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning".

6. FINANSIELLE INSTRUMENTER

6.1 Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige bestemmelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når rettighetene til å motta kontantstrømmene er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når den har opphørt, dette når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

6.2 Klassifisering

Konsernets finansielle instrumenter som omfattes av IAS 39, er klassifisert i en av følgende kategorier:

Finansielle eiendeler:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
  - finansielle eiendeler holdt for omsetning ("trading")
  - finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved første gangs innregning
- Investeringer holdt til forfall, balanseført til amortisert kost
- Utlån og fordringer, balanseført til amortisert kost

- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, vurdert til virkelig verdi med verdiendringer presentert som andre inntekter eller kostnader i totalresultatoppstillingen

Finansielle forpliktelser:

- Finansielle forpliktelser til virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- Finansielle forpliktelser, balanseført til amortisert kost

6.3 Måling

6.3.1 Første gangs regnskapsføring av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter som vurderes til virkelig verdi over resultatet, måles til virkelig verdi på avtaletidspunktet ved første gangs innregning. Virkelig verdi vil normalt være transaksjonsprisen. Finansielle eiendeler og forpliktelser, som ikke er klassifisert i denne kategorien, måles til virkelig verdi med tillegg/fradrag av direkte henførbare transaksjonskostnader ved første gangs innregning.

6.3.2 Etterfølgende måling

Verdimåling til virkelig verdi

I utgangspunktet skal observerbare markedskurser legges til grunn for finansielle instrumenters virkelige verdi. Der observerbare markedskurser ikke finnes og virkelig verdi ikke kan utledes direkte eller indirekte fra observerbar input i markedet, benyttes ulike verdsettelsesteknikker. Dette er teknikker som til en viss grad kan innebære skjønnsmessige vurderinger. Slike skjønnsmessige vurderinger kan være likviditetsrisiko, kredittrisiko og volatilitet. Endringer i holdningen til slike faktorer kan påvirke fastsettelsen av virkelig verdi på et finansielt instrument. Alle endringer i virkelig verdi innregnes direkte i resultatregnskapet, med mindre eiendelen er klassifisert som tilgjengelig for salg hvor verdiendringen inngår i totalresultatet.

Verdimåling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi, verdsettes til amortisert kost og inntektene/kostnadene beregnes etter effektiv rentemetode. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av kontantstrømmene neddiskontert med den effektive renten.

Nedskrivninger av finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderes det om det foreligger objektive bevis på at de finansielle eiendelene har vært utsatt for verdifall. Dersom det er objektive bevis på verdifall blir den finansielle eiendelen nedskrevet og nedskrivningene blir resultatført der de etter sin art hører hjemme. Nedskrivninger er nærmere omtalt under punkt 6.4.

6.3.3 Overtakelse av eiendeler

Eiendeler som overtas i forbindelse med oppfølging av misligholdte og nedskrevne engasjementer, verdsettes ved overtagelsen til virkelig verdi.

6.3.4 Sikringsbokføring

Banken benytter virkelig verdisikring av fastrente innlån og valutainnlån. Ved virkelig verdisikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi og verdien på sikringsobjektet blir justert for verdiendringen knyttet til sikret risiko. Dersom sikringsforholdet avbrytes eller tilstrekkelig sikringseffektivitet ikke kan verifiseres, amortiseres verdiendringen tilknyttet sikringsobjektet over gjenværende løpetid.

6.4 Nærmere om finansielle instrumenter

6.4.1 Utlån

Ved første gangs innregning er utlån vurdert til virkelig verdi med tillegg av direkte transaksjonskostnader. Etableringsgebyr aktiveres og inntektsføres over lånets forventede løpetid. Inntektsføring skjer på månedlig basis. Ved etterfølgende måling vurderes utlån til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode.

Renteinntekter på finansielle instrumenter klassifisert som utlån og fordringer, inngår i "Renteinntekter og lignende inntekter" i resultatregnskapet. Periodens nedskrivning på utlån resultatføres under "Tap på utlån og garantier". Renter beregnet etter den effektive rentemetoden på nedskrevet verdi av utlån inngår i "Renteinntekter og lignende inntekter".

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Misligholdte utlån defineres som utlån som har betalingsmislighold utover 90 dager. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte engasjementer.

Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier

Utlån nedskrives for kredittap på individuell basis dersom det foreligger objektive bevis på at slikt kredittap har inntruffet. Objektive bevis anses å foreligge ved vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av problemer hos debitor, gjeldsforhandling hos debitor, annen finansiell restrukturering eller konkursbehandling.

Estimering av eventuelt kredittap skjer på basis av størrelsen på forventede fremtidige kontantstrømmer fra salg av panteobjekter og lignende, når kontantstrømmene forventes innbetalt samt diskonteringsrentens størrelse. Tapets størrelse er en direkte funksjon av forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer, neddiskontert med lånets effektive rente.

Nedskrivninger på grupper av utlån

Vurdering av behovet for nedskrivning på gruppen av utlån til privatpersoner skjer på basis av en tapsindikator som hensyntar ulike makroøkonomiske variabler som indikerer om banken er i en konjunktursituasjon som er bedre eller dårligere enn en normaltapssituasjon. Vurdering av behovet for nedskrivning på gruppen av utlån til bedrifter skjer på basis av endringer i risikoklassifisering av engasjementene. Dersom det i en regnskapsperiode skjer en netto negativ forflytning mellom risikoklasser, foretas det en nedskrivning på basis av bankens tapshistorikk for de aktuelle risikoklassene. Vurdering av utlån er ytterligere beskrevet i note 3 Anvendelse av estimater.

Konstatering av tap

Konstatering av tap skjer først når det er stadfestet akkord eller konkurs hos debitor, når utleggsforretning ikke har ført frem, det foreligger rettskraftig dom eller i tilfeller der banken har gitt avkall på utlånet eller deler av det, eller andre tilfeller der det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte nedskrivninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene, samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

6.4.2 Statskasseveksler

Statskasseveksler måles til virkelig verdi. Verdiendring og gevinst/tap ved realisasjon av statskasseveksler inngår i "Renteinntekter og lignende inntekter" i resultatregnskapet.

6.4.3 Sertifikater og obligasjoner

Konsernet har klassifisert sertifikater og obligasjoner i følgende kategorier:

- til virkelig verdi over resultatet
- holde til forfall

Holde til forfall

Obligasjoner hvor konsernet har intensjon og evne til å holde investeringen til forfall er klassifisert i kategorien holde til forfall.

Måling ved første gangs regnskapsføring er virkelig verdi inkludert transaksjonskostnader. Etterfølgende måling skjer til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

Den løpende opptjeningen av renteinntekter resultatføres og eventuell over- eller underkurs på kjøpstidspunktet amortiseres ved bruk av effektiv rentemetode og resultatføres som en justering av obligasjonens løpende renteinntekt.

Når det foreligger objektive bevis for at det har inntruffet et kredittap på en obligasjon i kategorien holde til forfall, nedskrives obligasjonen for dette kredittapet på linjen "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter" i resultatregnskapet. Nedskrivningen er en direkte funksjon av forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Neddiskonteringen er basert på effektiv rente. En eventuell reversering av tidligere nedskrivninger innregnes som en økning i balanseført verdi i den grad den ikke overstiger hva amortisert kost ville ha vært dersom nedskrivning ikke hadde vært gjennomført. Realisert gevinst og tap inngår i "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter".

Virkelig verdi over resultatet

Konsernets øvrige portefølje av sertifikater og obligasjoner kjøpt før 01.01.11 er et ledd i bankens likviditets- og investeringsstrategi og er bestemt regnskapsført til virkelig verdi ("Fair Value Option").

Konsernets øvrige portefølje av sertifikater og obligasjoner kjøpt etter 01.01.11 er et ledd i bankens likviditetsstrategi og inngår i kategorien holdt for omsetning ("trading"). Verdiendringen og realisert gevinst og tap inngår i regnskapslinjen "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter".

6.4.4 Egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond

Konsernet har klassifisert egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond i følgende kategorier:

- holdt for omsetning ("trading")
- tilgjengelig for salg

Holdt for omsetning ("trading")

Egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond eiet med formål om å selge eller kjøpe tilbake på kort sikt, som inngår i en portefølje og eiet for å oppnå kursgevinster, er klassifisert som holdt for omsetning, og regnskapsføres til virkelig verdi. Verdiendring og realisert gevinst og tap inngår i "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter". Konsernets børsnoterte aksjer, egenkapitalbevis og pengemarkedsfond faller inn under denne kategorien.

Mottatt utbytte innregnes i resultatet etter at konsernets rett til å motta betaling/andeler er fastsatt og inngår i "Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning".

Tilgjengelig for salg

Konsernets beholdning av egenkapitalinstrumenter som ikke er klassifisert som holdt for omsetning ("trading"), er klassifisert som tilgjengelig for salg, og er vurdert til virkelig verdi med verdiendringer presentert som inntekter og kostnader i totalresultatet. Nedskrivning ved verdifall innregnes i "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter" i den perioden det oppstår. Ved avhendelse blir akkumulert gevinst eller tap på det finansielle instrumentet som tidligere er regnskapsført i totalresultatet reversert, og gevinst eller tap blir innregnet i "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter".

Konsernet foretar nedskrivning av egenkapitalinstrumenter i kategorien tilgjengelig for salg når det har vært en varig nedgang i virkelig verdi eller virkelig verdi er signifikant lavere enn balanseført verdi. Banken vurderer det som signifikant når verdifallet er mer enn 20%, og at verdifallet er varig når det er lenger enn 6 måneder. Tap ved verdifall innregnet i resultatet, for denne kategorien, blir ikke reversert over resultatet.

Mottatt utbytte på egenkapitalinstrumenter innregnes i resultatet etter at konsernets rett til å motta betaling er fastsatt og inngår i "Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning".

6.4.5 Finansielle derivater

Finansielle derivater er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- og/eller valutarisiko konsernet har påtatt seg. Derivatene omfatter valuta- og renteinstrumenter. Finansielle derivater regnskapsføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Derivatet regnskapsføres som eiendel dersom virkelige verdi er positiv og som forpliktelse dersom virkelig verdi er negativ.

Sparebanken Øst deltar i et garantikonsortium i Eksportfinans ASA som skal avlaste Eksportfinans ASA sin likviditetsportefølje for verditap på kredittrisiko. Denne garantien er et derivat vurdert til virkelig verdi. Det vises til note 21.

Realiserte og urealiserte gevinster og tap på finansielle derivater innregnes i resultatregnskapet under posten "Netto verdiendring og gevinst/tap på finansielle instrumenter". For regnskapsføring av finansielle derivater hvor sikringsbokføring benyttes, se eget avsnitt.

6.4.6 Sikringsbokføring

Sparebanken Øst benytter seg i hovedsak av finansielle derivater for å redusere rente- og/eller valutarisiko.

Banken benytter verdisikring. En verdisikring er en sikringsrelasjon hvor foretaket ønsker å sikre seg mot eksponeringen for verdiendringer for balanseførte eiendeler eller forpliktelser. Obligasjonsgjeld med fast rente utgjør en renterisiko. Obligasjonsgjeld i utenlandsk valuta representerer både en rente- og valutarisiko. For finansielle derivater som benyttes til sikring av virkelig verdi av balanseførte forpliktelser benyttes sikringsbokføring dersom visse kriterier er oppfylt. Endringer i virkelig verdi på finansielle derivater som er klassifisert som, og oppfyller kravene til verdisikring, regnskapsføres over resultatregnskapet sammen med enhver endring i virkelig verdi på den sikrede forpliktelsen som kan tilskrives den sikrede risiko. Det er hovedsakelig renteswapper og kombinerte rente- og valutaswapper (basis-swapper) som benyttes som sikringsinstrumenter i konsernet.

Verdiendring på sikringsinstrumenter og sikringsobjekter inngår i "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter".

Sikringseffektiviteten må kunne måles pålitelig. Ved inngåelse av sikringsforholdet dokumenteres formelt forholdet mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument, inkludert hvilken risiko som sikres, formålet og strategien for sikringen og metoden som vil bli benyttet for å beregne sikringseffektiviteten. Sikringen vurderes og dokumenteres løpende kvartalsvis, herunder sikringseffektiviteten. I overveiende grad benytter konsernet seg av en-til-en-sikringer, det vil si at for eksempel nominelle beløp og hovedstol, vilkår, reprisingstidspunkter, tidspunkter for mottak og betaling av renter og hovedstol samt grunnlaget for måling av renter er de samme for sikringsinstrumentet og sikringsobjektet. Dersom målingen viser at verdiendringene på sikringsinstrumentet motvirker 80 prosent til 125 prosent av endringene i sikringsobjektet, vil sikringen fremdeles kvalifisere

som en sikring etter IAS 39. Eventuell ineffektiv del av sikringen blir resultatført. Dersom sikringsforholdet avbrytes eller tilstrekkelig sikringseffektivitet ikke kan verifiseres, amortiseres verdiendringen tilknyttet sikringsobjektet over gjenværende løpetid.

6.4.7 Innlån og andre finansielle forpliktelser

Konsernet måler finansielle forpliktelser, bortsett fra derivater, til amortisert kost. Finansiell gjeld måles til amortisert kost hvor forskjeller mellom mottatt beløp fratrasket transaksjonskostnader og innløsningsverdi periodiseres over låneperioden ved bruk av effektiv rentemetode. Rentekostnader og amortiseringseffekter på instrumentene inngår i "Rentekostnader og lignende kostnader" i resultatregnskapet. Beholdning av egne obligasjoner føres som reduksjon av gjeld. Ved tilbakekjøp blir forskjellen mellom balanseført verdi og betalt vederlag resultatført som over-/underkurs.

7. VARIGE DRIFTSMIDLER OG INVESTERINGSEIENDOMMER

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er balanseført til kostpris fratrasket ordinære akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Tomter avskrives ikke og er balanseført til kostpris fratrasket eventuelle nedskrivninger. Kostpris inkluderer alle direkte henførbare kostnader ved anskaffelse av eiendeler med tillegg av kostpris for senere forbedringer. Alle andre reparasjons- og vedlikeholdskostnader resultatføres i den perioden de påløper. Ved fastsetting av avskrivningsplan hensyntas driftsmiddelets forventede brukstid og estimert restverdi. Konsernets bygninger er blitt dekomponert i fire delkomponenter, bygningskropp, tekniske anlegg, fasader og fast innredning. Avskrivninger er vurdert for hver delkomponent ut fra forventet brukstid og estimert restverdi.

Konsernets bygninger til ekstern utleie samt bygninger som innehas for å oppnå verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer. Banken har vurdert investeringseiendommer til kostpris fratrasket akkumulerte avskrivninger. Kostpris på innregningstidspunktet og årlige avskrivninger er fastsatt etter samme prinsipper som for øvrige eiendommer.

Avskrivningene er beregnet ved bruk av lineær metode over følgende brukstid:

Bygninger	10-50 år
Maskiner/inventar/transportmidler	3-8 år

Avskrivningsperiode, -metode og utrangeringsverdi vurderes årlig.

Gevinst/tap ved salg av driftsmidler fremkommer som differansen mellom salgspris og balanseført verdi og innregnes i resultatregnskapet.

Anlegg under utførelse er klassifisert som anleggsmidler og er oppført til kost inntil anlegget er ferdigstilt. Anlegg under utførelse blir ikke avskrevet før anleggsmiddelet blir tatt i bruk. Byggelånskostnader balanseføres løpende og inngår i kostpris.

Det blir foretatt vurdering av nedskrivning når det foreligger indikasjon på verdifall. Hvis balanseført verdi til et driftsmiddel er høyere enn gjenvinnbart beløp, blir det foretatt en nedskrivning over resultatet. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgspris og diskontert kontantstrøm fra fortsatt bruk. Netto salgspris er beløpet som kan oppnås ved salg til uavhengig tredjepart, fratrasket salgskostnader. Gjenvinnbart beløp fastsettes separat for alle eiendeler. Dersom dette ikke er mulig, fastsettes gjenvinnbart beløp sammen med enheten eiendelen tilhører.

8. LEIEAVTALER

En leieavtale klassifiseres som finansiell leieavtale dersom den i det vesentlige overfører all risiko og avkastning forbundet med eierskap. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler.

Konsernet som utleier

Finansielle leieavtaler presenteres som "Utlån til og fordringer på kunder" i balansen og regnskapsføres etter amortisert kost prinsippet. Forskuddsleie aktiveres og inntektsføres over løpetiden og er oppført som kortsiktig gjeld i regnskapet.

Konsernet som leietaker

Konsernet har som leietaker bare inngått operasjonelle leieavtaler. Leiebetalingene innregnes som kostnad i resultatregnskapet lineært over løpetiden til leieavtalen, med mindre et annet systematisk grunnlag gir bedre uttrykk for bruksverdien over tid.

9. USIKRE FORPLIKTELSE

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Det vises til note 53. Vurdering av tapsavsetning på garantier som banken utsteder foretas sammen med vurdering av tap på utlån. Det vises til note 13. De samme prinsippene anvendes for å vurdere om det foreligger verdifall.

Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig.

10. BETINGEDE HENDELSER

Betingede forpliktelser er ikke regnskapsført i årsregnskapet. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser med mindre den betingede forpliktelsen er svært usannsynlig.

En betinget eiendel er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det er sannsynlig at en fordel vil tilflyte konsernet.

11. PENSJONER

Konsernet har ulike ytelsesbaserte ordninger, samt innskuddsbasert ordning. Nyansatte i morbanken (fra 2007) og datterselskapet AS Finansiering (fra 2008) inngår i innskuddsbasert ordning.

Ytelsesbaserte ordninger

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av en nærmere angitt størrelse. Konsernets kollektive pensjonsordninger administreres gjennom et livsselskap. Den beregnede påløpte forpliktelsen sammenholdes med verdien på innbetalte og oppsparte pensjonsmidler. Dersom samlede pensjonsmidler overstiger beregnet pensjonsforpliktelse på balansetidspunktet, balanseføres nettoverdien som eiendel i balansen dersom det er sannsynlig at overfinansieringen kan nyttes mot fremtidige forpliktelser. Dersom pensjonsforpliktelsene overstiger pensjonsmidlene, klassifiseres nettoforpliktelsen som gjeld i balansen.

Konsernet har også udekkede pensjonsforpliktelser som finansieres over konsernets drift. Pensjonsforpliktelser på slike avtaler oppføres som gjeld i balansen.

Opprinnelig AFP-ordning ble i 2010 delvis fraregnet med bakgrunn i lukking og avvikling av ordningen. Den nye AFP-ordningen er å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning. Slike pensjonsordninger skal regnskapsføres etter samme prinsipper som ytelsesbasert ordning. Dersom det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon til å regnskapsføre ordningen på denne måten, må den imidlertid regnskapsføres som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt er vurderingen at det ikke foreligger et slikt grunnlag, og at den nye ordningen inntil videre regnskapsføres som en innskuddsordning. Når slike beregninger eventuelt foreligger i fremtiden, må AFP-forpliktelsen etter den nye ordningen balanseføres som en ytelsesordning. Det vises til note 52 for nærmere redegjørelse.

Pensjonsforpliktelsene beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av de estimerte fremtidige pensjonsytelsene som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen.

Sparebanken Øst benytter prinsippet med utsatt resultatføring av estimatavvik og korridor. Når estimatavvikene overstiger denne korridoren, tilsvarende 10% av det høyeste av enten pensjonsmidlene eller pensjonsforpliktelsene, blir det overskytende beløpet innregnet i resultatregnskapet over en periode som tilsvarer forventet gjennomsnittlig resterende ansettelsesperiode.

Endringer i pensjonsplaner inntektsføres eller kostnadsføres ved planendringstidspunktet.

Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse. Årets netto pensjonskostnad består av nåverdien av årets pensjonsopptjening, rentekostnad på pensjonsforpliktelsen fratrasket forventet avkastning på pensjonsmidlene, resultatført virkning av avvik mellom faktisk og forventet avkastning samt periodisert arbeidsgiveravgift. Periodens netto pensjonskostnader inngår i regnskapslinjen "Lønn m.v." i resultatregnskapet.

Vurdering av pensjonsforpliktelser er ytterligere beskrevet i note 3 Anvendelse av estimater. Fra 01.01.13 er det vesentlige endringer vedrørende resultat- og balanseføring av ytelsesbaserte ordninger. Det vises til punkt 17 om IAS 19 Ytelser til ansatte.

Innskuddsbaserte ordninger

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet betaler et årlig innskudd til de ansattes pensjonssparing. Ordningen ivaretas av et livsselskap. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelse knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning til pensjonsforpliktelser for slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger blir kostnadsført direkte og inngår i regnskapslinjen "Lønn m.v." i resultatregnskapet.

12. INNTEKTSSKATT

Årets skattekostnad i resultatregnskapet består av betalbar skatt for inntektsåret, eventuelt for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år og resultatført utsatt skatt. Disse innregnes som inntekter eller kostnader og tas med i resultatregnskapet som skattekostnad med unntak av betalbar skatt og utsatt skatt på transaksjoner som innregnes direkte i totalresultatet eller under egenkapitalen.

Utsatt skatt forpliktelse/utsatt skatt eiendel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller. Midlertidige forskjeller er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Utsatt skatt eiendel beregnes videre på skattevirkninger av underskudd til fremføring.

Utsatt skatt eiendel oppføres som eiendel i balansen i den utstrekning det forventes at konsernet vil ha tilstrekkelig skattemessig overskudd i senere perioder til å nyttiggjøre utsatt skatt eiendelen. Utsatt skatt eiendel og utsatt skatt forpliktelse måles etter gjeldende skattesatser, og utlignes i den grad det er tillatt.

Utsatt skatt på transaksjoner innregnet i totalresultatet eller egenkapitalen innregnes med den underliggende transaksjonen enten i totalresultatet eller i egenkapitalen. I totalresultatet vises dette som skatteeffekt.

Betalbar skatt er innregnet direkte i balansen i den grad skattepostene relaterer seg til egenkapitaltransaksjoner.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS12, men er kostnadsført som driftskostnad.

13. SEGMENTER

For ledelsesformål er konsernet organisert i fem driftssegmenter basert på produkter og tjenester. Segmentene utgjør basisen for den primære segmentrapporteringen. Finansiell informasjon vedrørende segmenter er presentert i note 4.

14. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingene viser kontantstrøm gruppert etter type og anvendelsesområde. Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter, fordringer på sentralbanker, statskasseveksler og utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner som gjelder rene plasseringer.

15. EGENKAPITAL

15.1 Resultat pr. egenkapitalbevis

Resultat pr. egenkapitalbevis beregnes som egenkapitalbeviserens andel av bankens resultat for perioden dividert med tidsveid gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis i løpet av perioden.

15.2 Utbytte

Utbytte på egenkapitalbevis regnskapsføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens forstanderskap.

16. HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen vil inngå i grunnlaget for vurdering av regnskapsestimater i regnskapet og vil således være hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden, er opplyst om dersom dette er vesentlig.

17. FREMTIDIGE ENDRINGER I REGNSKAPSPRINSIPPER

Standarder og fortolkninger som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av regnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunktet er frem i tid, unntatt de som er vurdert til ikke å være relevante, er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

Endring til IFRS 7 Finansielle instrumenter – opplysninger

Endringene innebærer at foretak plikter å gi opplysninger om motregningsrettigheter og relaterte avtaler (for eksempel sikkerhetsstillelser). Opplysningene skal gi brukerne av regnskapet nyttig informasjon for å evaluere effekten av motregningsavtaler på konsernets finansielle stilling. De nye notene er påkrevd for alle innregnede finansielle instrumenter som er nettoppresentert i samsvar med IAS 32 Finansielle instrumenter – presentasjon. Opplysningskravene omfatter også innregnede finansielle instrumenter som er underlagt en "enforcable master netting arrangement" eller tilsvarende avtale, uavhengig av om de er nettoppresentert i samsvar med IAS 32. Endringene vil ikke påvirke konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2013.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9, slik den er publisert pr. i dag, reflekterer første fase av IASB's arbeid med å erstatte dagens IAS 39, og gjelder klassifikasjon og måling av finansielle eiendeler og forpliktelser slik disse er definert i IAS 39. Initialt skulle standarden tre i kraft for regnskapsår som starter 1. januar 2013 eller senere, men endringer i IFRS 9 vedtatt i desember 2011, utsatte ikrafttredelsestidspunktet fram til 1. januar 2015. Senere faser av dette prosjektet er relatert til regnskapsføring av sikringsforhold og nedskrivning av finansielle eiendeler. Konsernet vil evaluere potensielle effekter av IFRS 9 i samsvar med de øvrige fasene, så snart endelig standard, inkludert alle fasene er publisert.

IFRS 10 Konsernregnskap

IFRS 10 erstatter de delene av IAS 27 Konsernregnskap og separate finansregnskap som omhandler konsoliderte regnskaper, og SIC-12 Konsolidering – foretak med særskilt formål. IFRS 10 bygger på én enkelt kontrollmodell som skal anvendes for alle enheter inkludert foretak med avgrenset formål (SPE). Endringene som er introdusert i IFRS 10 fordrer at ledelsen utøver vesentlig grad av skjønn for å avgjøre hvilke enheter som kontrolleres av morforetaket, hvor alle enheter som kontrolleres skal konsolideres. Endringene i IFRS 10 vil ikke påvirke hvilke enheter som skal konsolideres inn i konsernet. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2014.

IFRS 12 Opplysninger om interesser i andre foretak

IFRS 12 gjelder for foretak som har interesser i datterselskap, felleskontrollert virksomhet, tilknyttede foretak, eller ikke-konsoliderte strukturerte enheter (structured entities). IFRS 12 erstatter opplysningskrav som tidligere fulgte av IAS 27 Konsernregnskap og separat finansregnskap, IAS 28 Investeringer i tilknyttede foretak, og IAS 31 Andeler i felleskontrollert virksomhet. I tillegg introduseres det en rekke nye opplysningskrav. Endringene har ikke betydning for konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2014.

IFRS 13 Måling av virkelig verdi

Standarden angir prinsipper og veiledning for måling av virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser som andre standarder krever eller tillater målt til virkelig verdi. Endringene er vurdert ikke å ha betydning for konsernets finansielle stilling eller resultat. IFRS 13 gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2013.

IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

Endringene i IAS 1 innebærer at postene i oppstillingen over andre inntekter og kostnader (OCI) skal grupperes i to kategorier. Poster som kan bli reklassifisert til resultatet på et fremtidig tidspunkt (for eksempel netto gevinst ved sikring av nettoinvestering, omregningsdifferanser ved omregning av utenlandsk virksomhet til presentasjonsvaluta, netto endring i kontantstrømsikring og netto gevinst eller tap på finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg) skal presenteres separat fra poster som aldri vil bli reklassifisert (for eksempel aktuarmessige gevinster og tap knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger). Endringene har kun betydning for presentasjon, og har ingen påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. juli 2012 og vil derfor implementeres i konsernets første årsregnskap etter ikrafttredelse.

IAS 19 Ytelser til ansatte

IASB har vedtatt en rekke endringer i IAS 19. Endringene er både av fundamental karakter, som at korridormetoden ikke lenger er tillatt og at forventet avkastning på pensjonsmidler endres konseptuelt, og av enklere karakter som rene klargjøringer og omformuleringer. Bortfall av korridormetoden innebærer at aktuarmessige gevinster og tap skal innregnes i andre inntekter og kostnader (OCI) i den perioden de oppstår. Endringen i IAS 19 vil påvirke netto pensjonskostnad som følge av at forventet avkastning på pensjonsmidler skal beregnes med samme rente som er benyttet for diskontering av pensjonsforpliktelsen. Endringene medfører retrospektiv omarbeidelse fra og med 1. januar 2012. Effekt på netto pensjonsforpliktelse pr. 31.12.12 er estimert til en reduksjon på henholdsvis 5,3 mill. kroner for morbanken og 5,4 mill. kroner for konsernet. Effekten mot egenkapitalen er estimert til en økning på henholdsvis 3,8 mill. kroner for morbanken og 3,9 mill. kroner for konsernet. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2013 eller senere.

Endringer til IAS 32 Finansielle instrumenter - presentasjon

IAS 32 er endret for å klargjøre innholdet i "currently has a legally enforceable right to set-off" og også klargjøre anvendelsen av IAS 32s motregningskriterier for oppgjørssystemer som eksempelvis clearing house-systemer som anvender mekanismer for bruttooppgjør som ikke skjer samtidig (simultaneously). Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2014.

17.1 Årlig forbedringsprosjekt 2009-2011**IAS 1 Presentasjon av finansregnskap**

Endringene i IAS 1 innebærer en klargjøring av forskjellen mellom frivillige sammenligningstall og minimumskravene. Vanligvis vil presentasjon av foregående periodes sammenligningstall oppfylle minimumskravene. Endringene har ikke betydning for konsernets finansielle stilling eller resultat. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2013, men EU har ikke godkjent endringene.

IAS 32 Finansielle instrumenter - presentasjon

Endringen innebærer en klargjøring av inntektsskatt som stammer fra utdeling til eiere av egenkapitalinstrumenter som skal regnskapsføres i samsvar med IAS 12. Endringene gjelder med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2013 eller senere, men EU har ikke godkjent endringene.

NOTE 3 - ANVENDELSE AV ESTIMATER

På grunn av den usikkerhet som er forbundet med forretningsvirksomhet kan mange regnskapsposter ikke måles nøyaktig, men bare estimeres. Slik estimering omfatter vurderinger basert på de seneste pålitelige opplysninger som er tilgjengelig og kan også inkludere forventninger om fremtidige hendelser som man anser sannsynlig. Estimer og vurderinger blir jevnlig evaluert.

I konsernets regnskap relaterer bruken av slike estimer seg spesielt til måling av følgende poster:

- Tap på utlån og garantier
- Virkelig verdi på finansielle instrumenter
- Netto pensjonsforpliktelse

3.1 Tap på utlån og garantier

Utlån nedskrives for kredittap på individuell basis dersom det foreligger objektive bevis for at slikt kredittap har inntruffet. Eksempler på slike objektive bevis er vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold, vesentlige kontraktsbrudd, avtalte endringer i rentesats eller avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor, konkurs med videre. Estimering av eventuelt kredittap skjer på basis av størrelsen på forventede fremtidige kontantstrømmer fra salg av panteobjekter og lignende, når kontantstrømmene forventes innbetalt samt diskonteringsrentens størrelse. Tapets størrelse er en direkte funksjon av forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Hovedusikkerheten i estimatene av størrelsen på kredittap ligger i vurderingene av kontantstrømmenes størrelse og når i tid de forventes mottatt. Det henvises til note 13.

Grupper av utlån nedskrives tilsvarende individuelle utlån når det foreligger objektive bevis for at gruppen som sådan har en redusert verdi som en følge av hendelse som har inntruffet. Estimering av kredittap på grupper av utlån skjer på basis av historiske data for tap sammenstilt med bankspesifikke og/eller markedsmessige parametere som f.eks. risikoklassifisering, makroøkonomiske størrelser og bransjemessige forholdstall. Hovedusikkerheten i estimatene av størrelsen på kredittap på grupper av utlån knytter seg til datagrunnlaget som benyttes. Datagrunnlagets representativitet og kvalitet er viktige elementer. Nedskrivning av verdifall/tap på grupper av utlån er basert på modeller av både skjønnsmessig og statistisk karakter. Modellrisikoen generelt vil alltid være et usikkerhetsmoment som overføres til estimatene modellene skal beregne. Det henvises til note 13.

3.2 Virkelig verdi på finansielle instrumenter

I utgangspunktet skal observerbare markedskurser legges til grunn for finansielle instrumenters virkelige verdi. Der observerbare markedskurser ikke finnes og virkelig verdi ikke kan utledes, direkte eller indirekte fra observerbar input i markedet, benyttes ulike verdsettelsesteknikker. Dette er teknikker som til en viss grad kan innebære skjønnsmessige vurderinger. Slike skjønnsmessige vurderinger kan være likviditetsrisiko, kredittrisiko og volatilitet. Endringer i holdningen til slike faktorer kan påvirke fastsettelsen av virkelig verdi på et finansielt instrument.

I de tilfeller hvor egenkapitalinstrumenter ikke kan fastsettes på en pålitelig måte vurderes egenkapitalinstrumentene til kost. Unoterte aksjer som har ubetydelig verdi, er også vurdert til kost.

Det henvises til note 22 for verdsettelse av finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi.

3.3 Netto pensjonsforpliktelse

Konsernets ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser beregnes av ekstern aktuar. Beregningene er basert på standardiserte forutsetninger om døds- og uføreutviklingen, samt andre demografiske forutsetninger utarbeidet av Finansnæringens Hovedorganisasjon. Som grunnlag for beregningene anvendes også en rekke økonomiske forutsetninger; blant annet forventet avkastning på pensjonsmidlene, diskonteringsrente, årlig lønnsvekst, utvikling i G (Folketrygdens grunnbeløp) og regulering av pensjoner.

Diskonteringsrenten tar utgangspunkt i renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i det norske markedet med begrunnelse at OMF-markedet i Norge anses å tilfredsstille kravene til foretaksobligasjoner med høy kvalitet og dypt marked. Diskonteringsrenten er justert med et påslag for å komme frem til en rente som reflekterer estimert utbetalingstidspunkt. Forventet avkastning på pensjonsmidlene er satt lik diskonteringsrenten i henhold til IAS 19. Pensjonsmidlene er i stor grad investert i likvide eiendeler som verdsettes til virkelig verdi på balansedagen. De andre økonomiske forutsetningene er basert på forventet langsiktig utvikling i parameterne. Det vurderes å foreligge langt høyere risiko knyttet til estimerte brutto pensjonsforpliktelser enn til estimerte pensjonsmidler. Det henvises til note 52 for ytterligere informasjon.

NOTE 4 - DRIFTSSEGMENTER

Segmentrapporteringen er basert på bankens interne rapporteringsformat, hvor morbank og boligkreditselskapet er splittet i privatmarked, bedriftsmarked og finans. I tillegg kommer øvrige datterselskap, samt et ikke rapporterbart segment med poster som ikke er fordelt til øvrige segmenter. Konsernet har tilnærmet alle sine inntekter fra Norge, for geografisk fordeling av utlån til kunder se note 11.

For ledelsesformål er banken organisert i fem driftssegmenter basert på produkter og tjenester som følger: Segmentene privatmarked og bedriftsmarked består hovedsakelig av utlån til kunder og innskudd fra kunder. Finans består i all hovedsak av bankens likviditetsportefølje, mens hovedproduktet i AS Finansiering er gjeldsbrevfinansiering av bil. Sparebanken Øst Eiendom AS driver eiendomsdrift ved kjøp og salg, utleie og utvikling av fast eiendom. Inntektene fra privatmarked, bedriftsmarked og AS Finansiering består hovedsakelig av netto renteinntekter, mens inntekter fra Sparebanken Øst Eiendom AS i hovedsak består av leieinntekter. Inntektsskatt styres på konsernbasis og allokeres ikke til driftssegmentene, bortsett fra datterselskap som er rapportert som egne driftssegmenter.

Renter rapporteres netto siden majoriteten av segmentinntektene er fra renteinntekter på utlån. Ledelsen baserer seg primært på netto renteinntekt og ikke brutto renteinntekt og -kostnad. Transaksjoner mellom driftssegmentene er basert på armlengdes prising tilsvarende transaksjoner med tredjeparter. Ingen enkeltkunder utgjør mer enn 10% av bankens totale inntekter i 2012 og 2011.

Resultatregnskap

2012	PM	BM	Finans	AS Finansiering	Spb Øst Eiendom	Ufordelt	Eliminering	Konsern
Netto rente- og provisjonsinntekter eksterne	480,4	304,0	119,3	152,5	-1,2	-545,5	0,0	509,5
Netto rente- og provisjonsinntekter interne	-258,8	-86,8	-166,6	-39,2	-16,7	568,1	0,0	0,0
Netto rente- og provisjonsinntekter	221,6	217,2	-47,3	113,3	-17,9	22,6	0,0	509,5
Sum netto andre inntekter eksterne	55,5	23,2	19,5	-22,8	41,7	51,1	0,0	168,2
Sum netto andre inntekter interne	0,0	0,0	0,0	0,0	8,2	54,4	-62,6	0,0
Sum inntekter	277,1	240,4	-27,8	90,5	32,0	128,1	-62,6	677,7
Lønn og generelle administrasjonskostnader	65,3	22,9	0,0	27,1	5,5	101,9	0,0	222,7
Avskrivninger	0,0	0,0	0,0	1,8	9,5	5,4	0,0	16,7
Andre driftskostnader eksterne	1,0	0,1	-0,2	6,3	8,1	35,6	0,0	50,9
Andre driftskostnader interne	0,0	0,0	0,0	0,1	1,2	9,4	-10,7	0,0
Sum driftskostnader	66,3	23,0	-0,2	35,3	24,3	152,3	-10,7	290,3
Resultat før tap	210,8	217,4	-27,6	55,2	7,7	-24,2	-51,9	387,4
Tap på utlån, garantier m.v.	1,0	4,9	1,4	18,0	0,0	0,0	0,0	25,3
Resultat før skattekostnad	209,8	212,5	-29,0	37,2	7,7	-24,2	-51,9	362,1
Skattekostnad	0,0	0,0	0,0	10,6	-1,5	90,1	-1,2	98,0
Resultat etter skatt	209,8	212,5	-29,0	26,6	9,2	-114,3	-50,7	264,1

Resultatregnskap

2011	PM	BM	Finans	AS Finansiering	Spb Øst Eiendom	Ufordelt	Eliminering	Konsern
Netto rente- og provisjonsinntekter eksterne	430,1	302,7	168,5	124,2	-0,8	-583,7	0,0	441,0
Netto rente- og provisjonsinntekter interne	-278,4	-95,1	-192,2	-37,8	-6,1	609,6	0,0	0,0
Netto rente- og provisjonsinntekter	151,7	207,6	-23,7	86,4	-6,9	25,9	0,0	441,0
Sum netto andre inntekter eksterne	63,5	26,6	-29,1	-15,5	15,2	16,8	0,0	77,5
Sum netto andre inntekter interne	0,0	0,0	0,0	0,0	8,4	-0,9	-7,5	0,0
Sum inntekter	215,2	234,2	-52,8	70,9	16,7	41,8	-7,5	518,5
Lønn og generelle administrasjonskostnader	72,4	22,5	0,0	29,4	5,6	100,6	0,0	230,5
Avskrivninger	0,0	0,0	0,0	1,4	4,3	6,3	0,0	12,0
Andre driftskostnader eksterne	1,0	0,1	0,0	5,6	3,5	37,4	0,0	47,6
Andre driftskostnader interne	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	9,2	-9,1	0,0
Sum driftskostnader	73,4	22,6	0,0	36,3	13,4	153,5	-9,1	290,1
Resultat før tap	141,8	211,6	-52,8	34,6	3,3	-111,7	1,6	228,4
Tap på utlån, garantier m.v.	-0,1	8,0	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0	17,9
Resultat før skattekostnad	141,9	203,6	-52,8	24,6	3,3	-111,7	1,6	210,5
Skattekostnad	0,0	0,0	0,0	7,0	0,9	46,5	0,4	54,8
Resultat etter skatt	141,9	203,6	-52,8	17,6	2,4	-158,2	1,2	155,7

Balanse

2012	PM	BM	Finans	AS Finansiering	Spb Øst Eiendom	Ufordelt	Eliminering	Konsern
Netto utlån til og fordringer på kunder*	14.779,9	5.826,8	0,0	1.536,0	0,0	744,5	-327,0	22.560,2
Andre eiendeler	31,1	41,4	6.660,8	34,8	477,6	4.463,5	-4.631,5	7.077,7
Sum eiendeler	14.811,0	5.868,2	6.660,8	1.570,8	477,6	5.208,0	-4.958,5	29.637,9
Innskudd fra og gjeld til kunder	6.909,3	3.479,2	1.179,3	24,6	0,0	103,2	-7,7	11.687,9
Annen gjeld	719,0	243,6	15,6	1.393,5	365,2	17.417,3	-4.333,0	15.821,2
Mellomregning	7.182,7	2.145,4	5.465,9	0,0	0,0	-14.794,0	0,0	0,0
Sum gjeld pr. segment	14.811,0	5.868,2	6.660,8	1.418,1	365,2	2.726,5	-4.340,7	27.509,1
Sum egenkapital	0,0	0,0	0,0	152,7	112,4	2.481,5	-617,8	2.128,8
Sum gjeld og egenkapital	14.811,0	5.868,2	6.660,8	1.570,8	477,6	5.208,0	-4.958,5	29.637,9
Årets investeringer	0,0	0,0	0,0	3,0	57,0	10,4	0,0	70,4

* I desember ble utlån til Sparebanken Øst Eiendom MNOK 327 flyttet fra segment BM til ufordelt.

Balanse

2011	PM	BM	Finans	AS Finansiering	Spb Øst Eiendom	Ufordelt	Eliminering	Konsern
Netto utlån til og fordringer på kunder	14.293,5	6.427,1	0,0	1.388,5	0,0	421,2	-346,8	22.183,5
Andre eiendeler	31,3	26,0	6.092,8	29,5	507,9	3.220,4	-3.594,5	6.313,4
Sum eiendeler	14.324,8	6.453,1	6.092,8	1.418,0	507,9	3.641,6	-3.941,3	28.496,9
Innskudd fra og gjeld til kunder	4.616,7	3.609,0	596,3	32,1	0,0	104,4	-25,8	8.932,7
Annen gjeld	1.116,0	224,0	-24,5	1.259,9	404,6	18.216,9	-3.540,6	17.656,3
Mellomregning	8.592,1	2.620,1	5.521,0	0,0	0,0	-16.733,2	0,0	0,0
Sum gjeld pr. segment	14.324,8	6.453,1	6.092,8	1.292,0	404,6	1.588,1	-3.566,4	26.589,0
Sum egenkapital	0,0	0,0	0,0	126,0	103,3	2.053,5	-374,9	1.907,9
Sum gjeld og egenkapital	14.324,8	6.453,1	6.092,8	1.418,0	507,9	3.641,6	-3.941,3	28.496,9
Årets investeringer	0,0	0,0	0,0	1,3	245,1	9,1	0,0	255,5

NOTE 5 - STYRING AV FINANSIELL RISIKO I SPAREBANKEN ØST

Finansiell risiko rapporteres i tråd med IFRS 7. Som finansielle risikoer regnes kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko. I tillegg omtales konsentrasjonsrisiko. Risiko rapporteres kvartalsvis til ledelsen og styret. Rapporteringen viser løpende status i henhold til ulike fastsatte rammer for risiko, både interne og lovbestemte.

Kredittrisiko

Kredittrisiko regnes som risiko for tap ved at kunder og andre motparter ikke møter sine forpliktelser om tilbakebetaling og at eventuell sikkerhetsstillelse ikke dekker bankens tilgodehavende.

Måling av risiko ved utlån til kunder skjer ved at risikoklassifisering av kunder er en integrert del av kredittprosessen. Med bakgrunn i beregning av personkunders frie likviditet etter kostnader, nøkkeltallsanalyse av bedrifters regnskaper, gjeldsgrad, sikkerhetsstillelse og vurdering av andre mer spesifikke forhold klassifiseres kunden etter risiko.

Kredittpolicy på utlån til kunder ivaretas i det daglige gjennom kredittåndbøker, rammer og fullmakter håndtert via bankens kredittavdelinger; PM Kreditt og BM Kreditt. Kredittavdelingene er pålagt ansvaret for å gjennomføre bankens vedtatte kredittpolitikk. Avdelingene har således kun et faglig ansvar og ikke noe salgsansvar.

PM Kreditt er en sentral kredittfunksjon som er det besluttende organ for kredittgivning til kunder i personmarkedet. Kredittfunksjonen er lokalisert og organisert som en enhet. Avdelingen tar beslutning om kredittgivning til alle personkunder i banken. Bruken av individuelle fullmakter er svært begrenset.

BM Kreditt fatter beslutninger om kreditt over en bestemt størrelse til kunder i bedriftsmarkedet. Kredittbeslutningene fattes av 4 kredittsjefers enkeltvis eller i fellesskap, i henhold til et beslutningshierarki. Overgår kredittgivning fullmakt gitt denne kredittavdelingen, kan saker besluttet av enten administrasjonen eller styret avhengig av beløp. Mindre engasjementer besluttet i henhold til vedtatte rammer og personlige fullmakter i bedriftsmarkedsavdelingen.

Utviklingen i kredittrisikoen knyttet til bankens utlån overvåkes løpende med rammekontroll, periodiske analyser og rapporter, samt ved bruk av stikkprøver ned på kundenivå.

Plassering i rentebærende verdipapirer for likviditetsformål er knyttet til strategi for likviditetsstyring vedtatt av styret. Vedtatt strategi, samt investeringspolicy, konkretiserer risikotoleranse, allokering til aktivaklasser, rammer og fullmakter. Kredittap skal være tilnærmet lik null. Videre skal en vesentlig del av porteføljen være egnet som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank. Ved plassering av midler i sertifikater og obligasjoner vurderes risiko ut fra papirenes likviditet, utsteders rating og andre motpartsspesifikke forhold. Rentebærende verdipapirer regnskapsføres til markedsverdi slik at endringer i risiko løpende reflekteres i regnskapet.

Oppgjørssisiko er en form for kredittrisiko. Dersom kontraktsmotpart ikke oppfyller sine forpliktelser kan oppgjør, i form av kontanter eller verdipapirer, risikeres tapt. Banken søker å unngå slik risiko ved at kontrakter kun inngås med solide og om mulig ratede motparter, samt ved å benytte velrenomerte clearing-systemer.

Motpartsrisiko ved derivater og poster utenom balansen er også en form for kredittrisiko ved at inngåtte kontrakter kan gi tap dersom motpart går konkurs eller ikke er i stand til å gjøre opp sine betalingsforpliktelser. Slike kontrakter inngås kun med finansinstitusjoner ratet A eller bedre av et kredittvurderingsbyrå, og som er kjent av banken.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko oppstår ved lav diversifisering med hensyn til geografiske områder, bransjer, produkter og risikoklasser. I Sparebanken Øst styres dette med rammer for eksponering mot bransjer, engasjementsstørrelser og risikoklasser.

Den ordinære utlånsvirksomheten har i konsernet en fordeling på sektorer pr. 31.12.12 med 78% av brutto utlån til privatkunder og 22% til bedriftskunder. Lav andel utlån til bedrifter bidrar til lav konsentrasjonsrisiko.

Konsernets utlånsportefølje til privatkunder og bedrifter fordeler seg geografisk i det sentrale østlandsområdet med hovedvekt i kommunene Øvre Eiker, Nedre Eiker og Drammen. Utlånsvirksomheten anses ikke å være spesielt eksponert mot enkeltbedrifter (hjørnesteinsbedrifter) eller ensidig økonomisk utvikling i regionen. Nærheten til Oslo gir både privatkundeavdelingen og bedriftskundeavdelingen et stort markedsområde med fleksibilitet med hensyn til kunder og markeder.

Utlånsporteføljen til bedriftskunder er fordelt på ulike næringer. Eksponering mot eiendom og eiendomsutvikling utgjør en relativt stor andel. Omsetning og drift av fast eiendom utgjør 57% av bedriftsporteføljen. Målt som andel av samlet utlånsportefølje i konsernet utgjør eksponering mot omsetning og drift av fast eiendom likevel ikke mer enn 12%. Eiendom er en syklisk næring som kan være særlig utsatt i nedgangskonjunkturer. Engasjementene vurderes imidlertid å være godt sikret, ofte med tillegg av sidesikkerheter.

Sparebanken Øst har i utgangspunktet en øvre ramme for engasjementer i lokalmarkedet på 100 mill. kroner. Unntaksvis aksepteres engasjement opp til 200 mill. kroner. Øvre ramme for engasjementer i nisjemarkedet er i utgangspunktet 50 mill. kroner. Unntaksvis aksepteres engasjement opp til 100 mill. kroner. Videre er det fastsatt rammer for konsentrasjon ved at de 3 største eksponeringene i bedriftsmarkedsporteføljen ikke skal utgjøre mer enn 9% av bedriftsmarkedsporteføljen og de 10 største ikke mer enn 18%.

Banken hadde i sin utlånsvirksomhet pr. 31.12.12, foruten engasjementer med egne datterselskap (AS Finansiering, Sparebanken Øst Boligkreditt AS og Sparebanken Øst Eiendom AS), én eksponering mot eksterne kunder over 10% av egen ansvarlig kapital. Pr. 31.12.12 representerte lån til konsernets største låntaker 1,1% av brutto utlån. Konsernets 10 største låntakere representerte 4,9% av brutto utlån, og konsernets 20 største låntakere representerte 7,1% av brutto utlån.

Eksponering innen ulike risikoklasser av utlån til bedrifter er fastsatt i rammer med maksimal eksponering innen hver risikoklasse. Hoveddelen av porteføljen er i klassene lav og middels risiko.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap i markedsverdi på finansielle eiendeler og forpliktelser i bankens balanse, eller via en negativ effekt på inntjening eller egenkapital, ved endring i finansielle markedspriser.

Sparebanken Øst er eksponert for markedsrisiko primært gjennom endringer i rentenivået (renterisiko), gjennom endringer i markedspris på finansielle instrumenter herunder endringer i margin på rentebærende verdipapirer (kredittspreadrisiko), valutakurser (valutarisiko) og ved endringer i aksjepriser (aksjerisiko).

Markedsrisiko styres gjennom rammer for maksimal eksponering mot ulike aktivaklasser, renterisiko, valutarisiko og lignende.

Renterisiko

Ved endring i markedsrenten kan ikke Sparebanken Øst umiddelbart gjennomføre renteendring for alle balanseposter dersom disse har ulik rentebindingstid. En endring i markedsrenten vil da gi en økning eller reduksjon av rentenettoen og balansepostenes virkelige verdi. Denne risikoen reduseres ved at eiendeler, forpliktelser og ulike derivater matches mot hverandre for å holde risikoen innenfor vedtatte rammer.

Kredittspreadrisiko

Kredittspreadrisiko er risiko for tap som skyldes at marginen (kredittspread) på rentebærende verdipapirer endres. Kredittspreadrisiko i likviditetsporteføljen styres slik at tapet ved en gitt endring i kredittspread aldri skal overstige fastsatt ramme.

Valutarisiko

Valutarisiko er risiko for tap av verdier på grunn av endring i kursen på utenlandsk valuta. Slik risiko reduseres ved å matche aktiva- og passivaposisjoner i balansen mot hverandre eller ved bruk av valutaderivater.

For eiendeler der debitor har anledning til å tilbakebetale før endelig forfall benyttes rullerende swapper. Der endelig forfall ikke skal fravikes, sikres posisjonene ved bruk av basis-swapper.

Banken har en ramme som tillater åpen valutarisiko. Rammen er innenfor lovens krav som er maksimalt 30% av ansvarlig kapital i total valutaeksponering, og maksimalt 15% av ansvarlig kapital i en enkelt valuta.

Aksjerisiko

Banken har en beholdning av aksjer som i hovedsak er knyttet til strategiske formål. Dette gjør at aksjerisikoen er begrenset.

Risikoreduserende tiltak

Banken anvender garantier, derivater og finansielle sikringsforretninger for å redusere risikoeksponering som skyldes endringer i rentenivå, valutakurser og kredittrisiko. Også sikkerhetsstillelse ved pant vil indirekte kunne påvirke bankens resultat ved prisendringer på for eksempel eiendom. Det vises til beskrivelsen av hvert enkelt risikoområde.

Bankens utlån, kreditter og garantier til privat- og bedriftskunder er sikret med pant i fast eiendom, løsøre og/eller med kausjoner. Banken har begrensede utlån på usikret basis. For bedriftskunder er sikkerhetenes verdi ofte driftsavhengige. Verdien av denne type pant vil kunne svinge over tid. For denne type bedriftskunder vil banken ofte sikre seg med tilleggssikkerheter i form av pant i fast eiendom eller andre typer tilleggssikkerheter. Banken vil videre i slike tilfeller legge sterk vekt på kundens økonomiske stilling, kunnskap om eierne, bransjen, samt markedet bedriften opererer i.

Utlån til andre banker og utlån i form av plasseringer i obligasjoner er gitt på usikret basis.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for ikke å være i stand til å møte sine løpende forpliktelser etter hvert som de forfaller, eller eventuelt til en høyere kostnad. Banken har en konservativ holdning til likviditetsrisiko, der langsiktighet og proaktivitet i forhold til fremtidige forfall er grunnleggende faktorer. Risikoene styres mot fastsatte rammer.

Sparebanken Øst søker til enhver tid å diversifisere sine kilder til finansiering for å bli mest mulig uavhengig av hendelser i det enkelte marked. I tillegg til innskudd fra kunder er det norske sertifikat- og obligasjonsmarkedet, herunder markedet for obligasjoner med fortrinnsrett og bilaterale lån fra europeiske banker og forsikringsselskaper kilder til funding i dag.

Innskudd er en viktig kilde til finansiering for bankene. Etter finanskrisen har vi sett økt konkurranse om innskuddene. Tilpasninger i produktutvalget for våre kunder har medført økt tilgang av innskudd. Topprente.no har i særlig grad bidratt til å øke bankens innskuddsdekning. Topprente.no er et selvbetjeningskonsept som gir anledning til å gi kundene konkurransedyktige innskuddsvilkår. Pr. 31.12.12 utgjør innskudd fra kunder 51,8% av konsernets netto utlån mot 40,3% pr. 31.12.11.

Det norske sertifikat- og obligasjonsmarkedet karakteriseres ved at store, institusjonelle investorer først og fremst er de som ønsker å investere i bankenes gjeldsutstedelser. Det tilstrebes derfor å legge ut tilstrekkelig store obligasjonsutstedelser samt legge til rette for forutsigbarhet for investorene i dette markedet.

Obligasjoner med fortrinnsrett gir investorene sikkerhet i form av fortrinnsrett til boliglån med lav risiko. Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen i Europa og den vestlige verden forøvrig, er dette markedet attraktivt også for internasjonale investorer. Utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett sikrer derfor lave innlånskostnader for bankene. Det vektlegges derfor å legge til rette for utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett.

En balansestyringskomité adresserer løpende markedshendelser og treffer tiltak knyttet til likviditetssituasjonen i tråd med den overliggende strategi. Det er også nedfelt en beredskapsplan for håndtering av likviditetskriser.

Det er fastsatt rammer som styrer balansens sammensetning med hensyn til graden av langsiktig finansiering og horisont for overlevelse i en situasjon uten tilgang til ny likviditet. Videre er det fastsatt rammer for maksimal pengestrøm pr. dag og pr. uke. Banken holder likviditetsreserver i form av kontanter og trekkrettighet i Norges Bank og en obligasjonsportefølje bestående av likvide papirer med høy kredittkvalitet.

Rammene er som følger: (1) banken skal ha en likviditetsindikator (Norges Bank) på minimum 105%. Det innebærer at illikvide eiendeler (med løpetid over 12 måneder) skal være finansiert med langsiktig gjeld, (2) banken kan ikke ha kortsiktig finansiering (definert som innlån med løpetid under 12 måneder) som utgjør mer enn 15% av forvaltningskapitalen, (3) banken skal ikke ha et netto refinansieringsbehov pr. dag som overstiger 400 mill. kroner og tilsvarende ikke over 1 mrd. kroner pr. uke. Bankens behov for å henvende seg til kapitalmarkedet for å hente finansiering har vært økende de senere årene. Banken benytter aktivt kapitalmarkedet for å finansiere kapitalbehovet som oppstår på bakgrunn av at utlån til kunder er større enn ordinære innskudd fra kunder.

Langsiktig kapitalstyring

Langsiktig kapitalstyring i Sparebanken Øst er innrettet på å sikre god soliditet og tilstrekkelig likviditet for hele konsernet. God soliditet opprettholdes i første rekke ved å sørge for tilstrekkelige kapitalbuffer over minimumskravene til kapital. Gjeldende målsetninger for både banken og konsernet er at kapitaldekningen skal være over 13% og kjernekapitaldekningen over 11%. Minimumskravet til kapitaldekning i henhold til lovkrav er 8% og kjernekapitaldekning 4%.

De langsiktige målsettingene for kapitaldekningen i konsernet innebærer med andre ord kapitalbuffer godt over minimumskravene. Vekst og planer om vekst i utlån og andre aktiva vil alltid ta hensyn til behov for bufferkapital utover minimumskravene. Forøvrig tillegges betydelig vekt på at vi opprettholder forsvarlig styring av forretningsmessig drift slik at konsernet kan oppnå gode resultater og gi tilfredsstillende avkastning på investert kapital. På den måten vil banken være attraktiv for investorer og bidra til å sikre konsernet tilgang til kapital ved behov for å styrke egenkapitalen.

Tilstrekkelig likviditet opprettholdes ved til enhver tid å sørge for en høy andel langsiktig finansiering. Dette gjøres blant annet gjennom en ramme for andel kortsiktig finansiering og en betydelig likviditetsbuffer sammensatt av verdipapirer med lav kredittrisiko og god markedslikviditet. God styring med planlagte likviditetsstrømmer inn og ut av konsernet, samt diversifisering på finansieringskilder og løpetider bidrar til å sikre konsernet jevn tilgang på finansiering.

Det vises forøvrig til notene 6-19.

NOTE 6 - KAPITALDEKNING

Beregningen av kapitaldekningen består i å tillegge risikovekter til eiendeler gitt ut fra kapitalkravsforskriften, og å beregne størrelsen på den ansvarlige kapitalen ut fra reglene i forskrift om beregning av ansvarlig kapital.

Sparebanken Øst benytter standardmetoden i Basel II-regelverket ved beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital for kredittrisiko. Beregningen knyttet til operasjonell risiko beregnes ut fra basismetoden.

I henhold til lovens krav skal ansvarlig kapital minimum utgjøre 8%. Konsernets kapital skal til enhver tid oppfylle minstekravet til kapitaldekning med tillegg av en buffer som samsvarer med Sparebanken Øst sin aksepterte risikotoleranse. Konsernets langsiktige mål for kapitaldekning er på 13%, mens kjernekapitaldekningen skal ligge over 11%.

Det henvises for øvrig til konsernets Pilar III-dokument, som ligger tilgjengelig på Sparebanken Øst sin nettside.

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
207,3	207,3	Egenkapitalbeviskapital	207,3	207,3
387,8	387,8	Overkursfond	387,8	387,8
1.010,5	887,4	Grunnfondskapital	1.010,5	887,4
449,4	356,8	Andre fond som inngår i kjernekapitalen	286,5	225,2
308,4	300,4	Fondsobligasjoner inntil 15%	308,4	287,8
0,0	0,0	Annen kjernekapital	0,0	0,0
-62,2	-41,8	Fradrag i kjernekapitalen	-74,3	-76,8
-110,9	-116,1	50/50-fradrag i kjernekapitalen	-102,7	-108,5
2.190,3	1.981,8	Netto kjernekapital	2.023,5	1.810,2
0,0	0,0	Fondsobligasjoner i tilleggskapitalen	0,0	12,6
199,9	299,7	Ansvarlig lånekapital	199,9	299,7
33,3	30,9	Urealiserte gevinster IFRS	33,2	30,9
-110,9	-116,1	50/50-fradrag i tilleggskapitalen	-102,7	-108,5
122,3	214,5	Netto tilleggskapital	130,4	234,7
2.312,6	2.196,3	Netto ansvarlig kapital	2.153,9	2.044,9
		Beregningsgrunnlag		
0,0	0,0	Stater og sentralbanker	0,0	0,0
150,9	108,1	Lokale og regionale myndigheter	150,9	108,1
0,0	100,8	Offentlig eide foretak	0,0	100,8
452,2	683,8	Institusjoner	1.581,6	1.446,0
3.498,0	2.395,6	Foretak	3.498,0	2.395,6
1.520,5	1.579,1	Massemarkedsengasjementer	366,0	535,2
6.168,2	6.742,3	Engasjementer med pant i eiendom	3.574,9	4.723,0
334,5	209,7	Forfalte engasjementer	334,5	209,7
179,5	103,9	Obligasjoner med fortrinnsrett	277,6	207,6
100,9	0,0	Andeler i pengemarkedsfond	100,9	0,0
997,5	907,5	Øvrige engasjementer	537,9	427,4
13.402,2	12.830,8	Beregningsgrunnlag balanseposter	10.422,3	10.153,4
53,6	31,2	Rente og valutainstrumenter	37,0	25,2
395,5	485,6	Andre poster utenom balansen	1.694,5	1.291,4
449,1	516,8	Beregningsgrunnlag poster utenom balansen	1.731,5	1.316,6
0,0	0,0	Beregningsgrunnlag valutarisiko	0,0	0,0
1.203,3	896,9	Beregningsgrunnlag operasjonell risiko	1.043,7	796,9
-221,8	-232,3	Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-205,5	-217,0
-43,4	-43,4	Nedskrivninger på grupper av utlån	-40,1	-40,1
-40,6	-37,7	Urealiserter gevinster IFRS	-40,6	-37,7
-305,8	-313,4	Fradrag i beregningsgrunnlaget	-286,2	-294,8
14.748,8	13.931,1	Sum beregningsgrunnlag (risikovektet balanse)	12.911,3	11.972,1
15,68%	15,77%	Kapitaldekning	16,68%	17,08%
14,85%	14,23%	Kjernekapitaldekning	15,67%	15,12%
12,76%	12,07%	Ren kjernekapitaldekning	13,28%	12,72%

NOTE 7 - KREDITTRISIKO

Maksimal kredittrisiko

Maksimal kredittrisiko er representert ved balanseført verdi av de finansielle eiendelene, inkludert derivater, i balansen. Konsernet har i tillegg kredittrisiko knyttet til lånetilsagn, ubenyttede trekkfasiliteter og garantier. Maksimal kredittrisiko utover balanseførte verdier er vist under.

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Forpliktelser		
193,5	293,1	Lånetilsagn	63,9	179,6
1.081,2	1.040,7	Trekkfasiliteter	1.302,1	2.195,3
214,1	385,5	Garantier overfor kunder	213,3	385,4
242,0	195,3	Garanti overfor Eksportfinans ASA	242,0	195,3
0,0	0,0	Garanti for alle OMF-forpliktelser i boligkreditforetaket *	5.368,0	4.611,5
1.730,8	1.914,6	Sum forpliktelser	7.189,3	7.567,1

* I forbindelse med ratingprosessen av Sparebanken Øst Boligkreditt AS har morbanken utstedt en garanti for alle OMF-forpliktelser i boligkreditforetaket. I beløpene er morbankens beholdning av OMF pålydende MNOK 978,5 pr. 31.12.12 og MNOK 1.038,5 pr. 31.12.11 trukket ut.

For mer informasjon om maksimal kreditteksponering tilknyttet de ulike klassene av finansielle instrumenter vises det til tilhørende spesifikke noter.

Risikoreduserende ordninger

Sparebanken Østs garanti overfor Eksportfinans ASA er 242 mill. kroner. Det er inngått en kontragaranti som reduserer eksponeringen til 100 mill. kroner. Det vises til note 53 for balanseført verdi på garantien.

Lån og kreditter i forbrukerforhold gis i utgangspunktet kun mot betryggende sikkerhet. Som betryggende sikkerhet regnes først og fremst pant i fast eiendom, borettslagsandeler eller sperret innskudd. Andre sikkerheter kan også være fritidsbolig, tomter, salgspant, pant i verdipapirer, aksje-/obligasjonsleiligheter, båt, livspoliser, håndpant eller annen sikkerhet avgitt av tredjepart. Ved lån med pant i fast eiendom er hovedregelen en belåningsgrad på inntil 85% av forsvarlig verdigrunnlag, oftest vurdert med bakgrunn i dokumenterte omsetningsverdier, takster eller meglervurderinger.

Lån og kreditter til bedrifter gis i utgangspunktet kun mot betryggende sikkerhet. Som betryggende sikkerhet regnes først og fremst pant i ulike former for fast eiendom eller sperret innskudd. Andre sikkerheter kan også være pant i tomter, verdipapirer, salgs-/ motorvognpant, flåtepant, driftstilbehør, leiekontrakter, varelager, kundefordringer eller kausjoner. Ved lån og kreditter med pant i fast eiendom eller prosjekter under oppføring er hovedregelen at belåningsgrad ikke bør overstige maksimalt 80% av en forsvarlig verdigrundvurdering. For andre typer sikkerhet vil belåningsgraden variere. Det stilles uansett krav til forsvarlige vurderinger av sikkerhetenes realisasjonsverdi.

Det er den samlede eksponering på den enkelte kunde som tas i betraktning ved vurdering av den finansielle effekt sikkerhetsstillelsen har for kredittrisiko.

Finansieringsvirksomhetslovens kapittel IV og tilhørende forskrift regulerer i detalj virksomheten i Sparebanken Øst Boligkreditt AS, og stiller høye krav til hvilke lån som kan tas inn i sikkerhetsmassen som ligger til dekning for obligasjoner med fortrinnsrett. Dette er et strengere regelverk enn ved vanlig långivning til bolig, og loven krever også en uavhengig gransker oppnevnt av Finanstilsynet og uavhengig verdigrundvurdering av hvert enkelt pant.

NOTE 8 - KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner består i all hovedsak av overskuddslikviditet plassert i skandinaviske banker. Kredittkvalitet er vurdert ut fra offisiell rating fastsatt av kredittvurderingsbyrå (S&P/ Moody's/ Fitch). Der slik rating ikke er tilgjengelig er risikovurdering basert på indikative ratinger fra norske meglerhus og en intern vurdering.

Utlån til og fordringer på kunder er håndtert i bankens interne system for risikoklassifisering. Risiko klassifiseres i fem kategorier fra A til E, der A innebærer lavest risiko. Risikoklassifisering av kunder er en integrert, og obligatorisk del av kredittprosessen både på privatmarkedet og bedriftsmarkedet. Privatkunder klassifiseres med bakgrunn i betjeningsevne (netto likviditet etter hensyntatt et 5%-poeng høyere rentenivå), betjeningsvilje (dokumentert betjeningshistorikk), gjeldsgrad og sikkerhetsmessig dekning. Bedriftskunder klassifiseres med bakgrunn av nøkkeltallsanalyse av bedrifters regnskaper, betjeningshistorikk, sikkerhetsstillelse og vurdering av andre mer spesifikke interne og eksterne faktorer knyttet til virksomheten. Den akkumulerte risikoklassifiseringen som fremkommer på kunden vil sammen med kundens inkl. følgeunders totale engasjement (bankens totaleksponering mot gruppen) danne grunnlaget for hvilket fullmaktsnivå søknaden kan besluttes innenfor.

For finansielle plasseringer i sertifikater og obligasjoner vurderes risiko ut fra rating og motpartsspesifikke forhold. Fortrinnsvis benyttes rating fra kredittvurderingsbyrå. Der slik rating ikke er tilgjengelig benyttes indikative ratinger fra norske meglerhus og det foretas en intern vurdering.

Rating fra kredittvurderingsbyråer og indikative ratinger fra meglerhus følger generelt en skala fra AAA til C, der AAA er høyeste kvalitet og C er laveste kvalitet. Skalaen er benyttet slik at AAA – A er vurdert som lav risiko, BBB – BB er vurdert som middels risiko og B – C er vurdert som høy risiko.

Utlån til og fordringer på kunder klassifisert som A og B er vurdert til å ha en kredittkvalitet som tilsvarer lav risiko, C er vurdert som middels risiko og D og E er vurdert som høy risiko. Kunder som ligger stedfordelt i bankens avdeling for spesialengasjement vil være risikoklassifisert innenfor kategorien høy risiko.

Konsern pr. 31.12.12

	Ikke forfalt eller nedskrevet				Forfalt	Individuelt nedskrevet	Sum
	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Uklassifisert			
Utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,1
Utlån til og fordringer på kunder							
-Leiefinansieringsavtaler	13,4	4,1	1,0	0,0	15,0	4,2	37,7
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	1.523,7	179,5	39,3	12,9	141,1	19,1	1.915,6
-Byggelån	135,4	46,8	0,0	0,0	30,1	0,0	212,3
-Nedbetalingslån	14.503,9	3.585,4	1.064,4	177,8	1.032,0	178,9	20.542,4
Sum utlån	16.180,5	3.815,8	1.104,7	190,7	1.218,2	202,2	22.712,1
Finansielle investeringer							
Noterte statsobligasjoner	251,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	251,3
Noterte andre obligasjoner	1.613,0	276,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1.889,0
Unoterte obligasjoner	1.700,4	105,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1.805,9
Sum finansielle investeringer	3.564,7	381,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3.946,2

Konsern pr. 31.12.11

	Ikke forfalt eller nedskrevet				Forfalt	Individuelt nedskrevet	Sum
	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Uklassifisert			
Utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	186,9	54,3	0,0	0,0	0,0	0,0	241,2
Utlån til og fordringer på kunder							
-Leiefinansieringsavtaler	20,7	5,7	3,7	0,0	9,8	5,7	45,6
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	1.504,7	219,5	37,8	14,3	162,0	17,6	1.955,9
-Byggelån	166,5	13,7	3,0	2,7	37,9	0,0	223,8
-Nedbetalingslån	14.313,8	3.732,7	822,9	202,2	864,2	166,0	20.101,8
Sum utlån	16.192,6	4.025,9	867,4	219,2	1.073,9	189,3	22.568,3
Finansielle investeringer							
Noterte statsobligasjoner	252,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	252,6
Noterte andre obligasjoner	1.943,8	232,9	30,4	0,0	0,0	0,0	2.207,1
Unoterte obligasjoner	726,0	62,8	22,6	0,0	0,0	0,0	811,4
Sum finansielle investeringer	2.922,4	295,7	53,0	0,0	0,0	0,0	3.271,1

Morbank pr. 31.12.12

	Ikke forfalt eller nedskrevet				Forfalt	Individuelt nedskrevet	Sum
	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Uklassifisert			
Utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.915,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2.915,2
Utlån til og fordringer på kunder							
-Leiefinansieringsavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	674,5	104,3	29,5	9,5	95,9	19,1	932,8
-Byggelån	135,4	46,8	0,0	0,0	30,1	0,0	212,3
-Nedbetalingslån	8.572,6	1.923,6	738,7	81,4	581,3	99,9	11.997,5
Sum utlån	12.297,7	2.074,7	768,2	90,9	707,3	119,0	16.057,8
Finansielle investeringer							
Noterte statsobligasjoner	251,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	251,3
Noterte andre obligasjoner	2.594,2	276,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2.870,2
Unoterte obligasjoner	1.700,4	105,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1.805,9
Sum finansielle investeringer	4.545,9	381,5	0,0	0,0	0,0	0,0	4.927,4

Morbank pr. 31.12.11

	Ikke forfalt eller nedskrevet				Forfalt	Individuelt nedskrevet	Sum
	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Uklassifisert			
Utlån							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.268,4	54,3	0,0	0,0	0,0	0,0	2.322,7
Utlån til og fordringer på kunder							
-Leiefinansieringsavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	745,3	139,5	27,8	10,1	135,9	17,6	1.076,2
-Byggelån	193,2	13,7	3,0	2,7	37,9	0,0	250,5
-Nedbetalingslån	9.478,7	2.408,3	550,3	150,8	508,2	97,9	13.194,2
Sum utlån	12.685,6	2.615,8	581,1	163,6	682,0	115,5	16.843,6
Finansielle investeringer							
Noterte statsobligasjoner	252,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	252,6
Noterte andre obligasjoner	1.943,8	232,9	30,4	0,0	0,0	0,0	2.207,1
Unoterte obligasjoner	1.762,9	62,8	22,6	0,0	0,0	0,0	1.848,3
Sum finansielle investeringer	3.959,3	295,7	53,0	0,0	0,0	0,0	4.308,0

NOTE 9 - ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN**Konsern pr. 31.12.12**

	Inntil 30 dager	31-60 dager	61-90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
-Leiefinansieringsavtaler	10,8	2,2	2,0	0,0	15,0
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	128,4	4,1	0,7	7,9	141,1
-Byggelån	20,1	0,0	0,0	10,0	30,1
-Nedbetalingslån	658,2	147,3	55,8	170,7	1.032,0
Totalt	817,5	153,6	58,5	188,6	1.218,2

Konsern pr. 31.12.11

	Inntil 30 dager	31-60 dager	61-90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
-Leiefinansieringsavtaler	7,2	2,1	0,0	0,5	9,8
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	146,0	13,0	2,0	1,0	162,0
-Byggelån	23,5	0,0	0,0	14,4	37,9
-Nedbetalingslån	505,0	230,4	51,7	77,1	864,2
Totalt	681,7	245,5	53,7	93,0	1.073,9

Morbank pr. 31.12.12

	Inntil 30 dager	31-60 dager	61-90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
-Leiefinansieringsavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	83,7	3,6	0,7	7,9	95,9
-Byggelån	20,1	0,0	0,0	10,0	30,1
-Nedbetalingslån	319,2	66,5	26,7	168,9	581,3
Totalt	423,0	70,1	27,4	186,8	707,3

Morbank pr. 31.12.11

	Inntil 30 dager	31-60 dager	61-90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
-Leiefinansieringsavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
-Kasse-/drifts- og brukskreditter	121,5	11,4	2,0	1,0	135,9
-Byggelån	23,5	0,0	0,0	14,4	37,9
-Nedbetalingslån	246,7	159,2	27,4	74,9	508,2
Totalt	391,7	170,6	29,4	90,3	682,0

NOTE 10 - KREDITTRISIKO FORDELT PÅ KLASSER**Bedriftskunder - morbank**

Risikostyringen er en integrert del av kredittprosessen for innvilgelse og løpende oppfølging av bankens bedriftskunder. Risikoklassifiseringen er basert på en vektet beregning av sentrale nøkkeltall fra låntakernes regnskap (55%), interne og eksterne forretningsmessige forhold (organisering, kompetanse, økonomistyring, betalingshistorikk samt ulike eksterne rammevilkår) (20%), samt engasjementenes sikkerhetsmessige dekning (25%).

	2012						2011					
	Brutto utlån	Garan- tier	Trekk- fasil.	Individ. nedskr.	Engasje- ment	%	Brutto utlån	Garan- tier	Trekk- fasil.	Individ. nedskr.	Engasje- ment	%
Liten risiko	733	27	72	0	832	15	1.268	33	89	0	1.390	23
Moderat risiko	2.648	79	159	0	2.886	51	2.890	114	120	0	3.124	51
Normal risiko	1.069	56	47	0	1.172	21	958	178	51	0	1.187	20
Rimelig høy risiko	519	32	8	5	559	10	213	13	15	8	241	4
Høy risiko	168	3	2	39	173	3	69	4	2	39	75	1
Ufordelt	20	1	6	0	27	0	64	2	8	0	74	1
Totalt	5.157	198	294	44	5.649	100	5.462	344	285	47	6.091	100

Andelen av portefølje som fremkommer med liten og moderat risiko er vurdert til å være 66% pr. 31.12.12 noe som er en nedgang fra 74% i 2011. I løpet av 2012 har det vært gjennomført policyendringer knyttet til bankens risikoklassifiseringssystem slik at systemet blant annet på en bedre måte tar hensyn til kundenes dokumenterte betalingshistorikk. Videre er det innført et prinsipp som medfører en reklassifisering av de engasjementene som ligger til observasjon/behandling i bankens avdeling for spesialengasjement. Disse engasjementene blir, avhengig av de underliggende sikkerhetsvurderingene, klassifisert innenfor kategoriene rimelig høy eller høy risiko. Videre har banken i forbindelse med blant annet årlig fornyelse, gjennomført i siste halvår, valgt å nedklassifisere noen større engasjementer som følge av en usikkerhet knyttet til de makroøkonomiske forholdene.

Banken gjennomfører kvartalsvise analyser der næringsporteføljen, på portefølje og individuell basis, måles opp mot kredittscore og PD-anslag (Probability of Default) gjennomført av Experian (leverandør av kredittinformasjon). Negativ utvikling knyttet til de enkelte engasjement følges nøye og initierer tett oppfølging mot kunden. Disse eksterne analysene bekrefter at bankens egen risikoklassifisering gir et bra bilde av risikoen i porteføljen.

Bankens førstelinjeforsvar er definert som kundens betalingsevne. Dersom det vurderes at en kunde ikke evner å betjene et engasjement, skal engasjementet som hovedregel ikke innvilges selv om sikkerhetene isolert sett vurderes som betryggende. I 2012 har det blitt satt større fokus på evne til også å kunne betjene engasjementet innenfor et høyere renteregime.

Kravene til sikkerheter, andrelinjeforsvar, for næringslivsengasjementer vil variere sterkt, avhengig av engasjementets art, aktuell bransje, størrelse på engasjementet samt ikke minst prosjektets eller engasjementets vurderte risiko. Sikkerheter vurderes i henhold til realisasjonsprinsippet, det vil si at man i tillegg til å legge til grunn en forsiktig vurdert markedsverdi i vurderingene også viser den verdi banken antar det vil kunne være mulig å realisere panteverdiene til dersom disse må tvangsrealiseres.

Størstedelen av bankens næringslivsengasjementer er sikret helt eller delvis med pant i fast eiendom. For næringseiendommer benyttes som regel takster og omsetningsverdier, i tillegg til at det i stor grad også gjøres individuelle vurderinger av verdiene. Individuelle vurderinger vil typisk være faktorberegninger med bakgrunn i nettoleieinntekter, beliggenhet etc. For deler av de mindre engasjementene vil det i tillegg til eventuelle driftsavhengige sikkerheter, ofte være knyttet opp pant i fast eiendom, private boliger etc. For hver sikkerhetstype har banken utarbeidet egne krav til behandling og forsiktighetsvurdering som er nedfelt i bankens kreditthåndbok.

Styret har gjennom sin kredittstrategi besluttet overordnede rammer knyttet til maksimal eksponering pr. kunde/konsern innenfor beliggenhet, bransjeeksponering, akkumulert risikoklasse, konsentrasjonsrisiko og krav til inntak av nye kunder. Oppfølging knyttet til styrevedtatte rammer skjer gjennom kvartalsvise risikorapporter.

Prising av utlån og garantier er som hovedregel knyttet til risikoklassifisering av engasjementer. Prisingen vil likevel være preget av bankens overordnede vekstmål og den generelle markeds- og konkurransesituasjonen.

Nedskrivninger på grupper av utlån er ikke fordelt på risikoklassene.

Banken etablerte sommeren 2011 en egen kredittavdeling som kvalitetssikrer vurderingene knyttet til bankens største næringsengasjementer. I løpet av 2012 er bemanningen i avdelingen styrket, og banken har for 2013 ansatt ytterligere årsverk for å øke bemanningen. Avdelingen har ikke salgansvar.

Sparebanken Øst uttrykker sin risikotoleranse ved at bankens tap i % av netto utlån over tid maksimalt ikke skal utgjøre mer enn 0,2% av samlet netto utlån til kunder. Gjennomgang av tapene i morbank korrigert for endringer i gruppevis nedskrivninger viser at gjennomsnittlig tap i perioden 2006 til 2012 utgjorde 0,1% av netto utlån, hvorav tap næring utgjorde 0,3% av netto næringsutlån.

Personkunder - morbank

Risikoklassifisering er for personkunder en integrert del av kredittprosessen for innvilgelse og overordnet styring av porteføljen. Personkunder klassifiseres i tråd med kreditthåndbokens regler. Metoden for å risikoklassifisere privatkunder ble endret i 2012 i forbindelse med tilpasningen til Finanstilsynets boliglansretningslinjer. Den akkumulerte risikoklassen blir beregnet på grunnlag av forholdet mellom total gjeld og total lønnsinntekt (gjeldsgrad), kundens/husholdets sikkerhetsmessige dekning (belåningsgrad), betjeningsevne (kundens/husholdets nettolikviditet hensyntatt et potensielt 5 prosentpoeng høyere rentenivå) og betjeningsvilje (kundens dokumenterte betalingshistorikk.). Gjeldsgrad vektet med 10%, sikkerhetsmessig dekning med 25% og betjeningsevne 39% og betjeningsvilje 26%.

Bankens organisering av beslutningsprosessen innenfor personmarkedet er basert på sentraliserte beslutningsenheter. Gjennomførte kontrolltiltak viser at denne type organisering har vært svært vellykket og begrenset den operasjonelle risikoen knyttet til behandling av lån til privatkunder. Tap korrigert for endringer i gruppevis nedskrivninger i perioden 2006 til 2012 har i gjennomsnitt ligget på 0,01% av netto utlån. Det antas at fremtidige tap i all hovedsak vil være betinget av hvordan markedet generelt vil utvikle seg.

Andelen engasjementer med liten og moderat risiko viser 80% av porteføljen, noe som er en økning fra 74% fra 31.12.11.

Porteføljen privatlån ligger ved årsskiftet på 8,4 mrd. kroner noe som er en reduksjon på 1,1 mrd. kroner fra 31.12.11. Utviklingen i privatlån i morbank må sees i sammenheng med den porteføljen som er overført til Sparebanken Øst Boligkreditt AS.

	2012						2011					
	Brutto utlån	Garan- tier	Trekk- fasil.	Individ. nedskr.	Engasje- ment	%	Brutto utlån	Garan- tier	Trekk- fasil.	Individ. nedskr.	Engasje- ment	%
Liten risiko	4.122	9	239	0	4.370	52	3.329	15	230	0	3.574	38
Moderat risiko	2.201	5	92	0	2.298	28	3.298	6	129	0	3.433	36
Normal risiko	1.152	1	30	0	1.183	14	1.812	19	34	1	1.865	20
Rimelig høy risiko	352	0	4	0	356	4	476	1	8	2	485	5
Høy risiko	75	0	1	6	76	1	30	0	1	4	31	0
Ufordelt	84	0	19	0	103	1	114	0	17	0	131	1
Totalt	7.986	15	385	6	8.386	100	9.059	41	419	7	9.519	100

Prising av utlån til personkunder baseres i hovedsak på sikkerhetsmessig dekning (belåningsgrad) og lånets størrelse. Prisingen gjennom året er likevel sterkt preget av utviklingen i det generelle rentemarkedet, bankens overordnede vekstmål og den generelle konkurransesituasjonen.

Banken implementerte i første halvdel av 2012 Finanstilsynets nye retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for lån til boligformål. Banken opererer med en tredelt markedsstrategi der lokalk markedet, nisjemarkedet og massemarkedet har hatt noe ulike strategiske føringer i forhold til risiko og prising. Privatmarkedets låneportefølje er i all hovedsak knyttet til boliglån med sikkerhet der engasjementene er sikret med pant i fast eiendom, eiendom på festet grunn eller borettslagsleiligheter innenfor betryggende belåningsgrad. Belåningsgrad er beregnet ut fra lånesum i forhold til en antatt markedsverdi på panteobjektet. For hovedandelen av de innvilgede lån foreligger det et grunnlag for verdifastsettelsen i form av enten takst, meglervurdering eller omsetningsverdi. Kunders lånebehov ut over 85% av belåningsgrad har i all hovedsak vært sikret ved innhenting av betryggende tilleggspant.

I forhold til lån/kreditter/kort uten sikkerhet opererer Sparebanken Øst med et lavt volum, og fortsatt en svært restriktiv kredittpolicy.

Samlet portefølje - morbank

	2012						2011					
	Brutto utlån	Garan-tier	Trekk-fasil.	Individ. nedskr.	Engasje-ment	%	Brutto utlån	Garan-tier	Trekk-fasil.	Individ. nedskr.	Engasje-ment	%
Liten risiko	4.855	36	311	0	5.202	37	4.597	48	319	0	4.964	32
Moderat risiko	4.849	84	251	0	5.184	37	6.188	120	249	0	6.557	41
Normal risiko	2.221	57	77	0	2.355	17	2.770	197	85	1	3.052	20
Rimelig høy risiko	871	32	12	5	915	6	689	14	23	10	726	5
Høy risiko	243	3	3	45	249	2	99	4	3	43	106	1
Ufordelt	104	1	25	0	130	1	178	2	25	0	205	1
Totalt	13.143	213	679	50	14.035	100	14.521	385	704	54	15.610	100

Nedskrivninger på grupper av utlån til kunder i Sparebanken Øst er uendret i forhold til 31.12.11 og utgjør totalt 40,1 mill. kroner.

Samlet portefølje - konsern

	2012						2011					
	Brutto utlån	Garan-tier	Trekk-fasil.	Individ. nedskr.	Engasje-ment	%	Brutto utlån	Garan-tier	Trekk-fasil.	Individ. nedskr.	Engasje-ment	%
Liten risiko	8.970	36	582	3	9.588	40	7.882	48	546	2	8.476	36
Moderat risiko	7.800	84	347	3	8.231	34	8.687	119	328	3	9.134	38
Normal risiko	4.171	57	103	18	4.331	18	4.353	198	107	15	4.658	20
Rimelig høy risiko	1.252	33	15	24	1.300	6	990	14	27	23	1.031	4
Høy risiko	310	3	3	56	316	1	178	4	3	57	185	1
Ufordelt	205	1	31	0	237	1	237	2	30	0	269	1
Totalt	22.708	214	1.081	104	24.003	100	22.327	385	1.041	100	23.753	100

Konserntallene viser sammendrag av morbank, Sparebanken Øst Boligkreditt AS og AS Financiering justert for eliminerings i Sparebanken Øst Eiendom AS (inkludert datterselskap).

AS Financiering er et heleid datterselskap av Sparebanken Øst, og virksomheten består hovedsakelig i finansiering av bruktbiler og leasing. Ved risikoklassifiseringen i AS Financiering innhentes kredittopplysninger som i tillegg blir korrigert for inntekt, egenkapital og eventuelt AS Financierings negative betalingserfaring med kunden. Nedskrivninger på grupper av utlån er ikke fordelt på risikoklasser. Tapene i AS Financiering utgjør i 2012 totalt 18,0 mill. kroner mot 10,0 mill. kroner i 2011. I 2012 utgjorde bokførte tap 1,13% av brutto utlån. Tilsvarende tall for 2011 var 0,69%.

For morbank er estimert virkelig verdi på sikkerheter for utlån som er misligholdte og tapsutsatte, men ikke nedskrevet, 263,5 mill. kroner (206,3 mill. kroner i 2011). Balanseført verdi på utlån som er misligholdte og tapsutsatte, men ikke nedskrevet er 219,0 mill. kroner (201,8 mill. kroner i 2011). Estimert virkelig verdi på sikkerheter for utlån som er nedskrevet er 84,3 mill. kroner (88,1 mill. kroner i 2011). Balanseført verdi på utlån som er nedskrevet er 77,1 mill. kroner (78,2 mill. kroner i 2011). Sikkerhetene består hovedsakelig av fast eiendom, men mindre beløp kan være sikret av innskudd, varer, fordringer og driftsløsøre.

AS Financiering har anslagsvis 21% (37% i 2011) sikkerhetsdekning på de utlånene som er nedskrevet.

NOTE 11 - FORDELING AV UTLÅN OG GARANTIER TIL KUNDER ETTER SEKTOR, NÆRING OG GEOGRAFI

Fordeling på sektor og næring - konsern

	Brutto utlån		Garantier		Potensiell eksponering ved trekkfasiliteter		Resultatført tap	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Lønnstagere	17.715,5	17.038,1	15,7	41,2	783,8	760,8	20,5	9,8
Jordbruk, skogbruk, fiske	192,6	192,1	0,7	1,0	22,7	20,7	0,0	-0,1
Industri, bergverk, kraft, vann	112,0	140,3	11,1	17,1	25,9	37,2	2,6	8,4
Bygg, anlegg	629,2	618,3	65,1	76,2	58,8	55,9	0,6	0,5
Varehandel, hotell og rest.	409,3	499,7	31,2	37,9	62,7	67,8	-0,3	2,7
Transport, kommunikasjon	106,0	89,7	13,5	15,5	5,9	7,6	1,6	0,0
Forr.m/finans. tjenesteyting	238,9	277,0	25,4	116,9	21,8	22,3	-0,4	3,1
Tj.yt. næringer ellers	466,3	417,8	21,9	25,6	18,8	24,7	0,5	-0,7
Oms. og drift av fast eiendom	2.818,7	3.032,4	29,5	54,1	80,1	43,2	-1,1	-7,6
Utlandet	19,5	21,7	0,0	0,0	0,7	0,5	0,0	0,3
Gruppenedskr. næring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	1,5
Totalt	22.708,0	22.327,1	214,1	385,5	1.081,2	1.040,7	23,9	17,9

	Misligholdte engasjement		Tapsutsatte engasjement		Individuelle nedskrivninger		Nedskrivninger på grupper av utlån	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Lønnstagere	182,8	156,4	5,8	15,9	55,6	48,2	4,9	4,9
Jordbruk, skogbruk, fiske	1,9	1,6	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0
Industri, bergverk, kraft, vann	0,5	0,4	27,6	28,3	12,5	12,0	0,0	0,0
Bygg, anlegg	64,1	19,4	0,4	0,0	5,2	6,0	0,0	0,0
Varehandel, hotell og rest.	27,3	15,9	0,9	10,3	12,0	14,7	0,0	0,0
Transport, kommunikasjon	1,6	0,5	0,0	0,0	1,6	0,1	0,0	0,0
Forr.m/finans. tjenesteyting	4,4	0,5	0,0	0,0	0,1	0,5	0,0	0,0
Tj.yt. næringer ellers	0,9	12,4	4,4	1,8	1,6	1,4	0,0	0,0
Oms. og drift av fast eiendom	65,3	92,8	37,8	37,9	14,7	15,7	0,0	0,0
Utlandet	1,0	1,9	0,0	0,0	0,8	1,4	0,0	0,0
Gruppenedskr. næring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	38,5	38,5
Totalt	349,8	301,8	76,9	94,2	104,3	100,2	43,4	43,4

* Nedskrivninger på grupper av utlån til kunder er ikke fordelt på næringer.

Fordeling på sektor og næring - morbank

	Brutto utlån		Garantier		Potensiell eksponering ved trekkfasiliteter		Resultatført tap	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Lønnstagere	7.969,5	9.040,5	15,7	41,2	384,1	418,7	3,4	1,1
Jordbruk, skogbruk, fiske	189,8	188,3	0,7	1,0	22,7	20,7	0,0	-0,2
Industri, bergverk, kraft, vann	107,4	134,3	11,1	17,1	25,9	37,3	2,5	8,4
Bygg, anlegg	611,0	602,5	65,1	76,2	57,6	55,0	0,5	0,3
Varehandel, hotell og rest.	368,7	453,3	30,5	37,2	62,7	67,8	-0,6	2,3
Transport, kommunikasjon	83,8	72,3	13,4	15,4	5,9	7,6	1,5	0,0
Forr.m/finans. tjenesteyting	229,5	264,7	25,4	116,9	645,3	1.513,2	-0,4	3,1
Tj.yt. næringer ellers	436,9	387,3	21,9	25,6	18,8	24,7	0,3	-0,8
Oms. og drift av fast eiendom	3.129,2	3.360,2	29,5	54,8	78,4	49,8	-1,2	-7,8
Utlandet	16,8	17,5	0,0	0,0	0,7	0,5	0,0	0,0
Gruppenedskr. næring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	1,5
Totalt	13.142,6	14.520,9	213,3	385,4	1.302,1	2.195,3	5,9	7,9

	Misligholdte Engasjement		Tapsutsatte engasjement		Individuelle nedskrivninger		Nedskrivninger på grupper av utlån*	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Lønnstagere	105,6	92,1	5,2	15,9	6,8	8,1	1,6	1,6
Jordbruk, skogbruk, fiske	1,8	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Industri, bergverk, kraft, vann	0,5	0,0	27,6	28,3	12,5	11,6	0,0	0,0
Bygg, anlegg	62,7	18,4	0,0	0,0	4,1	5,3	0,0	0,0
Varehandel, hotell og rest.	24,8	12,7	0,9	8,9	10,6	13,0	0,0	0,0
Transport, kommunikasjon	1,6	0,1	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0
Forr.m/finans. tjenesteyting	4,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0
Tj.yt. næringer ellers	0,2	11,6	3,9	1,8	0,7	0,9	0,0	0,0
Oms. og drift av fast eiendom	64,4	92,0	37,7	37,9	14,1	15,0	0,0	0,0
Utlandet	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
Gruppenedskr. næring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	38,5	38,5
Totalt	265,9	229,4	75,3	92,8	50,3	54,6	40,1	40,1

* Nedskrivninger på grupper av utlån til kunder er ikke fordelt på næringer.

Fordeling på geografi

Konsern Utlån		Konsern Garantier			Morbank Utlån		Morbank Garantier	
2012	2011	2012	2011		2012	2011	2012	2011
4.785,4	4.625,5	63,1	78,5	Drammen	3.241,3	3.850,5	63,1	79,2
2.000,2	2.153,4	20,2	29,4	Nedre Eiker	1.366,4	1.459,8	20,2	29,4
1.838,4	1.714,4	22,6	24,5	Øvre Eiker	1.226,1	1.281,7	22,6	24,5
1.807,6	1.640,6	36,7	138,6	Buskerud forøvrig	1.246,9	1.198,5	36,7	138,6
3.819,5	3.943,9	41,7	61,2	Oslo	2.221,1	2.546,3	40,9	60,4
3.704,1	3.725,9	18,5	16,3	Akershus	1.789,8	1.955,6	18,5	16,3
1.986,8	1.878,5	11,2	37,0	Vestfold	1.195,0	1.285,6	11,2	37,0
822,6	693,9	0,1	0,0	Østfold	268,9	245,7	0,1	0,0
1.920,6	1.929,3	0,0	0,0	Resten av landet	570,3	680,5	0,0	0,0
22,8	21,7	0,0	0,0	Utlandet	16,8	16,7	0,0	0,0
22.708,0	22.327,1	214,1	385,5	Totalt	13.142,6	14.520,9	213,3	385,4

NOTE 12 - UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
37,7	45,6	Leiefinansieringsavtaler	0,0	0,0
1.915,6	1.955,9	Kasse-/drifts- og brukskreditter	932,8	1.076,2
212,3	223,8	Byggelån	212,3	250,5
20.542,4	20.101,8	Nedbetalingslån	11.997,5	13.194,2
22.708,0	22.327,1	Brutto utlån til og fordringer på kunder	13.142,6	14.520,9
104,4	100,2	Individuelle nedskrivninger	50,3	54,6
43,4	43,4	Nedskrivninger på grupper av utlån	40,1	40,1
22.560,2	22.183,5	Netto utlån til og fordringer på kunder	13.052,2	14.426,2

NOTE 13 - TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER KUNDER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
Individuelle nedskrivninger				
100,7	128,9	Individuelle nedskrivninger pr. 01.01.	55,1	83,6
8,0	27,6	- Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	4,8	25,6
11,1	4,4	+ Økte individuelle nedskrivninger i perioden	7,3	0,6
21,6	17,6	+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	5,0	10,3
20,0	22,6	- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	11,3	13,8
105,4	100,7	= Individuelle nedskrivninger pr. 31.12. *	51,3	55,1
Nedskrivninger på grupper av utlån				
43,4	40,8	Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 01.01.	40,1	37,9
0,0	2,6	+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	2,2
43,4	43,4	= Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 31.12.	40,1	40,1
Periodens tapskostnader				
4,7	-28,2	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-3,8	-28,5
0,0	2,6	+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	2,2
12,8	32,4	+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	9,6	30,3
13,5	11,0	+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	4,3	0,7
13,1	7,8	- Periodens inngang på tidligere konstaterte tap	10,2	4,7
6,0	7,9	+/- Periodens amortiseringskost nedskrivninger	6,0	7,9
23,9	17,9	= Tap på utlån og garantier	5,9	7,9
20,4	28,4	Inntektsførte renter på nedskrevne utlån	12,4	21,4

* Inkluderer spesifiserte avsetninger på garantiforpliktelser på MNOK 1,0 for 2012 og MNOK 0,5 for 2011. Er oppført i balansen som gjeld under "Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser".

Tap på utlån og garantier fordelt på klasser pr. 31.12.12

	PM	BM	AS Finansiering	Sum
Individuelle nedskrivninger				
Individuelle nedskrivninger pr. 01.01.	1,0	54,1	45,6	100,7
- Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	2,0	2,8	3,2	8,0
+ Økte individuelle nedskrivninger i perioden	0,0	7,3	3,8	11,1
+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	2,7	2,3	16,6	21,6
- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	0,0	11,3	8,7	20,0
= Individuelle nedskrivninger pr. 31.12. *	1,7	49,6	54,1	105,4
Nedskrivninger på grupper av utlån				
Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 01.01.	1,6	38,5	3,3	43,4
+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	0,0	0,0	0,0
= Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 31.12.	1,6	38,5	3,3	43,4
Periodens tapskostnader				
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0,7	-4,5	8,5	4,7
+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	0,0	0,0	0,0
+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	0,0	9,6	3,2	12,8
+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	0,7	3,6	9,2	13,5
- Periodens inngang på tidligere konstaterte tap	0,5	9,7	2,9	13,1
+/- Periodens amortiseringskost nedskrivninger	0,1	5,9	0,0	6,0
= Tap på utlån og garantier	1,0	4,9	18,0	23,9

* Inkluderer spesifiserte avsetninger på garantiforpliktelser på MNOK 1,0 for 2012. Er oppført i balansen som gjeld under "Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser".

Tap på utlån og garantier fordelt på klasser pr. 31.12.11

	PM	BM	AS Finansiering	Sum
Individuelle nedskrivninger				
Individuelle nedskrivninger pr. 01.01.	1,8	81,8	45,3	128,9
- Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	1,3	24,3	2,0	27,6
+ Økte individuelle nedskrivninger i perioden	0,1	0,5	3,8	4,4
+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	1,7	8,6	7,3	17,6
- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	1,3	12,5	8,8	22,6
= Individuelle nedskrivninger pr. 31.12. *	1,0	54,1	45,6	100,7
Nedskrivninger på grupper av utlån				
Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 01.01.	1,6	36,3	2,9	40,8
+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	2,2	0,4	2,6
= Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 31.12.	1,6	38,5	3,3	43,4
Periodens tapskostnader				
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-0,8	-27,7	0,3	-28,2
+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	2,2	0,4	2,6
+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	0,5	29,8	2,1	32,4
+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	0,5	0,2	10,3	11,0
- Periodens inngang på tidligere konstaterte tap	0,4	4,3	3,1	7,8
+/- Periodens amortiseringskost nedskrivninger	0,1	7,8	0,0	7,9
= Tap på utlån og garantier	-0,1	8,0	10,0	17,9

* Inkluderer spesifiserte avsetninger på garantiforpliktelser på MNOK 0,5 for 2011. Er oppført i balansen som gjeld under "Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser".

Utvikling misligholdte og tapsutsatte engasjement

Konsern	Konsern	Konsern	Konsern	Konsern		Morbank	Morbank	Morbank	Morbank	Morbank
2012	2011	2010	2009	2008		2012	2011	2010	2009	2008
349,8	301,8	236,1	226,8	227,5	Brutto misligholdte engasjement	265,9	229,4	162,4	155,5	164,7
82,7	78,1	102,9	90,8	55,7	- Individuelle nedskrivninger	29,2	32,9	58,9	48,6	22,6
267,1	223,7	133,2	136,0	171,8	Netto misligholdte engasjement	236,7	196,5	103,5	106,9	142,1
76,9	94,2	121,6	27,4	60,3	Brutto tapsutsatte engasjement	75,3	92,8	118,9	23,7	57,6
21,6	22,1	26,0	5,6	16,6	- Individuelle nedskrivninger	21,1	21,7	24,7	4,4	16,4
55,3	72,1	95,6	21,8	43,7	Netto tapsutsatte engasjement	54,2	71,1	94,2	19,3	41,2

Misligholdte og tapsutsatte engasjement

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
Misligholdte engasjement over 90 dager				
166,0	143,9	Næringsliv	160,2	136,6
183,8	157,9	Personmarked	105,7	92,8
349,8	301,8	Brutto misligholdte engasjement	265,9	229,4
82,7	78,1	Individuelle nedskrivninger	29,2	32,9
267,1	223,7	Netto misligholdte engasjement	236,7	196,5
24%	26%	Avsetningsgrad	11%	14%
Tapsutsatte (ikke misligholdte) engasjement				
71,1	78,3	Næringsliv	70,1	76,9
5,8	15,9	Personmarked	5,2	15,9
76,9	94,2	Brutto tapsutsatte engasjement	75,3	92,8
21,6	22,1	Individuelle nedskrivninger	21,1	21,7
55,3	72,1	Netto tapsutsatte engasjement	54,2	71,1
28%	23%	Avsetningsgrad	28%	23%
Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjement				
237,1	222,2	Næringsliv	230,3	213,5
189,6	173,8	Personmarked	110,9	108,7
426,7	396,0	Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjement	341,2	322,2
104,3	100,2	Individuelle nedskrivninger	50,3	54,6
322,4	295,8	Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement	290,9	267,6
24%	25%	Avsetningsgrad	15%	17%

NOTE 14 - UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER KNYTTET TIL FINANSIELLE LEIEAVTALER

Konsernet har leiefinansieringsavtaler med kunder. Leieavtalene er i vesentlig grad knyttet til leasing av biler og andre transportmidler, industriutstyr og maskiner. Konsernet har ikke påtatt seg risiko knyttet til restverdier.

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
5,2	5,7	Innen 1 år	0,0	0,0
31,5	36,5	Mellom 1 - 5 år	0,0	0,0
1,5	4,6	Etter 5 år	0,0	0,0
38,2	46,8	Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler	0,0	0,0
4,6	7,6	Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler	0,0	0,0
33,6	39,2	Netto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler	0,0	0,0
4,7	3,3	Innen 1 år	0,0	0,0
27,6	32,1	Mellom 1 - 5 år	0,0	0,0
1,3	3,8	Etter 5 år	0,0	0,0
33,6	39,2	Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler	0,0	0,0
2,3	2,8	Akkumulert tapsavsetning på utestående minsteleie	0,0	0,0

NOTE 15 - UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
4,1	186,9	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist	3,9	185,1
0,0	54,3	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist*	2.911,3	2.137,6
4,1	241,2	Brutto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.915,2	2.322,7
0,0	0,0	Individuelle nedskrivninger	0,0	0,0
0,0	0,0	Nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	0,0
4,1	241,2	Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.915,2	2.322,7

* Pr. 31.12.11 utgjør saldo på syndikerte utlån til kredittinstitusjoner MNOK 54,3. Ingen syndikerte utlån til kredittinstitusjoner pr. 31.12.12.

NOTE 16 - TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER KREDITTINSTITUSJONER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Individuelle nedskrivninger		
0,0	0,0	Individuelle nedskrivninger pr. 01.01.	0,0	0,0
0,0	0,0	- Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	0,0	0,0
0,0	0,0	+ Økte individuelle nedskrivninger i perioden	0,0	0,0
0,0	0,0	+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	0,0	0,0
0,0	0,0	- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	0,0	0,0
0,0	0,0	= Individuelle nedskrivninger pr. 31.12.	0,0	0,0
		Nedskrivninger på grupper av utlån		
0,0	0,0	Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 01.01.	0,0	0,0
0,0	0,0	+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	0,0
0,0	0,0	= Nedskrivninger på grupper av utlån pr. 31.12.	0,0	0,0
		Periodens tapskostnader		
0,0	0,0	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0,0	0,0
0,0	0,0	+/- Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	0,0	0,0
0,0	0,0	+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	0,0	0,0
1,4	0,0	+ Periodens konstaterte tap hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	1,4	0,0
0,0	0,0	- Periodens inngang på tidligere konstaterte tap	0,0	0,0
0,0	0,0	+/- Periodens amortiseringskost nedskrivninger	0,0	0,0
1,4	0,0	= Tap på utlån og garantier	1,4	0,0
0,0	0,0	Inntektsførte renter på nedskrevne utlån	0,0	0,0

Utvikling misligholdte og tapsutsatte engasjement

Konsern 2012	Konsern 2011	Konsern 2010	Konsern 2009	Konsern 2008		Morbank 2012	Morbank 2011	Morbank 2010	Morbank 2009	Morbank 2008
0,0	0,0	1,4	156,9	0,0	Brutto misligholdte engasjement	0,0	0,0	1,4	156,9	0,0
0,0	0,0	0,0	144,9	0,0	- Individuelle nedskrivninger	0,0	0,0	0,0	144,9	0,0
0,0	0,0	1,4	12,0	0,0	Netto misligholdte engasjement	0,0	0,0	1,4	12,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Brutto tapsutsatte engasjement	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	- Individuelle nedskrivninger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Netto tapsutsatte engasjement	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Geografisk fordeling av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner

Konsern Brutto utlån		Konsern Individuelle nedskrivninger		Konsern Nedskrivninger på grupper av utlån			Morbank Brutto utlån		Morbank Individuelle nedskrivninger		Morbank Nedskrivninger på grupper av utlån	
2012	2011	2012	2011	2012	2011		2012	2011	2012	2011	2012	2011
4,1	186,9	0,0	0,0	0,0	0,0	Norge	2.915,2	2.268,4	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	52,2	0,0	0,0	0,0	0,0	Danmark	0,0	52,2	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	Island	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	Øst-Europa	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
4,1	241,2	0,0	0,0	0,0	0,0	Totalt	2.915,2	2.322,7	0,0	0,0	0,0	0,0

NOTE 17 - RENTERISIKO

Renterisiko knyttet til innskudd fra og utlån til kredittinstitusjoner, innskudd fra og utlån til kunder, samt gjeld og plasseringer i sertifikater og obligasjoner, styres ved bruk av rentebytteavtaler og fastrenteavtaler. Ved innlån eller plasseringer i annen valuta inngås det som regel rente- og valutabytteavtaler slik at relevante markedsrenter er norske pengemarkedsrenter. Fordeling på valuta i tabellene refererer til fordeling på valuta i balansen.

Utlån til personkunder med flytende rente medfører i realiteten seks ukers rentebinding (Finansavtaleloven § 50, 3. ledd gir minimum seks ukers frist), mens innskudd fra kunder med flytende rente medfører to måneders rentebinding (Finansavtaleloven § 18, 2. ledd gir minimum to måneders frist).

Nedenfor vises resultatets sensitivitet for et parallelt skift i rentekurven på 1 prosentpoeng. Effekten er beregnet ut fra at et varig skift i rentekurven inntreffer på måletidspunktet 31.12.12. Sensitivitet på resultat er effekten ett år frem i tid. Tabellen viser at en umiddelbar økning i rentene på 1 prosentpoeng vil gi netto økning i resultatet det påfølgende året. Tilsvarende vil en umiddelbar reduksjon i rentene gi redusert resultat.

Tabellen "Tidspunkt frem til forventet renteendring" viser balansens fordeling med hensyn til renteendringstidspunkt. Netto eksponering viser netto rentebinding av aktiva- og passivasiden. Positive beløp for netto eksponering viser at banken i større grad har rentebinding på aktivasiden enn på passivasiden.

Rentesensitivitet - konsern

Valuta	Økning i basispunkter	Sensitivitet på resultatet		Sensitivitet på egenkapitalen	
		2012	2011	2012	2011
NOK	+100	16,8	13,5	0,0	0,0
EUR	+100	-1,9	-1,7	0,0	0,0
Andre	+100	-2,4	0,5	0,0	0,0
Sum		12,5	12,3	0,0	0,0

Valuta	Reduksjon i basispunkter	Sensitivitet på resultatet		Sensitivitet på egenkapitalen	
		2012	2011	2012	2011
NOK	-100	-16,8	-13,5	0,0	0,0
EUR	-100	1,9	1,7	0,0	0,0
Andre	-100	2,4	-0,5	0,0	0,0
Sum		-12,5	-12,3	0,0	0,0

Tidspunkt frem til forventet renteendring pr. 31.12.12 - konsern

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten rentebinding	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	NOK						702,0	702,0
	VAL						1,3	1,3
Statskasseveksler	NOK		496,4					496,4
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK						4,1	4,1
Netto utlån til kunder	NOK	4.698,2	17.635,3	4,0	222,7			22.560,2
Sertifikater og obligasjoner	NOK	819,0	2.621,5	145,3	264,5	54,5		3.904,8
	VAL					41,4		41,4
Finansielle derivater	NOK						231,6	231,6
	VAL						4,3	4,3
Øvrige aktivaposter	NOK						981,9	981,9
Totalt		5.517,2	20.753,2	149,3	487,2	95,9	1.925,2	28.928,0
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK	156,5	110,0	300,0			21,2	587,7
	VAL	73,4	183,4					256,8
Innskudd fra kunder	NOK	3.716,5	7.461,0	510,4				11.687,9
Gjeld til staten	NOK		493,5					493,5
Finansielle derivater	NOK						16,6	16,6
	VAL						35,1	35,1
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK	5.229,9	7.985,7	119,9	20,0			13.355,5
	VAL	256,5						256,5
Ansvarlig lånekapital	NOK		508,4					508,4
Øvrig gjeld	NOK						259,8	259,8
Totalt		9.432,8	16.742,0	930,3	20,0	0,0	332,7	27.457,8
Netto renteeksponering på balansen		-3.915,6	4.011,2	-781,0	467,2	95,9	1.592,5	
Kontraktssum på finansielle derivater, hvor det ikke er anvendt sikringsbokføring, som påvirker renteeksponeringen								
	NOK	200,0	264,9	-25,0	-439,9			
	VAL		38,5			-38,5		
Netto eksponering		-3.715,6	4.314,6	-806,0	27,3	57,4	1.592,5	

Tabellen er basert på balanseførte verdier.

Tidspunkt frem til forventet renteendring pr. 31.12.11 - konsern

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten rentebinding	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	NOK						580,0	580,0
	VAL						0,9	0,9
Statskasseveksler	NOK		497,6	423,3				920,9
Netto utlån til kreditinstitusjoner	NOK	170,0					16,9	186,9
	VAL	0,8	52,1	1,4				54,3
Netto utlån til kunder	NOK	5.055,3	17.042,2	3,3	82,7			22.183,5
Sertifikater og obligasjoner	NOK	771,4	1.803,8	207,4	150,5	253,6		3.186,7
	VAL		2,2	42,8		39,4		84,4
Finansielle derivater	NOK						108,3	108,3
Øvrige aktivaposter	NOK						476,9	476,9
Totalt		5.997,5	19.397,9	678,2	233,2	293,0	1.183,0	27.782,8
Gjeld								
Gjeld til kreditinstitusjoner	NOK	166,6	1.160,0	300,0			20,5	1.647,1
	VAL	77,4	193,6					271,0
Innskudd fra kunder	NOK	3.587,9	5.041,7	303,1				8.932,7
Gjeld til staten	NOK		493,5	421,9				915,4
Finansielle derivater	NOK						28,3	28,3
	VAL						20,7	20,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK	4.533,9	8.946,4	369,8	20,2			13.870,3
Ansvarlig lånekapital	NOK		600,1					600,1
Øvrig gjeld	NOK						274,3	274,3
Totalt		8.365,8	16.435,3	1.394,8	20,2	0,0	343,8	26.559,9
Netto renteeksponering på balansen		-2.368,3	2.962,6	-716,6	213,0	293,0	839,2	
Kontraktssum på finansielle derivater, hvor det ikke er anvendt sikringsbokføring, som påvirker renteeksponeringen								
	NOK		175,0		-175,0			
	VAL	36,7	38,5	-36,7		-38,5		
Netto eksponering		-2.331,6	3.176,1	-753,3	38,0	254,5	839,2	

Tabellen er basert på balanseførte verdier.

Rentesensitivitet - morbank

Valuta	Økning i basispunkter	Sensitivitet på resultatet 2012	2011	Sensitivitet på egenkapitalen 2012	2011
NOK	+100	12,2	13,0	0,0	0,0
EUR	+100	-1,9	-1,7	0,0	0,0
Andre	+100	0,0	0,5	0,0	0,0
Sum		10,3	11,8	0,0	0,0

Valuta	Reduksjon i basispunkter	Sensitivitet på resultatet 2012	2011	Sensitivitet på egenkapitalen 2012	2011
NOK	-100	-12,2	-13,0	0,0	0,0
EUR	-100	1,9	1,7	0,0	0,0
Andre	-100	0,0	-0,5	0,0	0,0
Sum		-10,3	-11,8	0,0	0,0

Tidspunkt frem til forventet renteendring pr. 31.12.12 - morbank

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten rentebinding	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	NOK						702,0	702,0
	VAL						1,3	1,3
Statskasseveksler	NOK		496,4					496,4
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK	2.881,3	30,0				3,9	2.915,2
Netto utlån til kunder	NOK	4.634,3	8.191,3	3,9	222,7			13.052,2
Sertifikater og obligasjoner	NOK	818,9	3.602,8	145,3	264,5	54,5		4.886,0
	VAL					41,4		41,4
Finansielle derivater	NOK						184,8	184,8
Øvrige aktivaposter	NOK						1.598,1	1.598,1
Totalt		8.334,5	12.320,5	149,2	487,2	95,9	2.490,1	23.877,4
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK	239,4	110,7	300,0			33,8	683,9
	VAL	73,4	183,5					256,9
Innskudd fra kunder	NOK	3.699,4	7.461,0	510,3				11.670,7
Gjeld til staten	NOK		493,5					493,5
Finansielle derivater	NOK						16,6	16,6
	VAL						35,1	35,1
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK	3.467,3	4.597,4	119,9	20,0			8.204,6
Ansvarlig lånekapital	NOK		508,4					508,4
Øvrig gjeld	NOK						193,3	193,3
Totalt		7.479,5	13.354,5	930,2	20,0	0,0	278,8	22.063,0
Netto eksponering på balansen		855,0	-1.034,0	-781,0	467,2	95,9	2.211,3	
Kontraktssum på finansielle derivater, hvor det ikke er anvendt sikringsbokføring, som påvirker renteeksponeringen								
	NOK	200,0	264,9	-25,0	-439,9			
	VAL		38,5			-38,5		
Netto eksponering		1.055,0	-730,6	-806,0	27,3	57,4	2.211,3	

Tabellen er basert på balanseførte verdier.

Tidspunkt frem til forventet renteendring pr. 31.12.11 - morbank

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten rentebinding	Totalt
Eiendeler								
Konter og fordringer på sentralbanker	NOK						580,0	580,0
	VAL						0,9	0,9
Statskasseveksler	NOK		497,6	423,3				920,9
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK	2.183,3	70,0				15,1	2.268,4
	VAL	0,8	52,1	1,4				54,3
Netto utlån til kunder	NOK	5.405,5	8.934,7	3,3	82,7			14.426,2
Sertifikater og obligasjoner	NOK	771,4	2.840,7	207,4	150,5	253,6		4.223,6
	VAL		2,3	42,7		39,4		84,4
Finansielle derivater	NOK						90,5	90,5
Øvrige aktivaposter	NOK						853,1	853,1
Totalt		8.361,0	12.397,4	678,1	233,2	293,0	1.539,6	23.502,3
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK	186,7	1.160,0	300,0			27,5	1.674,2
	VAL	77,4	193,6					271,0
Innskudd fra kunder	NOK	3.613,7	5.009,6	303,1				8.926,4
Gjeld til staten	NOK		493,5	421,9				915,4
Finansielle derivater	NOK						27,9	27,9
	VAL						20,7	20,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK	3.029,4	6.073,6	119,1	20,2			9.242,3
Ansvarlig lånekapital	NOK		600,1					600,1
Øvrig gjeld	NOK						211,5	211,5
Totalt		6.907,2	13.530,4	1.144,1	20,2	0,0	287,6	21.889,5
Netto eksponering på balansen		1.453,8	-1.133,0	-466,0	213,0	293,0	1.252,0	
Kontraktssum på finansielle derivater, hvor det ikke er anvendt sikringsbokføring, som påvirker renteeksponeringen								
	NOK		175,0		-175,0			
	VAL	36,7	38,5	-36,7		-38,5		
Netto eksponering		1.490,5	-919,5	-502,7	38,0	254,5	1.252,0	

Tabellen er basert på balanseførte verdier.

NOTE 18 - LIKVIDITETSRISIKO

Så lenge bankens lånekunder ønsker langsiktig finansiering og bankens innskuddskunder i praksis på meget kort varsel kan disponere sine innskudd, vil det for banken oppstå en likviditetsrisiko. I tillegg er Sparebanken Øst permanent avhengig av å finansiere et gap mellom innskudd fra kunder og utlån til publikum. Sparebanken Øst har en konservativ likviditetsstrategi, og ved utgangen av 2012 anses likviditetsrisikoen som lav.

Banken har bevisst søkt å redusere bankens likviditetsrisiko ved blant annet å fordele innlåningen på flest mulig kilder/instrumenter og/eller ved å balansere løpetiden for kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse. Endringer i finansmarkedet har ført til at internasjonale fundingkilder banken tidligere benyttet har blitt begrenset. Med dette har banken blitt mer avhengig av det norske obligasjonsmarkedet. Banken har en langsiktig fundingstrategi og ønsker å ha et balansert forhold mellom langsiktige og kortsiktige innlån. Rammen for kortsiktige innlån, her definert som lån med gjenstående løpetid < 1 år, er satt til 15% av morbankens forvaltningskapital. I tillegg skal likviditetsindikator 1 (Finanstilsynet) ikke være under 105% (finansiering > 1 år i % av illikvide eiendeler). Banken har foreløpig ikke vedtatt måltall knyttet til LCR (Liquidity Coverage Ratio) og NSFR (Net Stable Funding Ratio), men har vedtatt at LBI (Liquidity Buffer Indicator) skal ligge over 100. Rammer og policyer knyttet til likviditetsområdet blir revidert og vedtatt årlig.

Tabellen nedenfor viser utfallsrommet til likviditetsindikator 1 for de to siste årene.

	31.12.	Gjennomsnitt	Høyest	Lavest
2012	115,1	111,1	116,3	106,0
2011	107,0	110,2	115,9	106,0

Konsernets innskudd målt i % av netto utlån utgjør 51,81% pr. 31.12.12 mot 40,27% for ett år siden. Banken har ikke noen formulert målsetting for forholdet mellom innskudd og utlån, men har likevel benyttet 2012 til å øke innskuddsdekningen med over 10 prosentpoeng. Øvrig finansiering skjer i markedet gjennom opptak av senior usikrede obligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett. De kommende årene stiller store krav til refinansiering, og banken ønsker å ta høyde for en fortsatt usikkerhet i markedet og vil derfor søke å sikre refinansiering på et tidlig tidspunkt.

Pr. 31.12.12 ville banken kunne opprettholde normal drift i henhold til vedtatt strategi uten tilførsel av ny likviditet i mer enn 24 måneder. Bankens likviditetsportefølje består i hovedsak av kontanter, verdipapirer utstedt av den norske stat, statsgaranterte obligasjoner, verdipapirer utstedt av norske kommuner og obligasjoner med fortrinnsrett. Innskudd i finansinstitusjoner uten binding teller også med. I beregningen ovenfor er det antatt forskjellige avkortningssatser i forhold til risiko og hvor god likviditet det antas å være innenfor de ulike klassene. Banken har gjennom Finansdepartementets bytteordning, byttet vekk obligasjoner med fortrinnsrett til fordel for statskasseveksler til en verdi av 496,4 mill. kroner.

Kontraktsmessig løpetid

Nedenfor vises tidspunkt for konsernets forfall på finansielle eiendeler og forpliktelser. Rentebetalinger relatert til postene er ikke hensyntatt, og det er kontraktsmessige beløp som er oppgitt. Tabellene er basert på konsernets interne rapporteringsformat.

Gjenværende kontraktsmessig løpetid pr. 31.12.12 - konsern

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	NOK						702,0	702,0
	VAL						1,3	1,3
Statskasseveksler	NOK		498,0					498,0
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK						4,1	4,1
Netto utlån til kunder	NOK	66,2	40,2	623,1	3.904,9	17.931,1		22.565,5
Sertifikater og obligasjoner	NOK	50,0	475,0	654,0	2.475,3	220,0		3.874,3
	VAL					36,7		36,7
Finansielle derivater	NOK			0,5	100,6	130,5		231,6
	VAL				4,3			4,3
Øvrige aktivaposter	NOK			119,3	7,6		1.598,2	1.725,1
Totale innbetalinger		116,2	1.013,2	1.396,9	6.492,7	18.318,3	2.305,6	29.642,9
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK			60,0	450,0	55,8	21,9	587,7
	VAL				256,8			256,8
Innskudd fra kunder	NOK	475,6	262,4	811,9	22,1		10.115,9	11.687,9
Gjeld til staten	NOK				493,5			493,5
Finansielle derivater	NOK				15,2	1,4		16,6
	VAL				35,1			35,1
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK		565,0	1.120,0	9.150,0	2.350,0		13.185,0
	VAL				256,5			256,5
Ansvarlig lånekapital	NOK			200,0	300,0			500,0
Øvrig gjeld	NOK			259,8				259,8
Totale utbetalinger		475,6	827,4	2.451,7	10.979,2	2.407,2	10.137,8	27.278,9
Netto eksponering		-359,4	185,8	-1.054,8	-4.486,5	15.911,1	-7.832,2	
Lånetilsagn		63,9	129,6					193,5
Ubenyttet kreditt				93,9	778,5		208,8	1.081,2
Garantier						100,0	214,1	314,1

Kassekreditt er klassifisert i intervallet "Uten løpetid".

Gjenværende kontraktsmessig løpetid pr. 31.12.11 - konsern

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	NOK						580,0	580,0
	VAL						0,9	0,9
Statskasseveksler	NOK		499,0	426,0				925,0
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK						186,9	186,9
	VAL		52,1	2,2				54,3
Netto utlån til kunder	NOK	31,1	50,6	645,4	3.844,6	17.622,4		22.194,1
Sertifikater og obligasjoner	NOK	424,3	396,5	292,0	1.481,1	595,5		3.189,4
	VAL			38,6	2,2	43,0		83,8
Finansielle derivater	NOK		1,2	3,1	45,7	58,3		108,3
Øvrige aktivaposter	NOK	1,7		96,0	7,9		853,0	958,6
Totale innbetalinger		457,1	999,4	1.503,3	5.381,5	18.319,2	1.620,8	28.281,3
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK		1.050,0		450,0	90,4	56,7	1.647,1
	VAL				271,0			271,0
Innskudd fra kunder	NOK	155,9	387,5	786,7	9,2		7.593,4	8.932,7
Gjeld til staten	NOK				915,4			915,4
Finansielle derivater	NOK		1,2		13,8	13,3		28,3
	VAL				20,7			20,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK		446,0	1.323,5	9.273,5	2.727,0		13.770,0
Ansvarlig lånekapital	NOK			100,0	500,0			600,0
Øvrig gjeld	NOK			274,3				274,3
Totale utbetalinger		155,9	1.884,7	2.484,5	11.453,6	2.830,7	7.650,1	26.459,5
Netto eksponering		301,2	-885,3	-981,2	-6.072,1	15.488,5	-6.029,3	
Lånetilsagn		179,6	113,5					293,1
Ubenyttet kreditt				315,6	311,2		413,9	1.040,7
Garantier			53,3				385,5	438,8

Kassekreditt er klassifisert i intervallet "Uten løpetid".

Gjenværende kontraktsmessig løpetid pr. 31.12.12 - morbank

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	NOK						702,0	702,0
	VAL						1,3	1,3
Statskasseveksler	NOK		498,0					498,0
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK			1.579,8			1.335,4	2.915,2
Netto utlån til kunder	NOK	65,9	39,9	590,5	1.311,1	11.050,0		13.057,4
Sertifikater og obligasjoner	NOK	50,0	475,0	654,0	3.456,5	220,0		4.855,5
	VAL					36,7		36,7
Finansielle derivater	NOK			0,5	96,7	87,6		184,8
Øvrige aktivaposter	NOK			92,3	7,6		1.598,2	1.698,1
Totale innbetalinger		115,9	1.012,9	2.917,1	4.871,9	11.394,3	3.636,9	23.949,0
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK			60,0	450,0	30,0	143,9	683,9
	VAL				256,9			256,9
Innskudd fra kunder	NOK	475,6	262,4	809,4			10.123,3	11.670,7
Gjeld til staten	NOK				493,5			493,5
Finansielle derivater	NOK				15,2	1,4		16,6
	VAL				35,1			35,1
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK		565,0	1.120,0	5.789,0	600,0		8.074,0
Ansvarlig lånekapital	NOK			200,0	300,0			500,0
Øvrig gjeld	NOK			193,3				193,3
Totale utbetalinger		475,6	827,4	2.382,7	7.339,7	631,4	10.267,2	21.924,0
Netto eksponering		-359,7	185,5	534,4	-2.467,8	10.762,9	-6.630,3	
Lånetilsagn		63,9						63,9
Ubenyttet kreditt				544,2	375,5		382,4	1.302,1
Garantier						100,0	213,3	313,3

Kassekreditt er klassifisert i intervallet "Uten løpetid".

Gjenværende kontraktsmessig løpetid pr. 31.12.11 - morbank

		Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Eiendeler								
Konter og fordringer på sentralbanker	NOK						580,0	580,0
	VAL						0,9	0,9
Statskasseveksler	NOK		499,0	426,0				925,0
Netto utlån til kredittinstitusjoner	NOK			812,8	30,0	40,0	1.385,6	2.268,4
	VAL		52,1	2,2				54,3
Netto utlån til kunder	NOK	31,1	50,4	620,7	1.501,4	12.233,1		14.436,7
Sertifikater og obligasjoner	NOK	424,3	396,5	292,0	2.519,6	595,5		4.227,9
	VAL			38,6	2,2	43,0		83,8
Finansielle derivater	NOK		1,2	3,1	45,7	40,5		90,5
Øvrige aktivaposter	NOK	1,7		78,7	7,9		853,0	941,3
Totale innbetalinger		457,1	999,2	2.274,1	4.106,8	12.952,1	2.819,5	23.608,8
Gjeld								
Gjeld til kredittinstitusjoner	NOK		1.050,0		450,0	90,0	84,2	1.674,2
	VAL				271,0			271,0
Innskudd fra kunder	NOK	155,9	387,5	761,7	2,1		7.619,2	8.926,4
Gjeld til staten	NOK				915,4			915,4
Finansielle derivater	NOK		1,2		13,4	13,3		27,9
	VAL				20,7			20,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	NOK		446,0	1.323,5	6.912,0	477,0		9.158,5
Ansvarlig lånekapital	NOK			100,0	500,0			600,0
Øvrig gjeld	NOK			211,5				211,5
Totale utbetalinger		155,9	1.884,7	2.396,7	9.084,6	580,3	7.703,4	21.805,6
Netto eksponering		301,2	-885,5	-122,6	-4.977,8	12.371,8	-4.883,9	
Lånetilsagn		179,6						179,6
Ubenyttet kreditt				66,6	311,2		1.817,5	2.195,3
Garantier			53,3				385,4	438,7

Kassekreditt er klassifisert i intervallet "Uten løpetid".

Finansielle forpliktelser

Nedenfor vises banken og konsernets finansielle forpliktelser til nominell verdi. Alle forpliktelser er lagt til kategorien for første mulige utbetaling der kontraktsmessig betalingsdato ikke er gitt. Forpliktelsene er inklusiv fremtidige rentebetalinger, og det er forpliktelsens hovedstol som er oppgitt. Rentesatser og valutakurser er pr. 31.12.12. Forpliktelser relatert til derivater er vist på egen linje, samt at relaterte innstrømmer fra derivatene er vist under hver tabell.

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser pr. 31.12.12 - konsern

	Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	0,8	1,1	73,3	475,7	30,5	21,2	602,6
Innskudd fra kunder	10.271,8	264,0	824,3				11.360,1
Gjeld til staten		5,2	5,0	496,1			506,3
Gjeld stiftet ved utst. av verdipapirer	29,6	618,5	1.448,9	11.384,1	2.680,6		16.161,7
Andre forpliktelser			236,9				236,9
Ansvarlig lånekapital		2,9	220,4	317,4			540,7
Lånetilsagn	63,9	129,6					193,5
Ubenyttet kreditt	1.081,2						1.081,2
Garantier					100,0	214,1	314,1
Finansielle forpliktelser ekskl. derivater	11.447,3	1.021,3	2.808,8	12.673,3	2.811,1	235,3	30.997,1
Finansielle derivater (utstrømmer)	10,0	32,6	111,6	389,1	253,4		796,7
Finansielle forpliktelser	11.457,3	1.053,9	2.920,4	13.062,4	3.064,5	235,3	31.793,8
Finansielle derivater (innstrømmer)	2,6	23,8	211,6	649,3	403,7		1.291,0

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser pr. 31.12.11 - konsern

	Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	1,7	1.069,4	18,9	782,3	92,8	20,5	1.985,6
Innskudd fra kunder	7.749,6	389,9	779,0	2,1			8.920,6
Gjeld til staten		7,5	20,4	933,1			961,0
Gjeld stiftet ved utst. av verdipapirer	39,5	514,3	1.741,8	10.477,0	3.296,0		16.068,6
Andre forpliktelser			273,0				273,0
Ansvarlig lånekapital		4,8	129,4	543,6			677,8
Lånetilsagn	179,6	113,5					293,1
Ubenyttet kreditt	1.040,7						1.040,7
Garantier					53,3	385,5	438,8
Finansielle forpliktelser ekskl. derivater	9.011,1	2.099,4	2.962,5	12.738,1	3.442,1	406,0	30.659,2
Finansielle derivater (utstrømmer)	8,5	161,3	158,2	521,5	318,6		1.168,1
Finansielle forpliktelser	9.019,6	2.260,7	3.120,7	13.259,6	3.760,7	406,0	31.827,3
Finansielle derivater (innstrømmer)	1,1	120,1	201,2	627,3	387,1		1.336,8

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser pr. 31.12.12 - morbank

	Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	0,8	1,1	73,3	475,7	30,5	144,0	725,4
Innskudd fra kunder	10.599,0	264,0	824,3				11.687,3
Gjeld til staten		5,1	5,0	496,1			506,2
Gjeld stiftet ved utst. av verdipapirer	23,2	591,1	1.337,8	6.306,1	657,6		8.915,8
Andre forpliktelser			140,4				140,4
Ansvarlig lånekapital		2,9	220,4	317,4			540,7
Lånetilsagn	63,9						63,9
Ubenyttet kreditt	1.302,1						1.302,1
Garantier					100,0	213,3	313,3
Finansielle forpliktelser ekskl. derivater	11.989,0	864,2	2.601,2	7.595,3	788,1	357,3	24.195,1
Finansielle derivater (utstrømmer)	6,3	31,7	97,7	310,2	41,6		487,5
Finansielle forpliktelser	11.995,3	895,9	2.698,9	7.905,5	829,7	357,3	24.682,6
Finansielle derivater (innstrømmer)	1,1	18,4	173,0	483,2	62,5		738,2

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser pr. 31.12.11 - morbank

	Inntil 1 mnd	Fra 1-3 mnd	Fra 3 mnd til 1 år	Fra 1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	1,7	1.069,4	18,9	782,3	92,8	84,2	2.049,3
Innskudd fra kunder	7.775,4	389,9	779,0	2,1			8.946,4
Gjeld til staten		7,5	20,4	933,1			961,0
Gjeld stiftet ved utst. av verdipapirer	30,2	486,7	1.605,8	7.518,9	527,1		10.168,7
Andre forpliktelser			254,8				254,8
Ansvarlig lånekapital		4,8	129,4	543,6			677,8
Lånetilsagn	179,6						179,6
Ubenyttet kreditt	2.195,3						2.195,3
Garantier					53,3	385,4	438,7
Finansielle forpliktelser ekskl. derivater	10.182,2	1.958,3	2.808,3	9.780,0	673,2	469,6	25.871,6
Finansielle derivater (utstrømmer)	3,6	159,9	131,9	385,4	25,1		705,9
Finansielle forpliktelser	10.185,8	2.118,2	2.940,2	10.165,4	698,3	469,6	26.577,5
Finansielle derivater (innstrømmer)	1,1	117,8	167,1	469,2	45,8		801,0

NOTE 19 - VALUTARISIKO

Markedsrisiko knyttet til valutarisiko pr. 31.12.12

Valuta	Økning i valutakurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital	Reduksjon i valutakurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital
EUR	+10	0,5	0,0	-10	-0,5	0,0
USD	+10	0,4	0,0	-10	-0,4	0,0
Sum		0,9	0,0		-0,9	0,0

Markedsrisiko knyttet til valutarisiko pr. 31.12.11

Valuta	Økning i valutakurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital	Reduksjon i valutakurs %	Effekt på resultat før skatt	Effekt på egenkapital
EUR	+10	0,9	0,0	-10	-0,9	0,0
USD	+10	0,5	0,0	-10	-0,5	0,0
Sum		1,4	0,0		-1,4	0,0

Banken har lav valutaeksponering. Pr. 31.12.12 var bankens åpne nettoposisjon MNOK 8,9 (MNOK 14,2 pr. 31.12.11). Disse posisjonene er i EUR og USD. Normalt vil plasseringer og innlån i valuta dekkes av en motgående posisjon, oftest ved bruk av valutabytteavtaler og lignende derivater. Se forøvrig note 21 Finansielle derivater.

NOTE 20 - FINANSIELLE EIENDELER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved første gangs innregning		
0,0	0,0	Statskasseveksler	0,0	0,0
75,8	185,4	Stat og statsgaranterte	75,8	185,4
132,5	129,5	Annen offentlig utsteder	132,5	129,5
482,5	639,7	Obligasjoner med fortrinnsrett	1.463,7	1.578,3
173,5	421,4	Finansielle foretak	173,5	421,4
19,3	209,2	Ikke-finansielle foretak	19,3	209,2
883,6	1.585,2	Sum	1.864,8	2.523,8
		Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, klassifisert som holdt for omsetning		
496,4	920,9	Statskasseveksler	496,4	920,9
85,2	59,9	Stat og statsgaranterte	85,2	59,9
640,2	430,2	Annen offentlig utsteder	640,2	430,2
1.308,1	394,6	Obligasjoner med fortrinnsrett	1.308,1	492,9
603,3	398,5	Finansielle foretak	603,3	398,5
174,5	150,1	Ikke-finansielle foretak	174,5	150,1
527,3	35,3	Noterte aksjer/egenkapitalbevis/pengemarkedsfond	527,3	35,3
3.835,0	2.389,5	Sum	3.835,0	2.487,8
		Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		
454,6	441,6	Unoterte aksjer/egenkapitalbevis	454,6	441,6
454,6	441,6	Sum	454,6	441,6
5.173,2	4.416,3	Sum eiendeler til virkelig verdi	6.154,4	5.453,2
		Holde til forfall investeringer		
251,3	252,6	Statsobligasjoner	251,3	252,6
251,3	252,6	Sum	251,3	252,6

Oversikt over resultatposter fra finansielle investeringer fordelt etter samme kategorier fremkommer i note 30.

NOTE 21 - FINANSIELLE DERIVATER

For konsernets obligasjonslån med fastrente og obligasjonslån i utenlandsk valuta er det inngått rente- og valutaderivater for å redusere rente- og valutarisiko. Sikringsforholdet er en-til-en og sikringsbokføring benyttes. Det er i 2012 og 2011 ikke regnskapsført ineffektiv sikring. Verdiendring på finansielle derivater anvendt for sikringsbokføring er MNOK 79,1 (MNOK 67,3 i 2011) med tilsvarende motsatt verdiendring på sikrede objekter.

Konsernet har i tillegg inngått rente- og valutaderivater for å redusere øvrig rente- og valutarisiko uten anvendelse av regler for sikringsbokføring.

Garanti overfor Eksportfinans ASA

Banken deltar i portfolio hedge agreement (PHA-garanti) overfor Eksportfinans ASA. Tilsvarende bankens eierandel i selskapet har banken stillt en garanti på MNOK 242 for andel av Eksportfinans ASA sin verdipapirportefølje pr. 29.02.08. Garantien er et derivat og virkelig verdi baseres på verdiutvikling i garantert portefølje. PHA-avtalen forutsetter årlige utvekslingsoppgjør av derivatets verdi.

For å begrense risikoen i PHA-garantien er det inngått en kontragaranti med en stor nordisk bank som reduserer dette garantiansvaret til MNOK 100. Kontragarantien forutsetter deling av positiv verdi på PHA-garantien.

Konsern 2012 Virkelig verdi			Morbank 2012 Virkelig verdi			
Eiendeler	Forpliktelser	Kontraktssum	Finansielle derivater til virkelig verdi i resultatet	Kontraktssum	Eiendeler	Forpliktelser
			Valutainstrumenter			
0,0	0,0	0,0	Valutaterminer (forwards)	0,0	0,0	0,0
0,0	3,0	38,5	Valutabytteavtaler (valutaswapper)	38,5	0,0	3,0
0,0	3,0	38,5	Sum valutainstrumenter	38,5	0,0	3,0
			Renteinstrumenter			
0,0	12,1	464,9	Rentebytteavtaler (renteswapper)	464,9	0,0	12,1
0,0	0,0	0,0	Rentebytteavtaler (FRA)	0,0	0,0	0,0
			Standardiserte rentebytteavtaler (futures)	0,0	0,0	0,0
0,0	12,1	464,9	Sum renteinstrumenter	464,9	0,0	12,1
39,9	0,0	242,0	Garanti overfor Eksportfinans ASA*	242,0	39,9	0,0
39,9	0,0	242,0	Sum andre derivater	242,0	39,9	0,0

Konsern 2012 Virkelig verdi			Morbank 2012 Virkelig verdi			
Eiendeler	Forpliktelser	Kontraktssum	Finansielle derivater anvendt for sikringsbokføring	Kontraktssum	Eiendeler	Forpliktelser
			Valutainstrumenter			
0,0	0,0	0,0	Valutaterminer (forwards)	0,0	0,0	0,0
4,4	35,1	544,2	Valutabytteavtaler (valutaswapper)	292,1	0,0	35,1
4,4	35,1	544,2	Sum valutainstrumenter	292,1	0,0	35,1
			Renteinstrumenter			
191,6	1,5	4.565,5	Rentebytteavtaler (renteswapper)	3.665,5	144,9	1,5
0,0	0,0	0,0	Rentebytteavtaler (FRA)	0,0	0,0	0,0
			Standardiserte rentebytteavtaler (futures)	0,0	0,0	0,0
191,6	1,5	4.565,5	Sum renteinstrumenter	3.665,5	144,9	1,5
235,9	51,7		Sum derivater		184,8	51,7

* Av balanseført beløp utgjør MNOK 10,7 positiv andel av verdiutvikling i garantert portefølje og MNOK 29,2 tilgode utvekslingsoppgjør. Som følge av positiv verdi på PHA-garantien er det balanseført MNOK 4,9 under andre forpliktelser i henhold til inngått kontragaranti.

Konsern 2011 Virkelig verdi			Morbank 2011 Virkelig verdi			
Eiendeler	Forpliktelser	Kontraktssum	Finansielle derivater til virkelig verdi i resultatet	Kontraktssum	Eiendeler	Forpliktelser
			Valutainstrumenter			
1,0	0,0	24,0	Valutaterminer (forwards)	24,0	1,0	0,0
0,0	9,3	228,5	Valutabytteavtaler (valutaswapper)	228,5	0,0	9,3
1,0	9,3	252,5	Sum valutainstrumenter	252,5	1,0	9,3
			Renteinstrumenter			
0,0	0,6	100,0	Rentebytteavtaler (renteswapper)	100,0	0,0	0,6
0,2	0,0	500,0	Rentebytteavtaler (FRA)	500,0	0,2	0,0
0,0	0,0	0,0	Standardiserte rentebytteavtaler (futures)	0,0	0,0	0,0
0,2	0,6	600,0	Sum renteinstrumenter	600,0	0,2	0,6
0,0	12,3	242,0	Garanti overfor Eksportfinans ASA*	242,0	0,0	12,3
0,0	12,3	242,0	Sum andre derivater	242,0	0,0	12,3

Konsern 2011 Virkelig verdi			Morbank 2011 Virkelig verdi			
Eiendeler	Forpliktelser	Kontraktssum	Finansielle derivater anvendt for sikringsbokføring	Kontraktssum	Eiendeler	Forpliktelser
			Valutainstrumenter			
0,0	0,0	0,0	Valutaterminer (forwards)	0,0	0,0	0,0
0,0	20,6	292,9	Valutabytteavtaler (valutaswapper)	292,9	0,0	20,6
0,0	20,6	292,9	Sum valutainstrumenter	292,9	0,0	20,6
			Renteinstrumenter			
107,1	6,2	4.681,0	Rentebytteavtaler (renteswapper)	3.781,0	89,3	5,8
0,0	0,0	0,0	Rentebytteavtaler (FRA)	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	Standardiserte rentebytteavtaler (futures)	0,0	0,0	0,0
107,1	6,2	4.681,0	Sum renteinstrumenter	3.781,0	89,3	5,8
108,3	49,0		Sum derivater		90,5	48,6

* Av balanseført beløp utgjør MNOK 46,7 negativ andel av verdiutvikling i garantert portefølje og MNOK 34,4 utvekslet beløp.

NOTE 22 - VERDSETTELSE AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE TIL VIRKELIG VERDI

Generelt

Banken bruker følgende verdsettelseshierarki for å fastsette virkelig verdi på finansielle instrumenter:

Nivå 1: Observerbare omsetningskurser i aktive markeder.

Nivå 2: Observerbare omsetningskurser i mindre aktive markeder eller bruk av input som er observerbar, enten direkte eller indirekte.

Nivå 3: Verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

Egenkapitalinstrumenter

Dersom det ikke eksisterer noterte priser i et aktivt marked, benyttes alternative verdsettelsesteknikker. Slike teknikker omfatter bruk av nylige markedstransaksjoner priset til armlengdes avstand, sammenligning med markedsverdien til tilsvarende finansielle instrumenter og neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Som en kalibreringstest på rimeligheten av anslaget på virkelig verdi benyttes multiplikatormodeller som pris/bok-modellen og pris/resultat-modellen for å kontrollere at verdsettelsesmodellene henger sammen med markedsdata.

Om ikke samme informasjon er tilgjengelig ved hvert verdsettelsestidspunkt undersøkes det om det er vesentlige endringer i de faktorer som er vesentlige for verdsettelsen. Dersom endringene er små, antas det at virkelig verdi er uendret fra forrige måling.

Dersom den virkelige verdien av et finansielt instrument anses klart upålitelig måles instrumentet til kostpris. Den virkelige verdien på et finansielt instrument anses som klart upålitelig når følgende to faktorer er oppfylt: Variabiliteten av rimelige verdiestimater er signifikant og sannsynligheten til de ulike verdiestimaterne ikke kan anslås pålitelig.

Pr. 31.12.12 verdsetter banken egenkapitalinstrumenter på alle nivåer i hierarkiet. Noen aksjer er børsnoterte og har stor daglig omsetning og klassifiseres derfor i nivå 1. Andre er børsnoterte med lav omsetning eller unoterte med relativt høy omsetning, og disse er klassifisert under nivå 2. Under nivå 3 ligger det aksjer i lokale selskap og andre unoterte selskap hvor det er minimal omsetning og alternative verdsettelsesteknikker må anvendes for å fastsette virkelig verdi. Det vises til note 38 for nærmere vurdering.

Sertifikater og obligasjoner

Banken har verdivurdert sertifikatporteføljen på grunnlag av omsetninger og observerbare kredittspreader i markedet. Ingen sertifikater har rating lavere enn investment grade. Med få sertifikater i porteføljen og kort gjenstående løpetid, antas det at verdivurderingene vil være rimelig konsistente med andres vurderinger.

Verdivurdering av bankens obligasjonsportefølje er en noe mer krevende prosess i et marked som fortsatt er preget av varierende omsetning. Vi har vurdert mulige ubalanser i markedet, og om det kan ligge ulike motiver bak de transaksjoner som har funnet sted. Det har blitt hentet inn kursestimater og kredittspreadvurderinger fra forskjellige uavhengige meglerhus, samt ligningskurser. Banken har tatt hensyn til, og vurdert, kjente transaksjonspriser der dette har vært tilgjengelig.

Som hovedprinsipp har banken verdivurdert på grunnlag av observerbare transaksjoner. Der dette ikke har vært mulig er det benyttet kursanslag eller kredittspreadvurderinger basert på andre sertifikater og obligasjoner med tilsvarende egenskaper og løpetid.

Banken mener at benyttede verdianslag ligger innenfor rimelige intervaller for virkelig verdi, og at kreditt- og likviditetsrisikoutviklingen er hensyntatt i anvendelsen av vårt skjønn der dette har vært nødvendig. De benyttede prisene representerer etter bankens oppfatning beste estimat på verdipapirenes virkelige verdi.

Hele bankens sertifikat- og obligasjonsbeholdning, med unntak av norske statskasseveksler, er plassert i prisingshierarkiets nivå 2. Dette begrunnes med at det ikke er stor nok omsetning i noen av de børsnoterte instrumentene slik at man til enhver tid kan lese av en markedspris. Tilsvarende gjelder for pengemarkedsfond.

Derivater

Sparebanken Øst har kun derivater der virkelig verdi er basert på observerbare rentekurver og valutakurser, og er følgelig plassert i prisingshierarkiets nivå 2.

Virkelig verdi pr. 31.12.12 - konsern	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler				
<i>Derivater</i>				
Rentebytteavtaler	0,0	191,6	0,0	191,6
Valutaterminer	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutabytteavtaler	0,0	4,4	0,0	4,4
Andre derivater	0,0	39,9	0,0	39,9
<i>Finansielle instrumenter til virkelig verdi</i>				
Statskasseveksler	496,4	0,0	0,0	496,4
Sertifikater og obligasjoner*	0,0	3.694,9	0,0	3.694,9
Aksjer og egenkapitalbevis	5,1	17,4	454,6	477,1
Pengemarkedsfond	0,0	504,8	0,0	504,8
Sum finansielle eiendeler	501,5	4.453,0	454,6	5.409,1
Finansielle forpliktelser				
<i>Derivater</i>				
Rentebytteavtaler	0,0	13,6	0,0	13,6
Valutaterminer	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutabytteavtaler	0,0	38,1	0,0	38,1
Andre derivater	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum finansielle forpliktelser	0,0	51,7	0,0	51,7

* I morbank kommer i tillegg obligasjoner med fortrinnsrett på MNOK 981,2 i nivå 2.

Virkelig verdi pr. 31.12.11 - konsern	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler				
<i>Derivater</i>				
Rentebytteavtaler	0,2	107,1	0,0	107,3
Valutaterminer	0,0	1,0	0,0	1,0
Valutabytteavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre derivater	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Finansielle instrumenter til virkelig verdi</i>				
Statskassseveksler	920,9	0,0	0,0	920,9
Sertifikater og obligasjoner*	0,0	3.018,7	0,0	3.018,7
Aksjer og egenkapitalbevis	5,4	29,8	441,6	476,8
Sum finansielle eiendeler	926,5	3.156,6	441,6	4.524,7
Finansielle forpliktelser				
<i>Derivater</i>				
Rentebytteavtaler	0,0	6,8	0,0	6,8
Valutaterminer	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutabytteavtaler	0,0	29,9	0,0	29,9
Andre derivater	0,0	12,3	0,0	12,3
Sum finansielle forpliktelser	0,0	49,0	0,0	49,0

* I morbank kommer i tillegg obligasjoner med fortrinnsrett på MNOK 1.037,0 i nivå 2.

Bevegelse i nivå 3	Balanse 01.01.12	Netto gevinster	Tilgang/ Kjøp	Avhending	Verdi- endring	Overført fra Nivå 1 og 2	Balanse 31.12.12
Finansielle eiendeler							
<i>Derivater</i>							
Rentebytteavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutaterminer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutabytteavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre derivater	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Finansielle instrumenter til virkelig verdi</i>							
Statskassseveksler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sertifikater og obligasjoner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aksjer og egenkapitalbevis	441,6	0,0	7,7	0,0	5,3	0,0	454,6
Pengemarkedsfond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum finansielle eiendeler	441,6	0,0	7,7	0,0	5,3	0,0	454,6
Finansielle forpliktelser							
<i>Derivater</i>							
Rentebytteavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutaterminer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutabytteavtaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre derivater	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum finansielle forpliktelser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum finansielle eiendeler og forpliktelser	441,6	0,0	7,7	0,0	5,3	0,0	454,6

Aksjer og egenkapitalbevis

Tilgang/kjøp i nivå 3 på MNOK 7,7 er knyttet til kapitalforhøyelse i Frende Holding AS, som ligger i kategorien tilgjengelig for salg.

Verdiendring på MNOK 5,3 tilhører i kategorien tilgjengelig for salg og er innregnet i totalresultatet.

NOTE 23 - BALANSEPOSTER TIL VIRKELIG VERDI

Beregning av virkelig verdi av finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler og forpliktelser i balansen er målt til virkelig verdi med unntak av utlån og fordringer, innskudd, obligasjoner klassifisert i kategorien holde til forfall, innlån og utstedte verdipapirer.

I oppstillingen nedenfor er obligasjoner i kategorien holde til forfall og utstedte verdipapirer verdsatt til observerbare markedskurser.

Virkelig verdi av utlån med fast rente som er verdsatt til amortisert kost i balansen, er verdsatt til neddiskonterte kontantstrømmer med basis i gjeldende markedsrenter for lån med samme gjenværende løpetid. Virkelig verdi av bankens øvrige utlånsportefølje med flytende rente er gjenstand for påvirkning av endret rentenivå og kredittmargin, men vil kunne reprises løpende med kort frist. Finansavtaleloven gir adgang til reprising med 6 ukers frist (mindre ved store endringer i bankens innlånsrente). Bankens vurdering av beste estimat for den øvrige utlånsporteføljen er at amortisert kost gir en god tilnærming til virkelig verdi.

Konsern 2012				Morbank 2012			
Bokført verdi	Virkelig verdi	Urealisert tap/gevinst		Bokført verdi	Virkelig verdi	Urealisert tap/gevinst	
703,3	703,3	0,0	Kontanter og fordringer på sentralbanker	703,3	703,3	0,0	
496,4	496,4	0,0	Statskasseveksler	496,4	496,4	0,0	
4,1	4,1	0,0	Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.915,2	2.915,2	0,0	
22.560,2	22.569,4	9,2	Netto utlån til og fordringer på kunder	13.052,3	13.061,5	9,2	
3.694,9	3.694,9	0,0	Rentebærende verdipapirer til virkelig verdi over resultatet	4.676,1	4.676,1	0,0	
251,3	273,8	22,5	Rentebærende holde til forfall investeringer	251,3	273,8	22,5	
527,3	527,3	0,0	Aksjer og andeler til virkelig verdi over resultatet	527,3	527,3	0,0	
454,6	454,6	0,0	Aksjer tilgjengelig for salg	454,6	454,6	0,0	
235,9	235,9	0,0	Finansielle derivater	184,8	184,8	0,0	
28.928,0	28.959,7	31,7	Sum eiendeler	23.261,3	23.293,0	31,7	
844,5	844,5	0,0	Gjeld til kredittinstitusjoner	940,8	940,8	0,0	
11.687,9	11.687,9	0,0	Innskudd fra og gjeld til kunder	11.670,7	11.670,7	0,0	
493,5	493,5	0,0	Gjeld til staten, bytte OMF	493,5	493,5	0,0	
51,7	51,7	0,0	Finansielle derivater	51,7	51,7	0,0	
13.612,0	13.721,8	-109,8	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	8.204,6	8.266,6	-62,0	
508,4	506,3	2,1	Ansvarlig lånekapital	508,4	506,3	2,1	
27.198,0	27.305,7	-107,7	Sum gjeld	21.869,7	21.929,6	-59,9	

Konsern 2011				Morbank 2011			
Bokført verdi	Virkelig verdi	Urealisert tap/gevinst		Bokført verdi	Virkelig verdi	Urealisert tap/gevinst	
580,9	580,9	0,0	Kontanter og fordringer på sentralbanker	580,9	580,9	0,0	
920,9	920,9	0,0	Statskasseveksler	920,9	920,9	0,0	
241,2	241,2	0,0	Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.322,7	2.322,7	0,0	
22.183,5	22.185,6	2,1	Netto utlån til og fordringer på kunder	14.426,2	14.428,3	2,1	
3.018,5	3.018,5	0,0	Rentebærende verdipapirer til virkelig verdi over resultatet	4.055,4	4.055,4	0,0	
252,6	276,5	23,9	Rentebærende holde til forfall investeringer	252,6	276,5	23,9	
35,3	35,3	0,0	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	35,3	35,3	0,0	
441,6	441,6	0,0	Aksjer tilgjengelig for salg	441,6	441,6	0,0	
108,3	108,3	0,0	Finansielle derivater	90,5	90,5	0,0	
27.782,8	27.808,8	26,0	Sum eiendeler	23.126,1	23.152,1	26,0	
1.918,1	1.918,1	0,0	Gjeld til kredittinstitusjoner	1.945,2	1.945,2	0,0	
8.932,7	8.932,7	0,0	Innskudd fra og gjeld til kunder	8.926,4	8.926,4	0,0	
915,4	915,4	0,0	Gjeld til staten, bytte OMF	915,4	915,4	0,0	
49,0	49,0	0,0	Finansielle derivater	48,6	48,6	0,0	
13.870,3	13.764,2	106,1	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	9.242,3	9.187,5	54,8	
600,1	597,1	3,0	Ansvarlig lånekapital	600,1	597,1	3,0	
26.285,6	26.176,5	109,1	Sum gjeld	21.678,0	21.620,2	57,8	

NOTE 24 - FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Konsern pr. 31.12.12

	Inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Totalt
Eiendeler			
Kontanter og fordringer på sentralbanker	703,3	0,0	703,3
Statskasseveksler	496,4	0,0	496,4
Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4,1	0,0	4,1
Netto utlån til og fordringer på kunder	726,8	21.833,4	22.560,2
Verdipapirer - holdt for omsetning	939,9	2.398,6	3.338,5
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet	191,4	692,3	883,7
Finansielle derivater	0,5	235,4	235,9
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	0,0	454,6	454,6
Verdipapirer - holde til forfall	50,8	200,5	251,3
Utsatt skatt eiendel	0,0	0,0	0,0
Eiendom, anlegg og utstyr	0,0	579,5	579,5
Andre eiendeler	122,8	7,6	130,4
Sum eiendeler	3.236,0	26.401,9	29.637,9
Forpliktelser			
Gjeld til kredittinstitusjoner	107,7	736,8	844,5
Innskudd fra og gjeld til kunder	11.665,8	22,1	11.687,9
Gjeld til staten	0,0	493,5	493,5
Finansielle derivater	0,0	51,7	51,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1.711,7	11.900,3	13.612,0
Utsatt skatt forpliktelse	0,0	19,9	19,9
Andre forpliktelser	291,2	0,0	291,2
Ansvarlig lånekapital	199,9	308,5	508,4
Sum gjeld	13.976,3	13.532,8	27.509,1

Lån med call-/put er fordelt på call-/put-tidspunkt.

Konsern pr. 31.12.11

	Inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Totalt
Eiendeler			
Kontanter og fordringer på sentralbanker	580,9	0,0	580,9
Statskasseveksler	920,9	0,0	920,9
Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	241,2	0,0	241,2
Netto utlån til og fordringer på kunder	722,5	21.461,0	22.183,5
Verdipapirer - holdt for omsetning	35,3	0,0	35,3
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet	1.153,5	1.865,0	3.018,5
Finansielle derivater	4,3	104,0	108,3
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	0,0	441,6	441,6
Verdipapirer - holde til forfall	0,0	252,6	252,6
Utsatt skatt eiendel	0,0	0,4	0,4
Eiendom, anlegg og utstyr	0,0	590,6	590,6
Andre eiendeler	115,2	7,9	123,1
Sum eiendeler	3.773,8	24.723,1	28.496,9
Forpliktelser			
Gjeld til kredittinstitusjoner	1.107,1	811,0	1.918,1
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.923,5	9,2	8.932,7
Gjeld til staten	0,0	915,4	915,4
Finansielle derivater	1,2	47,8	49,0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1.786,2	12.084,1	13.870,3
Andre forpliktelser	303,4	0,0	303,4
Ansvarlig lånekapital	100,0	500,1	600,1
Sum gjeld	12.221,4	14.367,6	26.589,0

Lån med call-/put er fordelt på call-/put-tidspunkt.

Morbank pr. 31.12.12

	Inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Totalt
Eiendeler			
Kontanter og fordringer på sentralbanker	703,3	0,0	703,3
Statskasseveksler	496,4	0,0	496,4
Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.915,2	0,0	2.915,2
Netto utlån til og fordringer på kunder	693,6	12.358,6	13.052,2
Verdipapirer - holdt for omsetning	939,9	2.398,6	3.338,5
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet	191,4	1.673,5	1.864,9
Finansielle derivater	0,5	184,3	184,8
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	0,0	454,6	454,6
Verdipapirer - holde til forfall	50,8	200,5	251,3
Investering i datterselskap	0,0	616,2	616,2
Utsatt skatt eiendel	0,0	12,1	12,1
Eiendom, anlegg og utstyr	0,0	67,6	67,6
Andre eiendeler	92,2	7,6	99,8
Sum eiendeler	6.083,3	17.973,6	24.056,9
Forpliktelser			
Gjeld til kredittinstitusjoner	203,9	736,9	940,8
Innskudd fra og gjeld til kunder	11.670,7	0,0	11.670,7
Gjeld til staten	0,0	493,5	493,5
Finansielle derivater	0,0	51,7	51,7
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1.711,8	6.492,8	8.204,6
Andre forpliktelser	221,3	0,0	221,3
Ansvarlig lånekapital	199,9	308,5	508,4
Sum gjeld	14.007,6	8.083,4	22.091,0

Lån med call-/put er fordelt på call-/put-tidspunkt.

Morbank pr. 31.12.11

	Inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Totalt
Eiendeler			
Kontanter og fordringer på sentralbanker	580,9	0,0	580,9
Statskasseveksler	920,9	0,0	920,9
Netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.252,7	70,0	2.322,7
Netto utlån til og fordringer på kunder	697,6	13.728,6	14.426,2
Verdipapirer - holdt for omsetning	35,3	0,0	35,3
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet	1.153,5	2.901,9	4.055,4
Finansielle derivater	4,3	86,2	90,5
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	0,0	441,6	441,6
Verdipapirer - holde til forfall	0,0	252,6	252,6
Investering i datterselskap	0,0	376,2	376,2
Utsatt skatt eiendel	0,0	35,3	35,3
Eiendom, anlegg og utstyr	0,0	62,6	62,6
Andre eiendeler	80,4	8,0	88,4
Sum eiendeler	5.725,6	17.963,0	23.688,6
Forpliktelser			
Gjeld til kredittinstitusjoner	1.134,2	811,0	1.945,2
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.924,3	2,1	8.926,4
Gjeld til staten	0,0	915,4	915,4
Finansielle derivater	1,2	47,4	48,6
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1.786,2	7.456,1	9.242,3
Andre forpliktelser	234,3	0,0	234,3
Ansvarlig lånekapital	100,0	500,1	600,1
Sum gjeld	12.180,2	9.732,1	21.912,3

Lån med call-/put er fordelt på call-/put-tidspunkt.

NOTE 25 - MELLOMREGNING MED KONSERNSELSKAP

Postene nedenfor viser transaksjoner og mellomværende som morselskapet har med datterselskap.

	31.12.12	31.12.11
Resultat		
Renteinntekter og lignende inntekter		
Renteinntekter fra datterselskap	83,3	76,7
Renter sertifikater og obligasjoner (OMF) fra datterselskap	29,4	34,4
Rentekostnader og lignende kostnader		
Renter og provisjoner til datterselskap	2,2	2,0
Mottatt utbytte/konsernbidrag		
Utbytte/konsernbidrag fra datterselskap	48,0	0,0
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester		
Andre inntekter fra datterselskap	13,8	8,1
Andre driftskostnader		
Husleie til datterselskap	7,9	8,0
Andre kostnader til datterselskap	0,2	0,4
Balanse		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		
Utlån til datterselskap	2.911,3	2.083,3
Utlån til og fordringer på kunder		
Utlån til datterselskap	327,0	346,8
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer		
Investering OMF i datterselskap	978,9	1.038,6
Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		
Opptjente renteinntekter	2,8	2,3
Opptjente renteinntekter OMF	0,9	2,0
Andre fordringer	3,9	0,0
Gjeld til kredittinstitusjoner		
Innskudd fra datterselskap	122,8	63,7
Innskudd fra kunder		
Innskudd fra datterselskap	7,6	25,9
Andre forpliktelser		
Annen gjeld til datterselskap	5,4	3,9

NOTE 26 - NETTO RENTE- OG KREDITTPROVISJONSINNETEKTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
12,1	19,2	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	77,9	80,4
3,1	3,4	Renter og lignende inntekter på leiefinansieringsavtaler	0,0	0,0
1.103,6	989,9	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	684,8	701,9
10,5	12,1	Renter og lignende inntekter av obligasjoner holdt til forfall	10,5	12,1
		Renter og lignende inntekter på finansielle eiendeler som er nedskrevet		
0,0	0,0	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0,0	0,0
20,4	28,4	Utlån til og fordringer på kunder	12,4	21,4
0,2	0,0	Andre renteinntekter og lignende inntekter	0,0	0,1
1.149,9	1.053,0	Sum renteinntekter og lignende inntekter for instrumenter til amortisert kost	785,6	815,9
10,1	23,4	Renter og lignende inntekter på statskasseveksler	10,1	23,4
55,1	21,5	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner mv. holdt for omsetning	56,7	23,9
39,5	77,1	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner mv. utpekt til virkelig verdi	67,2	109,0
104,7	122,0	Sum renteinntekter og lignende inntekter for instrumenter til virkelig verdi over resultatet	134,0	156,3
1.254,6	1.175,0	Renteinntekter og lignende inntekter	919,6	972,2
32,3	63,4	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	32,7	64,0
216,5	177,4	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	216,0	176,8
469,5	463,7	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	308,8	355,7
26,8	29,5	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	26,8	29,4
0,0	0,0	Andre rentekostnader og lignende kostnader	0,0	0,0
745,1	734,0	Rentekostnader og lignende kostnader for instrumenter til amortisert kost	584,3	625,9
509,5	441,0	Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	335,3	346,3

Gjennomsnittsrenter og gjennomsnittlig rentebærende eiendeler og gjeld i perioden

Konsern 2012		Konsern 2011		Morbank 2012		Morbank 2011	
Gj.sn.renteb. saldo	Gj.sn. rente %	Gj.sn.renteb. saldo	Gj.sn. rente %	Gj.sn.renteb. saldo	Gj.sn. rente i %	Gj.sn.renteb. saldo	Gj.sn. rente %
Eiendeler							
412,0	2,22	793,1	1,95	2.910,3	2,57	2.383,6	3,22
22.653,3	4,97	20.801,3	4,91	14.020,7	4,96	15.091,4	4,79
4.514,3	2,76	4.689,9	3,34	5.523,4	2,79	5.708,1	3,35
Gjeld							
1.012,2	3,16	1.922,6	3,27	1.073,8	3,02	1.957,0	3,24
9.666,1	1,97	8.356,1	1,80	9.654,5	1,97	8.348,8	1,79
14.313,1	3,47	13.019,3	3,79	9.295,4	3,61	9.982,0	3,86

Gjennomsnittrente er målt ved resultatført rente gjennom året dividert på daglig balansesnitt.

NOTE 27 - UTBYTTE OG ANDRE INNETEKTER AV VERDIPAPIRER MED VARIABEL AVKASTNING

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
5,5	1,6	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond til virkelig verdi over resultatet	5,5	1,6
5,9	29,5	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg	5,9	29,5
0,0	0,0	Inntekter av eierinteresser i konsernselskap	48,0	0,0
11,4	31,1	Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning	59,4	31,1

NOTE 28 - PROVISJONSINNEKTER OG INNEKTER FRA BANKTJENESTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
12,0	15,4	Gebyr garantier og rembuser	12,0	15,3
0,0	0,0	Gebyr kredittformidling	11,0	7,2
50,1	51,0	Gebyr betalingsformidling	50,2	51,0
1,5	3,5	Gebyr interbank	1,5	3,5
2,1	2,5	Gebyr verdipapiromsetning og forvaltning	2,1	2,5
12,6	10,7	Gebyr forsikring	12,6	10,7
7,8	7,9	Andre gebyrer og provisjoner	6,0	6,2
86,1	91,0	Gebyr og provisjonsinntekter	95,4	96,4
24,3	17,1	Formidlingsprovisjon	0,1	0,1
9,6	9,5	Betalinger og elektroniske tjenester	9,1	9,1
3,0	4,6	Interbank kostnad	3,0	4,6
1,4	1,4	Andre provisjonskostnader	1,4	1,4
38,3	32,6	Provisjonskostnader	13,6	15,2
47,8	58,4	Netto gebyr- og provisjonsinntekter	81,8	81,2

NOTE 29 - NETTO VERDIENDRING OG GEVINST/TAP PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Til virkelig verdi over resultatet		
14,8	-16,8	Netto verdiendring og gevinst/tap på sertifikater, obligasjoner og andre renteb. verdipapirer	18,8	-18,5
0,0	-11,5	Netto verdiendring og gevinst/tap på aksjer og andre verdipapirer med variabel avkastning	0,0	-16,8
1,2	4,8	Netto verdiendring og gevinst/tap på valuta	1,2	4,8
46,3	-9,3	Netto verdiendring og gevinst/tap på finansielle derivater	46,3	-9,3
62,3	-32,8	Netto verdiendring og gevinst/tap på finansielle eiendeler til virkelig verdi	66,3	-39,8
		Til virkelig verdi med verdiendring over totalresultatet		
5,3	-0,3	Netto verdiendring over totalresultatet	5,3	-0,3
67,6	-33,1	Sum netto verdiendring og gevinst/tap på finansielle eiendeler til virkelig verdi	71,6	-40,1

NOTE 30 - NETTO VERDIENDRING OG GEVINST/TAP FRA FINANSIELLE INVESTERINGER FORDELT PÅ KATEGORIER

Innregnet i resultatregnskapet

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Netto inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet		
58,7	1,0	Verdiendring på sertifikater og obligasjoner - utpekt til virkelig verdi	62,7	1,0
-57,1	-12,5	Realisert gevinst/tap på sertifikater og obligasjoner - utpekt til virkelig verdi	-52,3	-12,5
1,6	-11,5	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler utpekt til virkelig verdi	10,4	-11,5
5,5	1,6	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond	5,5	1,6
17,4	-12,0	Verdiendring på egenkapitalinstrumenter og pengemarkedsfond - holdt for omsetning	17,4	-12,0
-17,4	2,0	Realisert gevinst/tap på egenkapitalinstrumenter - holdt for omsetning	-17,4	2,0
10,9	-3,5	Verdiendring på sertifikater og obligasjoner - holdt for omsetning	10,9	-5,1
2,4	-1,8	Realisert gevinst/tap på sertifikater og obligasjoner - holdt for omsetning	-2,4	-1,8
46,1	-12,1	Verdiendring derivater	46,1	-12,1
0,2	2,7	Realisert gevinst/tap derivater	0,2	2,7
65,1	-23,1	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler holdt for omsetning	60,3	-24,7
66,7	-34,6	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	70,7	-36,2
		Netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		
5,9	29,5	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	5,9	29,5
0,0	-6,7	Nedskrivning egenkapitalinstrumenter - tilgjengelig for salg	0,0	-6,7
0,0	5,3	Realisert gevinst/tap på egenkapitalinstrumenter - tilgjengelig for salg	0,0	0,0
5,9	28,1	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	5,9	22,8
		Netto inntekter fra finansielle eiendeler holdt til forfall		
0,0	0,0	Realisert gevinst/tap på obligasjoner	0,0	0,0
0,0	0,0	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler holdt til forfall	0,0	0,0
		Valutahandel		
-2,4	-0,7	- Netto omregningsgevinst	-2,4	-0,7
3,5	5,5	- Netto transaksjonsgevinst	3,5	5,5
1,1	4,8	Sum netto inntekter fra valutahandel	1,1	4,8
73,7	-1,7	Sum netto inntekter fra finansielle investeringer	77,7	-8,6

Oversikt over finansielle investeringer i balansen fordelt etter samme kategorier fremkommer i note 20.

Innregnet i totalresultatet

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		
5,3	-0,3	Verdiendring på egenkapitalinstrumenter over totalresultatet - tilgjengelig for salg*	5,3	-0,3
5,3	-0,3	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	5,3	-0,3

* Det vises til note 38 for nærmere redegjørelse av verdiendring på egenkapitalinstrumenter over totalresultatet, kategorien tilgjengelig for salg.

NOTE 31 - ANDRE DRIFTSINNTEKTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
23,3	16,0	Leieinntekter investeringseiendommer	0,0	0,0
6,7	0,0	Driftsinntekter faste eiendommer	0,2	0,0
6,1	0,0	Gevinst ved salg av faste eiendommer	0,0	0,0
10,6	4,8	Andre driftsinntekter	7,2	5,5
46,7	20,8	Andre driftsinntekter	7,4	5,5

NOTE 32 - LØNN OG ANDRE GODTGJØRELSER

Konsern 2012	Konsern 2011	Beløp i 1.000 kroner	Morbank 2012	Morbank 2011
121.513	120.856	Lønn	103.696	103.418
17.952	19.422	Folketrygdavgift	14.977	16.511
		Pensjoner		
9.449	14.861	- ytelsesbasert	7.779	9.843
2.840	2.564	- innskuddsbasert	2.540	2.316
9.397	9.979	Sosiale kostnader	7.841	8.687
161.151	167.682	Sum lønn m.v.	136.833	140.775
224	252	Antall årsverk 31.12.	195	223
237	271	Antall ansatte 31.12.	205	238
234	254	Gjennomsnittlig antall årsverk	205	225
249	272	Gjennomsnittlig antall ansatte	218	240

Godtgjørelse 2012 - morbank

Godtgjørelse til adm. direktør var kr. 2.208.925. Pensjonsalder for adm. direktør er 67 år. Adm. direktør er medlem av bankens ytelsesbaserte pensjonsordning og opparbeider pensjonsrettigheter på lik linje som øvrige ansatte. Ved oppsigelse fra adm. direktørs side inntrenger ingen etterlønn ut over avtalt lønn i oppsigelsestid på 6 måneder. Ved oppsigelse fra bankens side har adm. direktør krav på etterlønn i 3 år fra tidspunktet for oppsigelsen, lønnsgrunnlaget er årslønnen pr. oppsigelsestidspunktet. Utover dette har ingen ansatte eller tillitsvalgte avtale om sluttvederlag, tegningsretter, opsjoner eller bonusavtale. Det er ikke gitt tilleggsgodtgjørelse til spesielle tjenester utover de normale funksjoner for en leder.

Det er avsatt MNOK 4,5 til overskuddsdeling til bankens ansatte og engangstillegg til toppledergruppen.

Godtgjørelse toppledergruppen 2012

						Opptj, ikke utbet. engangs- tillegg		
Beløp i 1.000 kroner		Honorar*	Lønn	Pensjon	Natural- ytelse	Totalt	Lån	
Pål Strand	Adm. direktør		1.911	157	140	2.209	200	1.449
Kjell Engen	VAD finans og intern drift		1.618	200	144	1.962	154	2.968
Lars-Runar Groven	Direktør kreditt		922	132	141	1.195	60	2.603
Anne Siri Rhoden Jensen	Direktør personal	11	819	138	126	1.094	40	1.943
Per Øyvind Mørk	Direktør kommunikasjon og marked		1.132	102	154	1.388	80	
Finn Mathisen	Direktør bedriftsmarked - t.o.m. 31.08.12		572	67	34	673		3.451
Halvor Kirkebøen	Direktør bedriftsmarked - f.o.m. 01.09.12		374	341	62	777	36	2.953
Jan-Roger Vrabel	Direktør personmarked	5	1.007	101	152	1.265	70	3.690
Sum toppledergruppen		16	8.355	1.238	953	10.563	640	19.057

* Honorar utbetalt til medlemmer av toppledergruppen gjelder representantskapsverv i AS Finansiering samt valgkomitéverv.

Toppledergruppen inngår i bankens generelle ordning om lån til ansatte. Lån til ansatte er gitt til en rentesats som er lavere enn den rentesatsen som gir grunnlag for fordelsbeskatning av ansatte. Medlemmer av styret og øvrige kontrollorgan har lån til ordinære vilkår. Subsidiekostnaden knyttet til rentesubsidiering av lån til ansatte er ikke bokført som driftskostnad og påvirker bankens rentenetto.

Godtgjørelse styret 2012

Beløp i 1.000 kroner	Honorar	Lønn	Pensjon	Utbet. oversk. deling	Natural- ytelse	Totalt	Lån
Jorund Rønning Indrelied	Styrets leder	255				255	
Knut Smedsrud	Nestleder	150				150	
Morten André Yttreide	Styremedlem - f.o.m 29.03.12						
Sverre Nedberg	Styremedlem	142				142	
Roar Norheim Larsen	Styremedlem	100				100	
Elly Therese Thoresen	Styremedlem - f.o.m.29.03.12	2				2	
Hanne Solem	Styremedlem	127				127	
Leif Ove Sørby	Styremedlem - t.o.m 29.03.12	100				100	1.690
Ingebjørg Mæland	Styremedlem - t.o.m 29.03.12	100				100	
Ann Kristin Plomås	Ansattes representant	100	484	38	10	632	792
Sum styret		1.076	484	38	10	1.608	2.482

Godtgjørelse øvrige tillitsvalgte 2012

Beløp i 1.000 kroner		Honorar	Lønn	Pensjon	Utbet. oversk. deling	Natural- ytelse	Totalt	Lån
Øivind Andersson	Kontrollkomitéens leder	67					67	8
Randi H. Sandli	Kontrollkomitémedlem							
Eli Kristin Nordsiden	Kontrollkomitémedlem	40					40	
Sjur Kortgaard	Kontrollkomitémedlem	40					40	883
Sum kontrollkomitéen		147					147	891
Frank Borgen	Forstanderskapets leder	40					40	898
May-Britt Andersen	Forstanderskapsmedlem	7					7	
Siren Coward	Ansattes representant	8	705	89		24	826	2.642
Dag Fjeld Edvardsen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Sissel Album Fjeld	Ansattes representant	13	492	44		24	573	1.671
Inger Haug Fjerdingsstad	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Øivind Granlund	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Kåre J. Grøtta	Forstanderskapsmedlem	6					6	
Arne Gundersen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Thomas F. Halvorsen	Forstanderskapsmedlem	11					11	2.245
Asbjørn R. Hansen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Øivind Haugen	Ansattes representant	3	431	38		25	497	1.669
Ole B. Hoen	Forstanderskapsmedlem	2					2	348
Helle Elisabeth Hofgaard	Forstanderskapsmedlem	3					3	4.910
Iver A. Juel	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Steinar Karlsen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Bernt K. Krabberød	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Vegard Kvamme	Ansattes representant	3	678	51		24	756	1
Jørn Larsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Haldis Kjøs Lien	Ansattes representant	3	471	41		21	536	1.973
Thor-Kristian Lien	Forstanderskapsmedlem	15					15	
Anne Irene Lunden	Ansattes representant	8	626	63		19	716	1.050
Frode Lund Nielsen	Forstanderskapsmedlem	2					2	2.093
Oddmar Nilsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	922
Borghild M. Dahler Nordlid	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Geir Opdahl	Ansattes representant	2	453	24		20	499	3.586
Rune Paule	Ansattes representant	3	481	39		20	543	1.950
Ståle Pettersen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Gunnvor Ramnefjell	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Morten Ranvik	Forstanderskapsmedlem							401
Nils Johan Rønniksen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Anne-Tonje Sanden	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Gunnar Sanden	Ansattes representant	3	632	58		31	724	1.989
Marianne Seip	Forstanderskapsmedlem	2					2	383
Jan Christian Skau	Ansattes representant	11	666	93		26	796	1.794
Ole-Martin Solberg	Ansattes representant	3	451	23		19	496	1.701
Nils Kr. Steenberg	Forstanderskapsmedlem	3					3	182
Tom R. Svendsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Turid Solberg Thomassen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Øyvind Thorsby	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Petter Thoresen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Finn Wang	Forstanderskapsmedlem	7					7	
Jon Aas	Forstanderskapsmedlem	3					3	3.059
Johan Aasen	Forstanderskapsmedlem	16					16	
Sum forstanderskapet		224	6.086	563		253	7.126	35.467

Godtgjørelse toppledergruppen 2011

Beløp i 1.000 kroner		Honorar*	Lønn	Pensjon	Utbet. oversk. deling	Natural- ytelse	Totalt	Lån
Trond Tostrup	Adm. direktør - t.o.m 30.06.11		1.081	186	20	82	1.396	1.994
Pål Strand	Adm. direktør - f.o.m 01.07.11	5	1.686	170	20	174	2.055	1.337
Kjell Engen	VAD finans og intern drift		1.508	227	20	147	1.902	3.483
Lars-Runar Groven	Direktør kreditt		802	101	20	144	1.067	2.622
Anne Siri Rhoden Jensen	Direktør personal	14	719	148	20	15	916	68
Per Øyvind Mørk	Direktør kommunikasjon og marked		369	21		17	407	0
Finn Mathisen	Direktør bedriftsmarked		776	21	20	40	857	3.544
Jan-Roger Vrabel	Direktør personmarked		422	35		65	522	3.864
Sum toppledergruppen		19	7.363	909	120	684	9.095	16.912

* Honorar utbetalt til medlemmer av toppledergruppen gjelder representantskapsverv i AS Finansiering samt valgkomitéverv.

Godtgjørelse styret 2011

Beløp i 1.000 kroner		Honorar	Lønn	Pensjon	Utbet. oversk. deling	Natural- ytelse	Totalt	Lån
Jorund Rønning Indreli	Styrets leder	200					200	
Knut Smedsrud	Nestleder	150					150	
Ingebjørg Mæland	Styremedlem	100					100	10
Sverre Nedberg	Styremedlem	125					125	
Roar Norheim Larsen	Styremedlem	100					100	195
Leif Ove Sørby	Styremedlem	100					100	1.255
Hanne Solem	Styremedlem	100					100	
Ann Kristin Plomås	Ansattes representant	100	477	41	20	22	660	800
Sum styret		975	477	41	20	22	1.535	2.260

Godtgjørelse øvrige tillitsvalgte 2011

Beløp i 1.000 kroner		Honorar	Lønn	Pensjon	Utbet. oversk. deling	Natural- ytelse	Totalt	Lån
Øivind Andersson	Kontrollkomitéens leder	60					60	8
Marianne Sletten	Kontrollkomitémedlem	40					40	
Eli Kristin Nordsiden	Kontrollkomitémedlem	40					40	
Sjur Kortgaard	Kontrollkomitémedlem	40					40	430
Sum kontrollkomitéen		180					180	438
Frank Borgen	Forstanderskapets leder	40					40	934
Trond Bollerud	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Siren Coward	Ansattes representant	8	698	95	20	31	852	2.784
Inger Haug Fjerdingsstad	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Kåre Fredriksen	Forstanderskapsmedlem	3					3	1
Øivind Granlund	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Eva Grothe	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Kåre J. Grøtta	Forstanderskapsmedlem	6					6	
Arne Gundersen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Thomas F. Halvorsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	2.127
Øivind Haugen	Ansattes representant	3	396	39	20	25	483	1.668
Liv Hausmann	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Tom Hedalen	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Ole B. Hoen	Forstanderskapsmedlem	3					3	794
Iver A. Juel	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Vegard Kvamme	Ansattes representant	3	622	48	20	33	726	1.767
Jørn Larsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Haldis Kjøs Lien	Ansattes representant	2	430	19	20	21	492	906
Thor-Kristian Lien	Forstanderskapsmedlem	15					15	
Anne Irene Lunden	Ansattes representant	8	610	71	20	25	734	1.153
Lars Geir Mortensen	Forstanderskapsmedlem	2					2	1.380
Oddmar Nilsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	979
Borghild M. Dahler Nordlid	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Geir Opdahl	Ansattes representant		418	22	17	28	485	2.082
Rune Paule	Ansattes representant		438	40	20	25	523	1.521
Gunnvor Ramnefjell	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Morten Ranvik	Forstanderskapsmedlem	3					3	459
Nils Johan Rønneksen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Anne-Tonje Sanden	Forstanderskapsmedlem	5					5	
Gunnar Sanden	Ansattes representant	3	604	62	20	25	714	2.016
Marianne Seip	Forstanderskapsmedlem	6					6	577
Jan Christian Skau	Ansattes representant	11	672	95	20	33	831	1.826
Egil Skretting	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Ole-Martin Solberg	Ansattes representant		430	22	20	25	497	1.775
Berit H. Steenberg	Forstanderskapsmedlem	3					3	370
Nils Kr. Steenberg	Forstanderskapsmedlem	3					3	197
Tom R. Svendsen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Thor S. Syvaldsen	Forstanderskapsmedlem	15					15	1.247
Elly Th. Thoresen	Forstanderskapsmedlem	3					3	
Finn Wang	Forstanderskapsmedlem	2					2	
Kristian Warholm	Ansattes representant	3	469	25	20	28	545	2.822
Jon Aas	Forstanderskapsmedlem	3					3	2.944
Johan Aasen	Forstanderskapsmedlem	16					16	
Sum forstanderskapet		211	5.787	538	217	299	7.052	32.329

NOTE 33 - NÆRSTÅENDE PARTER

Beløp i 1.000 kroner	Toppledergruppen		Styret og kontrollkomitéen		Andre nærstående parter	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Lån						
Utestående lån pr. 01.01.	14.918	6.837	2.698	3.023	32.329	27.486
Netto endring utlån i perioden	688	8.081	-1.015	-325	3.138	4.843
Utestående lån pr. 31.12.	15.606	14.918	1.683	2.698	35.467	32.329
Renteinntekter	154	153	36	56	826	776
Tap på utlån	0	0	0	0	0	0
Innskudd						
Innskudd pr. 01.01.	2.100	3.879	3.052	4.604	12.466	15.069
Netto endring innskudd i perioden	99	-1.779	2.845	-1.552	2.444	-2.603
Innskudd pr. 31.12.	2.199	2.100	5.897	3.052	14.910	12.466
Rentekostnader	43	47	109	83	451	270
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0
Utstedte garantier	0	0	5.250	4.800	0	0

NOTE 34 - ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
2,6	1,4	Driftskostnader investeringseiendommer	0,0	0,0
2,8	1,9	Driftskostnader faste eiendommer	1,8	1,5
45,5	44,3	Andre driftskostnader	41,1	42,5
50,9	47,6	Andre driftskostnader	42,9	44,0

NOTE 35 - GODTGJØRELSE REVISOR

Konsern 2012	Konsern 2011	Beløp i 1.000 kroner	Morbank 2012	Morbank 2011
2.040	1.901	Revisjon	1.294	1.269
85	89	Andre attestasjonstjenester	0	0
126	86	Skatte- og avgiftsrådgivning	20	7
775	487	Andre tjenester	394	292
3.026	2.563	Sum	1.708	1.568

Beløpene er inklusiv merverdiavgift.

NOTE 36 - SKATTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Årets skattekostnad i resultatregnskapet fremkommer slik		
77,7	53,7	Betalbar skatt på årets resultat	48,8	45,5
20,3	1,1	Resultatført utsatt skatt	23,2	-0,4
0,0	0,0	For mye/lite avsatt skatt forrige år	0,0	-0,1
98,0	54,8	Årets totale skattekostnad	72,0	45,0
		Skatt på andre inntekter og kostnader - innregnet i totalresultatet		
0,0	0,0	Endring i netto utsatt skatt		
0,0	0,0	- Endring i investeringer tilgjengelig for salg	0,0	0,0
		Skatt på andre inntekter og kostnader	0,0	0,0
		Endring i netto utsatt skatt eiendel		
20,3	1,1	Innregnet utsatt skatt i resultatregnskapet	23,2	-0,4
0,0	0,0	Innregnet utsatt skatt i andre inntekter og kostnader	0,0	0,0
		Endring i netto utsatt skatt eiendel ført direkte i balansen		
0,0	12,2	- Utsatt skatt ved oppkjøp	0,0	0,0
20,3	13,3	Sum endring i netto utsatt skatt eiendel	23,2	-0,4
		Avstemming av årets skattekostnad		
362,1	210,5	Resultat før skatt	304,8	171,0
101,4	58,9	Skatt etter nominell sats 28%	85,3	47,9
0,2	-4,1	Skatteeffekt av permanente forskjeller	-13,3	-2,8
-3,6	0,0	For mye/lite avsatt skatt forrige år	0,0	-0,1
98,0	54,8	Skattekostnad	72,0	45,0
		Betalbar skatt i balansen fremkommer slik		
77,7	53,7	Betalbar skatt på årets resultat	48,8	45,5
3,4	3,1	Årets formuesskatt	3,4	3,1
81,1	56,8	Sum betalbar skatt	52,2	48,7

Konsern 2012	Konsern 2011	Konsern Endr. 2012	Konsern Endr. 2011		Morbank 2012	Morbank 2011	Morbank Endr. 2012	Morbank Endr. 2011
				Utsatt skatt forpliktelse/utsatt skatt eiendel				
				Positive midlertidige forskjeller				
126,5	136,0	9,5	-56,3	Driftsmidler	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,1	Fordringer	3,7	0,0	-3,7	0,0
126,5	136,0	9,5	-56,2	Sum positive midlertidige forskjeller	3,7	0,0	-3,7	0,0
35,4	38,1	2,7	-15,7	Utsatt skatt forpliktelse	1,0	0,0	-1,0	0,0
				Negative midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring				
0,0	0,0	0,0	0,0	Driftsmidler	0,8	1,7	0,9	-0,3
9,7	43,2	33,5	2,3	Verdipapirer	7,4	44,8	37,4	0,7
9,3	55,3	46,0	-12,1	Derivater	9,2	55,3	46,1	-12,1
0,2	0,2	0,0	-0,2	Fordringer	0,0	0,0	0,0	0,0
5,7	2,7	-3,0	0,9	Andre forpliktelser	2,4	2,0	-0,4	1,6
30,4	30,1	-0,3	5,7	Pensjonsforpliktelser	27,0	22,3	-4,7	8,6
0,0	5,8	5,8	-5,3	Underskudd til fremføring	0,0	0,0	0,0	0,0
55,3	137,3	82,0	-8,7	Sum negative midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring	46,8	126,1	79,3	-1,5
15,5	38,4	23,0	-2,4	Utsatt skatt eiendel	13,1	35,3	22,2	-0,4
-19,9	0,4	20,3	13,3	Netto utsatt skatt eiendel (+) / netto utsatt skatt forpliktelse (-)	12,1	35,3	23,2	-0,4

Utsatt skatt eiendel er i sin helhet oppført i balansen da konsernet forventer å kunne nyttiggjøre denne i fremtiden.

NOTE 37 - STATSKASSEVEKSLER, SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor og kategorier pr. 31.12.12 - konsern

	Virkelig verdi over resultatet		Tilgjengelig for salg		Holde til forfall	
	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Balanseført verdi
Statskasseveksler	498,0	496,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum statskasseveksler	498,0	496,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Stat og statsgaranterte	160,0	161,1	0,0	0,0	250,0	251,3
Annen offentlig utsteder	765,0	772,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.776,7	1.790,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansielle foretak	768,0	776,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Ikke-finansielle foretak	223,0	193,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum sertifikater og obligasjoner	3.692,7	3.694,9	0,0	0,0	250,0	251,3

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor og kategorier pr. 31.12.12 - morbank

	Virkelig verdi over resultatet		Tilgjengelig for salg		Holde til forfall	
	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Balanseført verdi
Statskasseveksler	498,0	496,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum statskasseveksler	498,0	496,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Stat og statsgaranterte	160,0	161,1	0,0	0,0	250,0	251,3
Annen offentlig utsteder	765,0	772,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Obligasjoner med fortrinnsrett	2.755,2	2.771,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansielle foretak	768,0	776,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Ikke-finansielle foretak	223,0	193,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum sertifikater og obligasjoner	4.671,2	4.676,1	0,0	0,0	250,0	251,3

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor og kategorier pr. 31.12.11 - konsern

	Virkelig verdi over resultatet		Tilgjengelig for salg		Holde til forfall	
	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Balanseført verdi
Statskasseveksler	925,0	920,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum statskasseveksler	925,0	920,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Stat og statsgaranterte	242,0	245,3	0,0	0,0	250,0	252,6
Annen offentlig utsteder	555,0	559,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.039,8	1.034,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansielle foretak	834,7	819,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Ikke-finansielle foretak	398,4	359,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum sertifikater og obligasjoner	3.069,9	3.018,5	0,0	0,0	250,0	252,6

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor og kategorier pr. 31.12.11 - morbank

	Virkelig verdi over resultatet		Tilgjengelig for salg		Holde til forfall	
	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Virkelig verdi	Pålydende	Balanseført verdi
Statskasseveksler	925,0	920,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum statskasseveksler	925,0	920,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Stat og statsgaranterte	242,0	245,3	0,0	0,0	250,0	252,6
Annen offentlig utsteder	555,0	559,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Obligasjoner med fortrinnsrett	2.078,3	2.071,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansielle foretak	834,7	819,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Ikke-finansielle foretak	398,4	359,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum sertifikater og obligasjoner	4.108,4	4.055,4	0,0	0,0	250,0	252,6

Obligasjoner med fortrinnsrett og byteordning med staten

Sparebanken Øst har kjøpt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) fra Sparebanken Øst Boligkreditt AS som er benyttet som sikkerhet for inngåtte byteavtaler med staten. Pålydende på disse utgjorde pr. 31.12.12 MNOK 506,5 og pr. 31.12.11 MNOK 938,5. Banken er forpliktet til å kjøpe tilbake OMF til opprinnelig salgspris og mottar renter fra OMF som om disse ikke er solgt. Regnskapsmessig vurderer morbank at betingelsene for fraregning i IAS 39 ikke er oppfylt, da morbank gjennom byteavtalene beholder risikoen for verdiutviklingen på obligasjonene og de øvrige kontantstrømmene i form av renter.

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall pr. 31.12.12 - konsern

	Inntil 6 mnd	6-12 mnd	1-5 år	5-10 år	Totalt
Statskasseveksler	496,4	0,0	0,0	0,0	496,4
Sum statskasseveksler	496,4	0,0	0,0	0,0	496,4
Stat og statsgaranterte	75,9	0,0	311,1	25,4	412,4
Annen offentlig utsteder	510,2	20,0	188,0	54,5	772,7
Obligasjoner med fortrinnsrett	125,2	75,2	1.413,3	176,8	1.790,5
Finansielle foretak	165,6	55,5	545,4	10,3	776,8
Ikke-finansielle foretak	60,1	94,1	39,6	0,0	193,8
Sum sertifikater og obligasjoner	937,0	244,8	2.497,4	267,0	3.946,2

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall pr. 31.12.12 - morbank

	Inntil 6 mnd	6-12 mnd	1-5 år	5-10 år	Totalt
Statskasseveksler	496,4	0,0	0,0	0,0	496,4
Sum statskasseveksler	496,4	0,0	0,0	0,0	496,4
Stat og statsgaranterte	75,9	0,0	311,1	25,4	412,4
Annen offentlig utsteder	510,2	20,0	188,0	54,5	772,7
Obligasjoner med fortrinnsrett	125,2	75,2	2.394,5	176,8	2.771,7
Finansielle foretak	165,6	55,5	545,4	10,3	776,8
Ikke-finansielle foretak	60,1	94,1	39,6	0,0	193,8
Sum sertifikater og obligasjoner	937,0	244,8	3.478,6	267,0	4.927,4

Modifisert durasjon

	Konsern	Morbank
Statskasseveksler	0,22	0,22
Stat og statsgaranterte	2,09	2,09
Annen offentlig utsteder	0,66	0,66
Obligasjoner med fortrinnsrett	0,31	0,27
Finansielle foretak	0,13	0,13
Ikke-finansielle foretak	0,19	0,19
Total durasjon	0,49	0,44

Modifisert durasjon er benyttet som mål for rentefølsomhet på utstedersektor og kategorier.

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall pr. 31.12.11 - konsern

	Inntil 6 mnd	6-12 mnd	1-5 år	5-10 år	Totalt
Statskasseveksler	920,9	0,0	0,0	0,0	920,9
Sum statskasseveksler	920,9	0,0	0,0	0,0	920,9
Stat og statsgaranterte	0,0	108,5	188,4	201,0	497,9
Annen offentlig utsteder	410,1	0,0	97,1	52,5	559,7
Obligasjoner med fortrinnsrett	0,0	25,0	813,2	196,1	1.034,3
Finansielle foretak	200,3	93,8	456,5	69,3	819,9
Ikke-finansielle foretak	290,9	25,0	24,5	18,9	359,3
Sum sertifikater og obligasjoner	901,3	252,3	1.579,7	537,8	3.271,1

Statskasseveksler, sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall pr. 31.12.11 - morbank

	Inntil 6 mnd	6-12 mnd	1-5 år	5-10 år	Totalt
Statskasseveksler	920,9	0,0	0,0	0,0	920,9
Sum statskasseveksler	920,9	0,0	0,0	0,0	920,9
Stat og statsgaranterte	0,0	108,5	188,4	201,0	497,9
Annen offentlig utsteder	410,1	0,0	97,1	52,5	559,7
Obligasjoner med fortrinnsrett	0,0	25,1	1.751,7	294,4	2.071,2
Finansielle foretak	200,3	93,8	456,5	69,3	819,9
Ikke-finansielle foretak	290,9	25,0	24,5	18,9	359,3
Sum sertifikater og obligasjoner	901,3	252,4	2.518,2	636,1	4.308,0

NOTE 38 - AKSJER, EGENKAPITALBEVIS OG PENGEMARKEDSFOND**Aksjer, egenkapitalbevis og pengemarkedsfond fordelt på kategorier pr. 31.12.12**

Konsern Virkelig verdi over resultatet	Konsern Tilgjengelig for salg	Konsern Kost		Morbank Virkelig verdi over resultatet	Morbank Tilgjengelig for salg	Morbank Kost
22,6	0,0	0,0	Noterte	22,6	0,0	0,0
0,0	454,2	0,4	Unoterte	0,0	454,2	0,4
504,7	0,0	0,0	Andeler i pengemarkedsfond	504,7	0,0	0,0
527,3	454,2	0,4	Sum aksjer, egenkapitalbevis og pengemarkedsfond	527,3	454,2	0,4

Årets verdiendring på aksjer og egenkapitalbevis klassifisert som tilgjengelig for salg utgjør MNOK 5,3.

Unoterte aksjer og egenkapitalbevis inngår i kategorien tilgjengelig for salg. Til grunn for vurdering av virkelig verdi er verdsettelsesteknikker benyttet. Det vises til note 22. Årets verdiendring på aksjer og egenkapitalbevis klassifisert som tilgjengelig for salg er totalt MNOK 5,3 og verdiendringen er innregnet i totalresultatet. Det er i perioden ikke foretatt omklassifiseringer fra egenkapitalen til resultatet.

Virkelig verdi av aksjene i Nets Holding AS og Frende Holding AS er uforandret gjennom 2012. Verdsettelsen av aksjene i Eksportfinans ASA har tatt utgangspunkt i bankens andel av bokført egenkapital i Eksportfinans ASA nedjustert for effekten fra urealiserte gevinster på selskapets langsiktige innlån. En samlet vurdering tilsier at det ikke foreligger grunnlag for revurdering av aksjeposten i 2012. Bankaksjer prises generelt under bok. Usikkerhet rundt søksmål knyttet til selskapets obligasjoner i Japan tilsier at en oppskrivning av aksjene pr. i dag ikke er aktuelt.

Aksjer og egenkapitalbevis fordelt på kategorier pr. 31.12.11

Konsern Virkelig verdi over resultatet	Konsern Tilgjengelig for salg	Konsern Kost		Morbank Virkelig verdi over resultatet	Morbank Tilgjengelig for salg	Morbank Kost
35,3	0,0	0,0	Noterte	35,3	0,0	0,0
0,0	441,2	0,4	Unoterte	0,0	441,2	0,4
35,3	441,2	0,4	Sum aksjer og egenkapitalbevis	35,3	441,2	0,4

Årets verdiendring på aksjer og egenkapitalbevis klassifisert som tilgjengelig for salg utgjør MNOK -0,3.

Unoterte aksjer og egenkapitalbevis inngår i kategorien tilgjengelig for salg. Til grunn for vurdering av virkelig verdi er verdsettelsesteknikker benyttet. Det vises til note 22. Årets verdiendring på aksjer og egenkapitalbevis klassifisert som tilgjengelig for salg er totalt MNOK -7,0. Herav utgjør MNOK -6,7 nedskrivning aksjer i Norne Eierselskap og er innregnet i "Netto verdiendringer og gevinst/tap på finansielle instrumenter" over resultatet, mens MNOK -0,3 er verdiendring og innregnet i totalresultatet. Det ble i perioden ikke foretatt omklassifiseringer fra egenkapitalen til resultatet.

Virkelig verdi av aksjene i Nets Holding AS og Frende Holding AS er uforandret gjennom 2011. Verdsettelsen av aksjene i Eksportfinans ASA har tatt utgangspunkt i bankens andel av bokført egenkapital i Eksportfinans ASA nedjustert for effekten fra urealiserte gevinster på selskaps langsiktige innlån. Basert på regnskapet for Eksportfinans ASA for 3. kvartal 2011, og en vurdering av den situasjonen selskapet nå er i, er det bankens vurdering at det ikke foreligger grunnlag for revurdering av aksjeposten i 2011.

Spesifikasjon av aksjer, egenkapitalbevis og pengemarkedsfond pr. 31.12.12

	Antall aksjer	Eierandel i %	Regnskapsmessig kost	Virkelig verdi
Virkelig verdi over resultatet				
Eltek ASA	59.512	0,02	0,7	0,2
Oceanteam ASA	150.000	0,99	3,0	0,6
Reservoir Exploration Technology ASA	814.467	0,92	8,1	0,4
Visa Inc.	4.739	0,00	2,0	3,9
Voss Veksel- og Landmandsbank ASA	7.751	8,16	18,2	15,1
Ringerike Sparebank	6.650	0,05	0,9	0,7
Klepp Sparebank	13.900	1,29	1,7	0,8
Nes Prestgjelds Sparebank	17.000	1,13	2,0	0,9
Sum virkelig verdi over resultatet			36,6	22,6
Tilgjengelig for salg				
NorgesInvestor Opportunities AS A-aksjer	1.600	2,90	0,2	0,2
NorgesInvestor Opportunities AS B-aksjer	38.400	3,22	3,8	3,7
Nets Holding AS	2.223.883	1,21	96,4	96,4
Sparebankmaterieil AS	302	0,96	0,0	0,0
Eiendomskreditt AS	126.594	4,65	13,2	13,2
Eksportfinans ASA	12.787	4,84	139,4	208,3
Kredittforeningen for Sparebanker	2.760	5,52	2,8	2,8
Nordito Property AS	269.244	2,65	7,5	7,5
Frende Holding AS	1.003.248	14,84	120,8	120,8
Norne Eierselskap	4.553.571	2,55	1,3	1,3
Bankenes ID-tjeneste AS	6.700	6,70	0,0	0,0
Sum tilgjengelig for salg			385,4	454,2
Kost				
Dialog Eiendomsmegling Eiker Drammen AS	340	34,00	0,4	0,4
Øvrige aksjer			0,0	0,0
Sum kost			0,4	0,4
Sum aksjer og egenkapitalbevis			422,4	477,2

	Antall andeler	Regnskapsmessig kost	Virkelig verdi
Pengemarkedsfond			
Holberg Likviditet 20	976.310	100,6	100,5
Nordea Likviditet Pluss	99.226	100,7	103,1
Pluss Likviditet II	97.178	102,7	100,7
Verdipapirfondet DNB Likviditet 20	19.267	200,4	200,4
Sum andeler i pengemarkedsfond		504,4	504,7

Spesifikasjon av aksjer og egenkapitalbevis pr. 31.12.11

	Antall aksjer	Eierandel i %	Regnskapsmessig kost	Virkelig verdi
Virkelig verdi over resultatet				
Eltek ASA	59.512	0,02	0,7	0,2
Oceanteam ASA	3.502.102	2,32	7,0	1,5
Reservoir Exploration Technology ASA	814.467	0,92	8,1	0,8
Visa Inc.	4.739	0,00	2,0	2,9
Voss Veksel- og Landmandsbank ASA	7.751	8,16	18,2	15,6
Ringerike Sparebank	6.650	0,05	0,9	0,8
Helgeland Sparebank	386.994	2,07	25,6	11,8
Klepp Sparebank	13.900	1,29	1,7	0,7
Nes Prestgjelds Sparebank	17.000	1,13	2,0	1,0
Sum virkelig verdi over resultatet			66,2	35,3
Tilgjengelig for salg				
NorgesInvestor Opportunities AS A-aksjer	1.600	2,90	0,2	0,2
NorgesInvestor Opportunities AS B-aksjer	38.400	3,22	3,8	3,5
Nets Holding AS	2.223.883	1,21	96,4	96,4
Sparebankmaterieil AS	302	0,96	0,0	0,0
Eiendomskreditt AS	126.594	5,26	13,2	13,2
Eksportfinans ASA	12.787	4,84	139,4	208,3
Kredittforeningen for Sparebanker	2.760	5,52	2,8	2,8
Nordito Property AS	269.244	2,65	2,4	2,4
Frende Holding AS	964.662	14,84	113,1	113,1
Norne Eierselskap	4.553.571	10,12	1,3	1,3
Bankenes ID-tjeneste AS	6.700	6,70	0,0	0,0
Sum tilgjengelig for salg			372,6	441,2
Kost				
Dialog Eiendomsmegling Eiker Drammen AS	340	34,00	0,4	0,4
Øvrige aksjer			0,0	0,0
Sum kost			0,4	0,4
Sum aksjer og egenkapitalbevis			439,2	476,9

NOTE 39 - EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAP

Datterselskap	Anskaffelsestidspunkt	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
Sparebanken Øst Eiendom AS	29.12.88	Drammen	100%	100%
AS Finansiering	01.10.91	Oslo	100%	100%
Øst Prosjekt AS	22.12.97	Drammen	100%	100%
Grev Wedels Have AS*	01.07.08	Drammen	100%	100%
Sparebanken Øst Boligkreditt AS	14.04.09	Drammen	100%	100%
Hawø Eiendom AS*	01.07.11	Drammen	100%	100%
EngeneKvartalet AS*	26.06.12	Drammen	100%	100%
Arbeidergaten 28 AS*	29.08.12	Drammen	100%	100%
Krokstad Terrasse AS*	29.08.12	Drammen	100%	100%
Stasjonsgaten 14 AS*	29.08.12	Drammen	100%	100%
Tollbugt 49-51 AS*	29.08.12	Drammen	100%	100%

* 100% eiet datterselskap av Sparebanken Øst Eiendom AS.

Ingen av datterselskapene er børsnoterte.

Med regnskapsmessig virkning fra 01.01.12 ble det gjennomført en konsernfisjonfusjon i Sparebanken Øst Eiendom AS hvor seks eiendommer ble fisjonert ut i selskapene Arbeidergaten 28 AS, EngeneKvartalet AS, Krokstad Terrasse AS, Stasjonsgaten 14 AS og Tollbugt. 49-51 AS.

NOTE 40 - VARIGE DRIFTSMIDLER OG INVESTERINGSEIENDOMMER

Driftsmidler pr. 31.12.12

Konsern Maskiner/ inventar/ transportmidler m.v.	Konsern Eiendommer	Konsern Investerings- eiendommer		Morbank Maskiner/ inventar/ transportmidler m.v.	Morbank Eiendommer	Morbank Investerings- eiendommer
107,3	108,1	490,4	Anskaffelseskost pr. 01.01.	86,8	52,9	0,0
13,2	0,9	56,3	Tilgang	10,0	0,4	0,0
6,9	0,1	67,1	Avgang	6,2	0,0	0,0
113,6	108,9	479,6	Anskaffelseskost pr. 31.12.	90,6	53,3	0,0
85,4	14,7	22,5	Samlede ordinære av- og nedskrivninger	68,3	8,0	0,0
28,2	94,2	457,1	Bokført verdi pr. 31.12.	22,3	45,3	0,0
6,9	1,5	8,3	Årets ordinære avskrivninger	4,9	0,5	
0,0	0,0	0,0	Årets nedskrivninger	0,0	0,0	
3-8 år	10-50 år	10-50 år	Økonomisk levetid	3-5 år	10-50 år	
Lineær	Lineær	Lineær	Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	
		517,7	Virkelig verdi investeringseiendommer			
0,1	13,1		Årlig leie av ikke balanseførte eiendeler	0,1	18,4	

Investeringseiendommer

Virkelig verdi på investeringseiendommene er verdsatt ved uavhengig takst og etter inntjeningsbasert vurdering sammenholdt med markedsinformasjon.

For leieinntekter og driftskostnader på investeringseiendommer vises det til note 31 Andre driftsinntekter og note 34 Andre driftskostnader.

Fast eiendom til egen virksomhet

Konsern Bokført verdi 2012*	Konsern Areal - m ² Egen utnyttelse	Utleie	Forretningsbygg	Morbank Areal - m ² Egen utnyttelse	Utleie	Morbank Bokført verdi 2012*
391,3	3.619	22.133	Drammen	2.087	0	29,9
67,3	4.622	2.560	Øvre Eiker	0	0	0,0
40,9	1.255	1.958	Nedre Eiker	0	0	0,0
17,0	180	555	Asker	0	0	0,0
516,5	9.676	27.206	Sum forretningsbygg	2.087	0	29,9

* Sum bokført verdi i balansen inkluderer i tillegg eiendommer som ikke er forretningsbygg.

Forpliktelser

I 2012 er det inngått ny rammeavtale knyttet til oppgradering av banksystem. Rammeavtalen trer i kraft medio 2013. Av forretningsmessige hensyn oppgis ikke anskaffelsesbeløp. Konsernet har pr. 31.12.12 ingen pågående eiendomsprosjekter eller øvrige forpliktelser om kjøp knyttet til driftsmidler.

Driftsmidler pr. 31.12.11

Konsern Maskiner/ inventar/ transportmidler m.v.	Konsern Eiendommer	Konsern Investerings- eiendommer		Morbank Maskiner/ inventar/ transportmidler m.v.	Morbank Eiendommer	Morbank Investerings- eiendommer
119,4	100,7	247,1	Anskaffelseskost pr. 01.01.	100,1	46,3	0,0
4,8	7,4	243,3	Tilgang	2,6	6,6	0,0
16,9	0,0	0,0	Avgang	15,9	0,0	0,0
107,3	108,1	490,4	Anskaffelseskost pr. 31.12.	86,8	52,9	0,0
84,9	13,2	17,1	Samlede ordinære av- og nedskrivninger	69,6	7,5	0,0
22,4	94,9	473,3	Bokført verdi pr. 31.12.	17,2	45,4	0,0
7,4	1,4	3,2	Årets ordinære avskrivninger	5,8	0,4	
0,0	0,0	0,0	Årets nedskrivninger	0,0	0,0	
3-8 år	10-50 år	10-50 år	Økonomisk levetid	3-5 år	10-50 år	
Lineær	Lineær	Lineær	Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	
		496,2	Virkelig verdi investeringseiendommer			
0,4	13,0		Årlig leie av ikke balanseførte eiendeler	0,4	18,3	

Investeringseiendommer

Virkelig verdi på investeringseiendommene er verdsatt ved uavhengig takst og etter inntjeningsbasert vurdering sammenholdt med markedsinformasjon.

For leieinntekter og driftskostnader på investeringseiendommer vises det til note 31 Andre driftsinntekter og note 34 Andre driftskostnader.

Fast eiendom til egen virksomhet

Konsern Bokført verdi 2011*	Konsern Areal - m ² Egen utnyttelse	Utleie	Forretningsbygg	Morbank Areal - m ² Egen utnyttelse	Utleie	Morbank Bokført verdi 2011*
361,8	3.363	22.133	Drammen	2.087	0	30,2
61,9	4.622	2.560	Øvre Eiker	0	0	0,0
11,8	1.591	1.958	Nedre Eiker	0	0	0,0
17,1	180	555	Asker	0	0	0,0
452,6	9.756	27.206	Sum forretningsbygg	2.087	0	30,2

* Sum bokført verdi i balansen inkluderer i tillegg eiendommer som ikke er forretningsbygg.

NOTE 41 - OPERASJONELLE LEASINGAVTALER

Morbank og konsern har inngått operasjonelle leieavtaler vedrørende lokaler, kontorutstyr og biler.

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
13,2	13,4	Leiekostnader i året	18,5	18,7
		Leiekostnader i året tilsvarer minimum leiebetalinger		
		Minimum fremtidige leiebetalinger		
10,8	10,7	Innen 1 år	14,4	14,9
22,6	29,7	Mellom 1-5 år	42,2	49,2
0,1	1,8	Etter 5 år	0,1	7,7
33,5	42,2	Sum	56,7	71,8

NOTE 42 - ANDRE EIENDELER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
8,7	9,6	Medlemsinnskudd Kredittforeningen for Sparebanker	8,7	9,6
33,0	24,3	Andre fordringer	16,5	3,8
41,7	33,9	Andre eiendeler	25,2	13,4

NOTE 43 - FORSKUDDSBETALTE IKKE PÅLØPTE KOSTNADER OG OPPTJENTE IKKE MOTTATTE INNTEKTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
83,2	84,3	Opptjente ikke mottatte inntekter	69,3	70,1
5,5	4,9	Andre forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	5,3	4,9
88,7	89,2	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	74,6	75,0

NOTE 44 - GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
21,2	20,5	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist	33,8	27,5
823,3	1.897,6	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist	907,0	1.917,7
844,5	1.918,1	Gjeld til kredittinstitusjoner	940,8	1.945,2

NOTE 45 - INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
9.498,8	6.708,9	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	9.481,4	6.702,4
2.189,1	2.223,8	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	2.189,3	2.224,0
11.687,9	8.932,7	Innskudd fra og gjeld til kunder	11.670,7	8.926,4

Geografisk fordeling av innskudd

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
2.535,7	2.289,2	Drammen	2.542,7	2.313,8
1.619,0	1.516,5	Nedre Eiker	1.617,1	1.514,4
1.609,6	1.448,2	Øvre Eiker	1.609,0	1.447,3
733,6	600,1	Buskerud forøvrig	725,0	588,4
2.148,4	1.118,3	Oslo	2.143,0	1.112,7
946,4	859,5	Akershus	941,8	851,8
424,5	385,3	Vestfold	423,1	383,8
141,9	64,1	Østfold	140,9	63,4
1.458,3	600,7	Resten av landet	1.457,6	600,0
70,5	50,8	Utlandet	70,5	50,8
11.687,9	8.932,7	Totalt	11.670,7	8.926,4

Fordeling av innskudd på sektor og næring

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
7.059,6	4.700,5	Lønnstagere	7.050,1	4.689,0
137,1	132,8	Offentlig forvaltning	137,1	132,8
124,8	118,5	Jordbruk, skogbruk og fiske	124,8	118,5
370,8	249,3	Industri og bergverk, kraft og vannforsyning	370,8	249,3
433,4	428,3	Bygg og anlegg	432,5	427,4
463,9	453,6	Varehandel, hotell og restaurant	461,7	450,9
143,5	131,6	Transport og kommunikasjon	143,2	131,2
1.438,9	1.384,7	Forretningsmessig finansiell tjenesteyting	1.429,8	1.373,8
603,2	539,0	Tjenesteytende næringer ellers	601,8	537,6
842,2	743,4	Omsetning og drift av fast eiendom	848,4	764,9
70,5	51,0	Utlandet	70,5	51,0
11.687,9	8.932,7	Totalt	11.670,7	8.926,4

NOTE 46 - GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

Konsern	Utestående volum 2012*	Gj. snitt saldo 2012	Veid rentesats 2012	Utestående volum 2011*	Gj. snitt saldo 2011	Veid rentesats 2011
Sertifikater	0,0	0,0	0,00%	0,0	0,0	0,00%
Obligasjonslån	13.762,0	14.061,7	3,39%	14.093,3	12.656,2	3,72%
Egenbeholdning obligasjonslån	-150,0	-127,2	4,34%	-223,0	-199,6	3,42%
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	13.612,0	13.934,5	3,38%	13.870,3	12.456,6	3,73%

* Målt til amortisert kost på balansedato.

Morbank	Utestående volum 2012*	Gj. snitt saldo 2012	Veid rentesats 2012	Utestående volum 2011*	Gj. snitt saldo 2011	Veid rentesats 2011
Sertifikater	0,0	0,0	0,00%	0,0	0,0	0,00%
Obligasjonslån	8.354,6	8.828,4	3,58%	9.465,3	9.582,9	3,78%
Egenbeholdning obligasjonslån	-150,0	-127,2	4,34%	-223,0	-199,6	3,42%
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	8.204,6	8.701,2	3,57%	9.242,3	9.383,3	3,79%

* Målt til amortisert kost på balansedato.

NOTE 47 - ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

	Utestående volum 2012*	Gj. snitt saldo 2012	Veid rentesats 2012	Utestående volum 2011*	Gj. snitt saldo 2011	Veid rentesats 2011
Evigvarende ansvarlig lånekapital	308,5	299,1	5,08%	300,4	298,7	5,56%
Ansvarlig obligasjonslån	199,9	295,1	3,86%	299,7	300,0	4,21%
Ansvarlig lånekapital	508,4	594,2	4,47%	600,1	598,7	4,88%

* Målt til amortisert kost på balansedato.

NOTE 48 - LANGSIKTIGE INNLÅN FORDELT PÅ FORFALLSTIDSPUNKT**Langsiktige innlån pr. 31.12.12 - konsern**

	Lån fra kredittinstitusjoner	Obligasjonslån	OMF	Ansvarlige lån	Gjeld til staten	Totalt
2013	82,9	1.685,0	0,0	200,0	0,0	1.967,9
2014	428,8	1.339,0	211,5	300,0	493,5	2.772,8
2015	161,7	2.835,0	1.000,0	0,0	0,0	3.996,7
2016	61,7	1.150,0	1.406,5	0,0	0,0	2.618,2
2017	61,7	465,0	1.000,0	0,0	0,0	1.526,7
2018	31,7	300,0	1.000,0	0,0	0,0	1.331,7
2019	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7
2020	1,7	300,0	0,0	0,0	0,0	301,7
2021 og senere	12,7	0,0	750,0	0,0	0,0	762,7
Brutto innlån	844,6	8.074,0	5.368,0	500,0	493,5	15.280,1
Direkte kostnader og over-/underkurs	-0,1	130,6	39,4	8,4	0,0	178,3
Netto innlån	844,5	8.204,6	5.407,4	508,4	493,5	15.458,4

Lån med call/put fordelt på call-/put-tidspunkt.

Langsiktige innlån pr. 31.12.11 - konsern

	Lån fra kredittinstitusjoner	Obligasjonslån	OMF	Ansvarlige lån	Gjeld til staten	Totalt
2012	1.072,5	1.769,5	0,0	100,0	0,0	2.942,0
2013	61,9	2.082,0	0,0	200,0	421,9	2.765,8
2014	443,3	1.500,0	311,5	300,0	493,5	3.048,3
2015	161,9	2.600,0	1.000,0	0,0	0,0	3.761,9
2016	61,9	730,0	1.150,0	0,0	0,0	1.941,9
2017	61,9	177,0	1.000,0	0,0	0,0	1.238,9
2018	31,9	300,0	400,0	0,0	0,0	731,9
2019	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9
2020 og senere	21,3	0,0	750,0	0,0	0,0	771,3
Brutto innlån	1.918,5	9.158,5	4.611,5	600,0	915,4	17.203,9
Direkte kostnader og over-/underkurs	-0,4	83,8	16,5	0,1	0,0	100,0
Netto innlån	1.918,1	9.242,3	4.628,0	600,1	915,4	17.303,9

Lån med call/put fordelt på call-/put-tidspunkt.

Langsiktige innlån pr. 31.12.12 - morbank

	Lån fra kredittinstitusjoner	Obligasjonslån	Ansvarlige lån	Gjeld til staten	Totalt
2013	204,0	1.685,0	200,0	0,0	2.089,0
2014	426,9	1.339,0	300,0	493,5	2.559,4
2015	160,0	2.835,0	0,0	0,0	2.995,0
2016	60,0	1.150,0	0,0	0,0	1.210,0
2017	60,0	465,0	0,0	0,0	525,0
2018	30,0	300,0	0,0	0,0	330,0
2019	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2020	0,0	300,0	0,0	0,0	300,0
2021 og senere	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Brutto innlån	940,9	8.074,0	500,0	493,5	10.008,4
Direkte kostnader og over-/underkurs	-0,1	130,6	8,4	0,0	138,9
Netto innlån	940,8	8.204,6	508,4	493,5	10.147,3

Lån med call/put fordelt på call-/put-tidspunkt.

Langsiktige innlån pr. 31.12.11 - morbank

	Lån fra kredittinstitusjoner	Obligasjonslån	Ansvarlige lån	Gjeld til staten	Totalt
2012	1.134,2	1.769,5	100,0	0,0	3.003,7
2013	60,0	2.082,0	200,0	421,9	2.763,9
2014	441,4	1.500,0	300,0	493,5	2.734,9
2015	160,0	2.600,0	0,0	0,0	2.760,0
2016	60,0	730,0	0,0	0,0	790,0
2017	60,0	177,0	0,0	0,0	237,0
2018	30,0	300,0	0,0	0,0	330,0
2019	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2020 og senere	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Brutto innlån	1.945,6	9.158,5	600,0	915,4	12.619,5
Direkte kostnader og over-/underkurs	-0,4	83,8	0,1	0,0	83,5
Netto innlån	1.945,2	9.242,3	600,1	915,4	12.703,0

Lån med call/put fordelt på call-/put-tidspunkt.

NOTE 49 - ANDRE FORPLIKTELSE

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
3,2	5,0	Forpliktelser knyttet til betalingsformidling	3,2	5,0
9,7	14,4	Leverandørgjeld	3,9	3,3
58,0	57,3	Andre forpliktelser	52,7	47,9
70,9	76,7	Andre forpliktelser	59,8	56,2

NOTE 50 - PÅLØPTE KOSTNADER OG MOTTATTE IKKE OPPTJENTE INNTEKTER

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
71,8	105,3	Påløpte renter	52,9	82,2
35,6	32,9	Andre påløpte kostnader	28,1	23,5
0,4	1,1	Mottatte ikke opptjente inntekter	0,3	0,9
107,8	139,3	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	81,3	106,6

NOTE 51 - AVSETNINGER FOR PÅLØPTE KOSTNADER OG FORPLIKTELSE

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
30,4	30,1	Pensjonsforpliktelser (se note 52)	27,0	22,3
1,0	0,5	Spesifiserte avsetninger på garantiansvar	1,0	0,5
31,4	30,6	Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser	28,0	22,8

NOTE 52 - PENSJONSFORPLIKTELSE

Obligatorisk tjenstepensjon (OTP) er pliktig, og konsernet har ordninger som tilfredsstiller disse kravene. Pensjonsforpliktelsene er regnskapsført i samsvar med IAS 19, som krever at nåverdien av pensjonsforpliktelsene fratrasket markedsverdien av pensjonsmidlene reflekteres i balansen.

Fra og med 2007 ble det innført innskuddsbasert pensjonsordning for alle nyansatte, og øvrige ansatte fikk adgang til å velge om de ville fortsette i den ytelsesbaserte ordningen eller gå over til innskuddsbasert ordning.

PensjonsordningerYtelsesbasert

Sparebanken Øst har kollektiv pensjonsordning i Storebrand Livsforsikring AS. Ordningen er ytelsesbasert og dekker alders- og uførepensjoner til ordningens medlemmer og ektefelle- og barnepensjoner til medlemmenes etterlatte. Den ytelsesbaserte ordningen omfatter i dag 243 personer, 154 aktive og 89 pensjonister, hvorav 19 er helt eller delvis uføre. Ordningen er lukket.

Innskuddsbasert

Fra 1. januar 2007 innførte Sparebanken Øst en innskuddsbasert ordning for alle nyansatte i banken.

Ordningen administreres av Storebrand Livsforsikring AS. Det innbetales 5 prosent av lønn mellom 1 og 6 G pluss 8 prosent av lønn mellom 6 og 12 G. Innbetalt beløp forvaltes i ulike Storebrand-fond. Den innskuddsbaserte ordningen omfatter nå 65 ansatte, hvorav ingen uføre. Premiene for disse blir løpende betalt og kostnadsført.

Datterselskap

AS Finansiering har en kollektiv pensjonsordning som omfatter 21 personer, 13 aktive og 7 uføre/pensjonister. Ordningen er lukket. Ansatte med ansetteslesdato etter 01.01.08 får tilbud om innskuddsbasert ordning. Pr. 31.12.12 har 13 personer innskuddsbasert ordning.

Sparebanken Øst Eiendom AS har en ytelsesbasert ordning for 7 personer hvor alle er aktive.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Bank og finansnærings gamle ordning om førtidspensjon (AFP) er delvis fraregnet med bakgrunn i lukking og avvikling av ordningen. En gjenværende avsetning gjelder selskapets egenandel for personer som er førtidspensjonister i den gamle ordningen. Ved utgangen av 2012 er det 13 personer som ytes pensjon innenfor den gamle/lukkede ordningen.

Som erstatning for den gamle AFP-ordningen er det etablert en ny AFP-ordning (AFP-tilskuddsloven). Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid frem til 67 år. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir derfor ordningen inntil videre behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Når slike beregninger eventuelt foreligger i fremtiden, må AFP-forpliktelsen etter den nye ordningen balanseføres som en ytelsesordning.

Driftspensjoner

Banken har egne pensjonsavtaler for 5 personer for lønn utover 12G, hvorav 3 personer ikke lenger er ansatt i banken. Sparebanken Øst Eiendom AS har én pensjonsordning for lønn utover 12 G som dekkes over driften.

Gjenværende opptjeningstid

For de sikrede ordningene er det i beregningene til Sparebanken Øst lagt til grunn at gjenværende opptjeningstid for aktive medlemmer er 10 år, mens det i Sparebanken Øst Eiendom AS og AS Finansiering er lagt til grunn henholdsvis 10 år og 12 år. Gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid for driftspensjonene ligger i intervallet 1-5 år.

Aktuarielle forutsetninger

Beregningene er basert på dødelighetstabell K2005 og uføretariff KU. Beregningene er basert på standardiserte forutsetninger om døds- og uføreutviklingen, utarbeidet av Finansnærings Hovedorganisasjon. Det er forutsatt en fratrekkeshyppighet som avtrappes fra 8% for aldersgruppen 20-24 år og ned til 0% for 51-åringer og eldre.

Opptjening

Opptjeningstiden for den enkeltes pensjonsrettighet er beregnet fra ansettelsen i selskapet og frem til fastsatt pensjonsalder. Den aktuarielle beregningsmetodikken bygger på prinsipper med lineær opptjening og hensyntatt fremtidig lønns- og G-vekst.

Økonomiske forutsetninger	2012	2011
Forventet avkastning på pensjonsmidler	4,00%	4,80%
Diskonteringsrente	3,80%	3,30%
Årlig lønnsvekst	3,20%	3,50%
Årlig G-regulering	3,25%	3,75%
Årlig regulering av pensjoner	0,20%	0,70%
Arbeidsgiveravgift	14,10%	14,10%

Etter IAS 19 skal diskonteringsrenten på hver balansedag fastsettes med henvisning til renten på foretaksobligasjoner av høy kvalitet eller til statsobligasjonsrenten dersom det ikke finnes et dypt marked for foretaksobligasjoner av høy kvalitet i henhold til standardens beskrivelse. Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett vurderes å inneha de egenskaper som tilsier at det kan legges til grunn i beregningen av diskonteringsrenten.

Sparebanken Øst har pr. 31.12.12 fastsatt diskonteringsrenten på grunnlag av obligasjoner med fortrinnsrett mot tidligere års statsobligasjonsrente.

Pensjonskostnader

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Netto pensjonskostnader ytelsesbasert ordning		
10,1	11,4	Nåverdien av årets pensjonsopptjening	8,3	9,5
8,9	8,2	Rentekostnader av pensjonsforpliktelsen	8,0	7,4
-9,2	-8,2	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-8,5	-7,5
0,0	0,0	Avvikling/oppgjør av AFP-forpliktelse	0,0	0,0
-0,3	3,5	Estimatavvik innregnet i perioden	0,0	0,5
9,5	14,9	Netto pensjonskostnader inklusiv arbeidsgiveravgift	7,8	9,9
1,7	1,5	Innbetalt premie innskuddsbasert ordning	1,4	1,3
1,1	1,0	Innbetalt premie AFP-ordning	1,1	1,0
12,3	17,4	Sum pensjonskostnader	10,3	12,2

Spesifikasjon av pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler - konsern

2012			2011			
Fondert	Ufondert	Sum	Fondert	Ufondert	Sum	
Endring brutto pensjonsforpliktelser						
249,3	29,9	279,2	Pensjonsforpliktelser pr. 01.01.	235,1	27,9	263,0
0,0	0,0	0,0	Tilgang og avgang	0,0	0,0	0,0
9,8	0,3	10,1	Kostnad ved innværende periodes pensjonsopptjening	10,4	0,9	11,3
7,9	0,9	8,8	Rentekostnad	7,2	0,9	8,1
-42,7	1,4	-41,3	Aktuarielle gevinster og tap	3,1	4,1	7,2
-6,2	-3,8	-10,0	Utbetaling pensjon/fripoliser	-6,5	-3,9	-10,4
218,1	28,7	246,8	Brutto pensjonsforpliktelser pr. 31.12.	249,3	29,9	279,2
Endring brutto pensjonsmidler						
227,4	0,0	227,4	Virkelig verdi pensjonsmidler pr. 01.01.	210,6	0,0	210,6
9,2	0,0	9,2	Avkastning på pensjonsmidler	8,1	0,0	8,1
-13,9	0,0	-13,9	Aktuarielle gevinster og tap	-1,4	0,0	-1,4
4,7	0,0	4,7	Premieinnbetalinger	14,5	0,0	14,5
-5,6	0,0	-5,6	Utbetaling av pensjon/fripoliser	-4,4	0,0	-4,4
221,8	0,0	221,8	Virkelig verdi pensjonsmidler pr. 31.12.	227,4	0,0	227,4
-3,7	28,7	25,0	Netto pensjonsforpliktelser (+)/-pensjonsmidler (-)	21,9	29,9	51,8
7,3	-1,9	5,4	Ikke resultatført estimatavvik	-21,4	-0,3	-21,7
0,0	0,0	0,0	Ikke resultatført planendring	0,0	0,0	0,0
3,6	26,8	30,4	Netto balanseførte pensjonsforpliktelser (+)/-pensjonsmidler (-)	0,5	29,6	30,1

2012		2011	
30,1	Netto pensjonsforpliktelser pr. 01.01.	35,8	
9,5	Resultatført pensjonskostnad	14,9	
-5,4	Innbetalt pensjonspremie	-16,6	
-3,8	Pensjonsutbetalinger	-4,0	
30,4	Netto balanseførte pensjonsforpliktelser pr. 31.12.	30,1	
2,8	Forventet premieinnbetaling neste år, ytelsesbasert ordning	12,7	
1,7	Forventet premieinnbetaling neste år, innskuddsbasert ordning	1,8	
1,2	Forventet premieinnbetaling neste år, ny AFP-ordning	1,2	
Plassering av pensjonsmidler i prosent		2011	
35%	Pengemarked/obligasjoner	25%	
35%	Anleggsobligasjoner	38%	
11%	Aksjer	17%	
15%	Eiendom	17%	
4%	Annet	3%	
5,8%	Bokført avkastning utgjorde totalt	4,5%	

Spesifikasjon av pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler - morbank

2012			2011		
Fondert	Ufondert	Sum	Fondert	Ufondert	Sum
Endring brutto pensjonsforpliktelser					
225,8	25,6	251,4	212,8	26,9	239,7
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8,2	0,1	8,3	8,8	0,7	9,5
7,1	0,8	7,9	6,6	0,8	7,4
-38,1	1,6	-36,5	3,4	1,1	4,5
0,0	3,7	3,7	0,0	0,0	0,0
-5,5	-3,8	-9,3	-5,8	-3,9	-9,7
197,5	28,0	225,5	225,8	25,6	251,4
Endring brutto pensjonsmidler					
209,9	0,0	209,9	194,2	0,0	194,2
8,5	0,0	8,5	7,5	0,0	7,5
-12,0	0,0	-12,0	-0,6	0,0	-0,6
2,6	0,0	2,6	12,8	0,0	12,8
-5,1	0,0	-5,1	-4,0	0,0	-4,0
203,9	0,0	203,9	209,9	0,0	209,9
-6,4	28,0	21,6	15,9	25,6	41,5
7,6	-2,2	5,4	-18,6	-0,6	-19,2
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1,2	25,8	27,0	-2,7	25,0	22,3

2012		2011
22,3	Netto pensjonsforpliktelser pr. 01.01.	30,9
3,7	Overføring av ansatt fra datterselskap	0,0
7,8	Resultatført pensjonskostnad	9,9
-3,0	Innbetalt pensjonspremie	-14,6
-3,8	Pensjonsutbetalinger	-3,9
27,0	Netto balanseførte pensjonsforpliktelser pr. 31.12.	22,3
0,6	Forventet premieinnbetaling neste år, ytelsesbasert ordning	10,8
1,4	Forventet premieinnbetaling neste år, innskuddsbasert ordning	1,5
1,2	Forventet premieinnbetaling neste år, ny AFP-ordning	1,2
Plassering av pensjonsmidler i prosent		2011
35%	Pengemarked/obligasjoner	25%
35%	Anleggsobligasjoner	38%
11%	Aksjer	17%
15%	Eiendom	17%
4%	Annet	3%
5,8%	Bokført avkastning utgjorde totalt	4,5%

Utvikling i pensjoner - konsern

	2012	2011	2010	2009	2008
Brutto pensjonsforpliktelser (sikrede og ikke sikrede ordninger)	246,8	279,2	263,1	275,7	304,0
Brutto virkelig verdi pensjonsmidler	221,8	227,4	210,6	193,1	176,1
Netto pensjonsforpliktelser	25,0	51,8	52,5	82,6	127,9

Utvikling i pensjoner - morbank

	2012	2011	2010	2009	2008
Brutto pensjonsforpliktelser (sikrede og ikke sikrede ordninger)	225,5	251,4	239,7	254,7	281,6
Brutto virkelig verdi pensjonsmidler	203,9	209,9	194,2	178,4	163,5
Netto pensjonsforpliktelser	21,6	41,5	45,5	76,3	118,1

NOTE 53 - GARANTIANSVAR

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
71,5	121,0	Betalingsgarantier	70,7	120,3
69,6	149,7	Kontraktsgarantier	69,6	150,4
46,5	85,1	Lånegarantier	46,5	85,0
26,5	29,7	Annet garantiansvar	26,5	29,7
214,1	385,5	Sum garantiansvar overfor kunder	213,3	385,4
100,0	53,3	Garanti overfor Eksportfinans ASA *	100,0	53,3
0,0	0,0	Garanti overfor Bankenes sikringsfond	0,0	0,0
314,1	438,8	Sum garantiansvar	313,3	438,7

* Netto garantiforpliktelse er MNOK 100. Garantien er et derivat. Derivatets verdi eksklusive utvekslingsoppgjør var positivt med MNOK 10,7 pr. 31.12.12 og negativt med MNOK 46,7 pr. 31.12.11. Det vises til note 21 Finansielle derivater.

I forbindelse med ratingprosessen av Sparebanken Øst Boligkreditt AS har morbanken utstedt en garanti for alle OMF-forpliktelser i boligkredittforetaket. OMF-forpliktelsene utgjør pålydende MNOK 5.368,0 pr. 31.12.12 og pålydende MNOK 4.611,5 pr. 31.12.11. I beløpene er morbankens beholdning av OMF pålydende MNOK 978,5 pr. 31.12.12 og MNOK 1.038,5 pr. 31.12.11 trukket ut.

NOTE 54 - PANTSTILLELSE OG FORTRINNSRETT

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
2.020,0	3.066,9	Obligasjoner, pålydende verdi, stilt som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank	2.020,0	3.066,9
2.020,0	3.066,9	Pantstillelser *	2.020,0	3.066,9
539,5	938,5	Fortrinnsrett bytteordningen	539,5	938,5
5.802,6	4.711,5	Fortrinnsrett iht finansieringsvirksomhetsloven § 2-35 **	0,0	0,0

* Gjeld sikret ved pant pr. 31.12.11 er F-lån pålydende MNOK 1.000 utstedt av Norges Bank. F-lånet ble innfridd i 1. kvartal 2012.

** Herav inkludert beholdning eiet av morbank pålydende MNOK 439 pr. 31.12.12 og MNOK 100 pr. 31.12.11.

Konsern 2012	Konsern 2011	Pant i fast eiendom	Morbank 2012	Morbank 2011
26,5	36,7	Gjeld sikret ved pant i fast eiendom	0,0	0,0
61,6	76,2	Bokført verdi av pantsatte eiendommer	0,0	0,0

NOTE 55 - KOSTNADER KNYTTET TIL BANKENES SIKRINGSFOND

Lov om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner pålegger alle norske banker å være medlem av Bankenes sikringsfond. Fondet plikter å dekke tap inntil 2 mill. kroner som en innskyter har på innskudd i en norsk bank. Med innskudd menes enhver kreditsaldo i banken i henhold til konto som lyder på navn, samt forpliktelser etter innskuddsbevis til navngitt person, unntatt innskudd fra andre finansinstitusjoner.

Morbank

	2012	2011
Avgift i 1.000 kroner	0	0

NOTE 56 - TILLEGGSINFORMASJON KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
		Kontanter og kontantekvivalenter		
703,3	580,9	Kontanter og fordringer på sentralbanker	703,3	580,9
496,4	920,9	Statskasseveksler	496,4	920,9
4,1	186,9	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner som er rene plasseringer	3,9	185,1
1.203,8	1.688,7	Sum	1.203,6	1.686,9
		Endringer i eiendeler i forbindelse med driften		
-492,0	26,3	Netto endring i finansielle eiendeler holdt for handelsformål	-492,0	26,3
-45,7	-22,4	Netto endring i finansielle derivater (netto eiendeler og gjeld)	-45,7	-22,4
-676,4	-846,5	Netto endring i finansielle eiendeler bestemt til virkelig verdi over res.	-620,7	-883,9
54,3	23,6	Endring i brutto utlån til kredittinstitusjoner	-773,7	-960,1
-380,9	-2.682,1	Endring i brutto utlån til kunder	1.378,3	1.413,4
-7,2	-6,8	Netto endring i andre eiendeler	-11,4	-2,6
-1.547,9	-3.507,9	Sum	-565,2	-429,3
		Endringer i gjeld i forbindelse med driften		
2.755,2	1.302,5	Endring i innskudd fra kunder	2.744,3	1.304,5
-9,5	27,1	Endring i gjeld til kredittinstitusjoner	59,7	12,4
-40,2	-0,4	Endring i annen gjeld	-20,2	-9,9
2.705,5	1.329,2	Sum	2.783,8	1.307,0
		Ikke kontante poster inkludert i resultat før skatt		
16,7	12,0	Avskrivninger på varige driftsmidler	5,4	6,2
1,3	1,9	Amortisering av finansielle investeringer holdt til forfall	1,3	1,9
4,2	-26,1	Nedskrivning av finansielle eiendeler	-4,3	-26,8
5,6	6,0	Amortisering finansieringsaktiviteter målt til amortisert kost	4,1	5,6
27,8	-6,2	Sum	6,5	-13,1

NOTE 57 - EGENKAPITALBEVIS**Resultat pr. egenkapitalbevis**

Resultat pr. egenkapitalbevis beregnes ved å dividere den delen av resultat etter skatt som tilfaller egenkapitalbeviserne med et veid gjennomsnitt av antall utestående egenkapitalbevis i løpet av året. Dersom årsresultatet viser underskudd, dekkes det ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, gavefondet og utjevningsfondet. Resultat pr. egenkapitalbevis beregnes i en slik situasjon ut fra andel underskudd som er belastet utjevningsfondet.

Sparebanken Øst har ikke utstedt opsjoner eller andre instrumenter som kan føre til utvanning av resultat pr. egenkapitalbevis. Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis blir derfor lik resultat pr. egenkapitalbevis.

Konsern 2012	Konsern 2011		Morbank 2012	Morbank 2011
264,1	155,7	Resultat etter skatt	232,8	126,0
118,8	71,7	Resultat etter skatt tilordnet egenkapitalbeviserne	104,7	58,0
20,7	20,7	Veid gjennomsnitt av antall utestående egenkapitalbevis	20,7	20,7
5,73	3,46	Resultat pr. egenkapitalbevis	5,05	2,80

Veid antall egenkapitalbevis**2012**

Antall egenkapitalbevis i 2012	20.731.183
Sum antall egenkapitalbevis i 2012	20.731.183

2011

Antall egenkapitalbevis i 2011	20.731.183
Sum antall egenkapitalbevis i 2011	20.731.183

Eierbrøk morbank

	01.01.13	01.01.12
Egenkapitalbevis	207,3	207,3
Overkursfond	387,8	387,8
Utjevningsfond (ekskl. utbytte)	196,8	154,3
Tilgjengelig for salg reserve	32,0	30,9
Sum teller (A)	823,9	780,3
Sum egenkapital (årets avsetning til utbytte holdt utenom)	1.903,7	1.734,8
Sum nevner (B)	1.903,7	1.734,8
Eierbrøk (A/B) i %	43,28	44,98

Utbytte

Styrets forslag til utbytte er kr. 62.193.549, som utgjør kr. 3 pr. egenkapitalbevis.

2012	I kroner	2011
62.193.549	Totalt utbetalt utbytte	41.462.366
3	Utbetalt pr. egenkapitalbevis	2

De største egenkapitalbeveiseierne pr. 31.12.12

Navn	Antall	%	Navn	Antall	%
1 MP Pensjon	2.049.218	9,88%	11 Jag Holding AS	232.762	1,12%
2 Skagen Vekst VPF	1.413.500	6,82%	12 Profond AS	220.000	1,06%
3 Directmarketing Invest AS	999.500	4,82%	13 Hustadlitt AS	200.000	0,96%
4 Storetind AS	550.000	2,65%	14 Høibraaten, Claus Jørgen	200.000	0,96%
5 Hansen, Asbjørn Rudolf	466.443	2,25%	15 Julius Johannessen & Sønner AS	175.200	0,85%
6 AS Andersen Eiendomselskap	354.500	1,71%	16 Citibank NA New York	174.155	0,84%
7 Sparebankstiftelsen DnB NOR	308.320	1,49%	17 Anna AS	162.280	0,78%
8 Terra Utbytte VPF	254.001	1,23%	18 Grete Evensen Øvrum AS	150.000	0,72%
9 Foretakskonsulenter AS	243.600	1,18%	19 Rondane Holding AS	150.000	0,72%
10 Teleplan Holding AS	239.665	1,16%	20 Løkke, Helge Arnfinn	148.433	0,72%

Utvikling i egenkapitalbeviskapitalen

År	Emisjonstype	Innbetalt egenkapitalbeviskapital		Total egenkapitalbeviskapital	
1988	Off. emisjon	NOK	25.000.000	NOK	25.000.000
1989	Emisjon 1:1	NOK	25.000.000	NOK	50.000.000
1991	Emisjon 1:2	NOK	25.000.000	NOK	75.000.000
1991	Rettet emisjon	NOK	20.000.000	NOK	95.000.000
1993	Konvertert ansvarlig lån	NOK	15.531.000	NOK	110.531.000
1993	Emisjon 1:3	NOK	36.843.700	NOK	147.374.700
1993	Konvertert ansvarlig lån	NOK	245.000	NOK	147.619.700
1994	Konvertert ansvarlig lån	NOK	5.128.000	NOK	152.747.700
1994	Emisjon 1:3	NOK	50.915.900	NOK	203.663.600
1995	Konvertert ansvarlig lån	NOK	395.000	NOK	204.058.600
1996	Konvertert ansvarlig lån	NOK	808.000	NOK	204.866.600
1997	Konvertert ansvarlig lån	NOK	7.893.000	NOK	212.759.600
1997	Off. emisjon	NOK	60.000.000	NOK	272.759.600
1999	Emisjon 1:3	NOK	90.919.900	NOK	363.679.500
2008	Utbytteemisjon	NOK	24.252.400	NOK	387.931.900
2009	Nedskrivning av pålydende fra kr. 100 til kr. 20	NOK	310.345.520	NOK	77.586.380
2009	Nedskrivning av pålydende fra kr. 20 til kr. 10	NOK	38.793.190	NOK	38.793.190
2009	Fortrinnsrettet emisjon	NOK	168.518.640	NOK	207.311.830

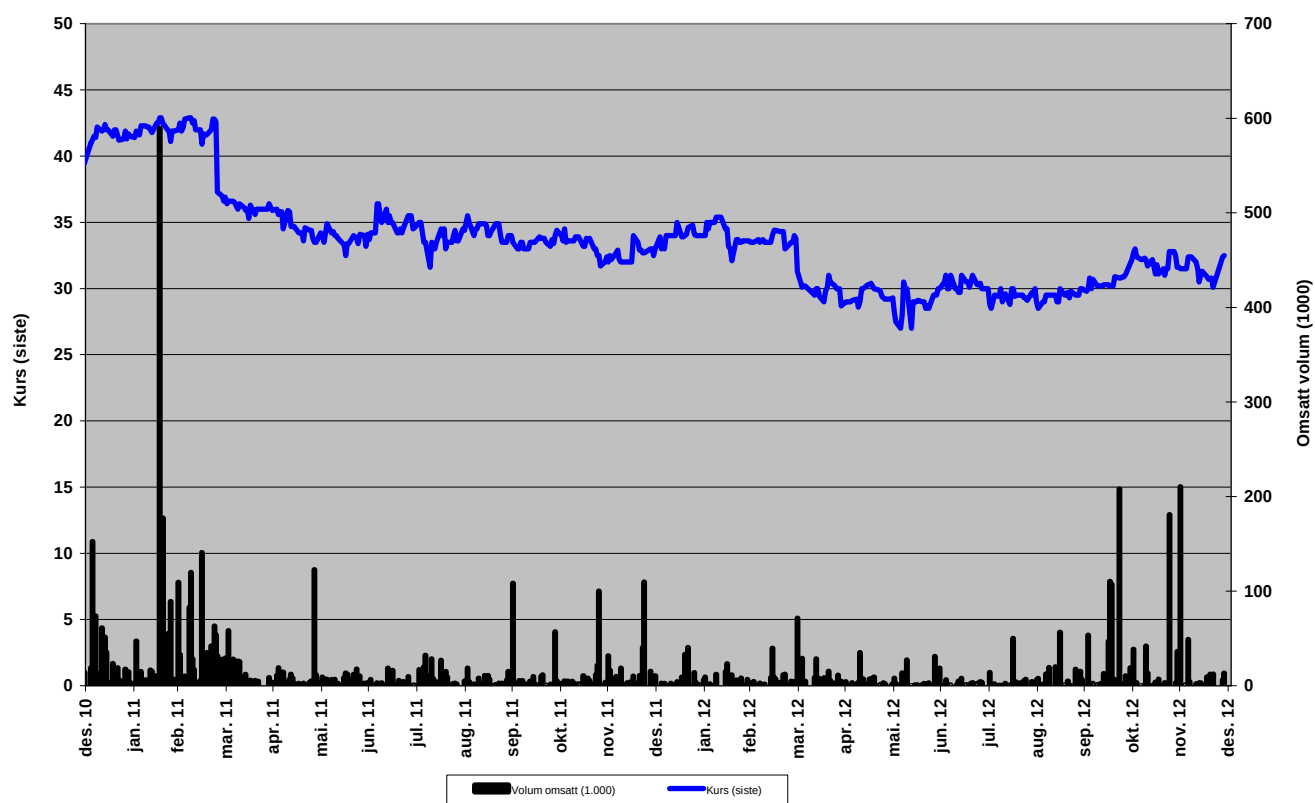
Eierstatistikk – geografisk fordeling

	Antall eiere	%	Antall egenkapitalbevis	%
Utlandet	65	2,0%	975.313	4,7%
Øvre Eiker	299	9,0%	700.207	3,4%
Nedre Eiker	170	5,1%	548.362	2,6%
Drammen	231	6,9%	2.963.370	14,3%
Buskerud forøvrig	275	8,3%	644.222	3,1%
Asker/Bærum	140	4,2%	978.676	4,7%
Oslo	408	12,3%	7.751.948	37,4%
Trondheim	787	23,7%	373.451	1,8%
Bergen	94	2,8%	723.319	3,5%
Landet forøvrig	855	25,7%	5.072.315	24,5%
Totalt	3.324	100,0%	20.731.183	100,0%

Egenkapitalbevisenes spredning

Antall egenkapitalbevis pr. eier	Antall eiere	%	Antall egenkapitalbevis	%
1-100	467	14,0%	23.838	0,1%
101-1.000	1.685	50,7%	642.487	3,1%
1.001-10.000	907	27,3%	3.151.226	15,2%
10.001- 100.000	233	7,0%	6.820.258	32,9%
100.001-	32	1,0%	10.093.374	48,7%
Sum	3.324	100,0%	20.731.183	100,0%

Omsetning og kursutvikling de to siste år

NOTE 58 - TILLITSVALGTE

Forstanderskapet	Antall egenkapitalbevis
Jon Aas	0
Thor Kristian Lien	0
Oddmar Nilsen	0
May-Britt Andersen	0
Nils Kr. Steenberg	0
Morten Ranvik	0
Thomas F. Halvorsen	0
Ståle Pettersen	0
Øyvind Thorsby	0
Øivind Granlund	0
Arne Gundersen	0
Steinar Karlsen	333
Bent Inge Bye	0
Turid Solberg Thomassen	10.714
Jack A. Humlebekk	0
Dag Fjeld Edvardsen	0
Nils Johan Rønniksen	0
Frode Lund Nielsen	0
Geir Opdahl	0
Jan Christian Skau	0
Anne Irene Lunden	1.000
Øivind Haugen	285
Vegard Kvamme	3.000
Haldis Kjøs Lien	200
Siren Coward	117
Ole-Martin Solberg	0
Anne Siri Rhoden Jensen	416
Rune Paule	300
Gunnar Sanden	428
Sissel Album Fjeld	175
Gunnvor Ramnefjell	34.187
Inger Haug Fjerdingstad	3.215
Ole B. Hoen (representant for Hoen Invest AS)	2.372
Tom R. Svendsen	3.003
Frank Borgen	33.123
Helle Elisabeth Hofgaard	7.000
Iver A. Juel	120.938
Asbjørn R. Hansen	466.443
Svein L. Syversen	15.000
Petter Thoresen (representant for Sparebankstiftelsen DnB NOR)	308.320
Borghild M. Dahler Nordlid	6.000
Marianne Seip	3.000
Bernt K. Krabberød	5.900
Johan Aasen (representant for Skagenfondene)	1.489.800
Kåre J. Grøtta (representant for Storetind AS)	550.000
Jørn Larsen (representant for Bondeungdomslaget i Drammen)	17.500
Finn Wang	1.050
Anne-Tonje Sanden	7.625

Styret	Antall egenkapitalbevis
m/personlig nærstående	
Jorund Rønning Indrelid	34.485
Roar Norheim Larsen	0
Elly Therese Thoresen	18
Morten André Yttreide	15.000
Sverre Nedberg	166.375
Hanne Solem	0
Knut Smedsrud	0
Ann Kristin Plomås	0

Ledende ansatte	Antall egenkapitalbevis
m/personlig nærstående	
Pål Strand	11.000
Kjell Engen	0
Per Øyvind Mørk	10.000
Halvor Kirkebøen	2.591
Jan-Roger Vrabel	0
Anne Siri Rhoden Jensen	416
Lars-Runar Groven	0

Kontrollkomitéen	Antall egenkapitalbevis
Randi H. Sandli	0
Sjur Kortgaard	0
Eli Kristin Nordsiden	897
Øivind Andersson	4.125

GAVETILDELING 2011 UTBETALT I 2012

Forstanderskapets gavetildelingskomité har foretatt følgende utbetaling av gaver til allmennyttige formål:

Drammen Strong	kr.	750.000
Eiker Trial- og motorklubb	Kr.	500.000
Mjøndalen Idrettsforening Skigruppa	kr.	500.000
Eiker Ski	kr.	300.000
Drammen CK	kr.	300.000
Drammen Roklubb	kr.	250.000
Eiker Ride- og Kjøreklubb	kr.	200.000
Pinsemenigheten Filadelfia	kr.	160.000
Hokksund Fotballklubb	kr.	150.000
Konnerud speidergruppe	kr.	110.000
Stiftelsen Guts	kr.	90.000
Konnerud og Skoger TenSing	kr.	85.000
Østsiden Velforening	kr.	80.000
Varlo Grendehus	kr.	80.000
Fiskum Grendeutvalg	kr.	80.000
Bollerud Grendehus	kr.	80.000
Skotselv skolekorps	kr.	80.000
Stømsgodset Musikkorps	kr.	80.000
Fiskum Skole og ungdomskorps	kr.	80.000
Horne Vel	kr.	80.000
Steinberg Idrettsforening	kr.	80.000
Mjøndalen og Steinberg skolekorps	kr.	80.000
Vestre Skoger Velforening	kr.	80.000
Øren skolekorps	kr.	80.000
Konnerud Skolekorps	kr.	80.000
Hokksund Mannskor	kr.	75.000
Drammen Skøiteklub	kr.	70.000
Skogvang Ungdomslokale	kr.	70.000
Knudsensmia, Mjøndalen	kr.	65.000
Filadelfia Hornorkester	kr.	60.000
Vestsiden Jeger og Fisker Forening	kr.	50.000
Krokstadelva Jeger & Fiskerforening	kr.	50.000
Frelsesarmeen Drammen	kr.	50.000
Den Islamske Stiftelse i Norge	kr.	50.000
Buskerud Jæger og Fiskerforening	kr.	50.000
Danvik Skolekorps	kr.	50.000
Austad Gårds Venner	kr.	35.000
Foreningen for funksjonshemmede i Nedre Eiker	kr.	30.000
Lassebakken grendehus	kr.	30.000
Megabandet - Drammen Dissimilisgrupper	kr.	30.000
Drammen Glassverk Musikkorps	kr.	30.000
Anatolia Forening i Nedre Eiker	kr.	25.000
Credo, DFEF Salem	kr.	20.000
Kulturelt Kvinneforening	kr.	15.000
Vestfossen Blanda Kor	kr.	10.000
Hjemmets Hygge	kr.	10.000
"Vedgjengen"	kr.	10.000
Danvik Fjell Frivilligsentral	kr.	5.000
	kr.	
Totalt	kr.	5.325.000

Styret har i tillegg utdelt gaver i løpet av 2012 hvorav de vesentligste er:

Nettbrett til Øren skole, Steinberg skole og Hokksund barneskole	kr.	267.000
Buskerud Idrettskrets	kr.	250.000
Portåsen	kr.	250.000
Idretts- og kulturstipend	kr.	130.000
Buskerud Fotballkrets	kr.	75.000

**Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS**

Engene 22, NO-3015 Drammen
Postboks 560 Brakerøya, NO-3002 Drammen

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf.: +47 32 83 88 90
Fax: +47 32 83 86 25
www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisorforening

Til forstanderskapet i
Sparebanken Øst

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Sparebanken Øst, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2012, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og administrerende direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet for Sparebanken Øst avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2012 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og administrerende direktør har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Drammen, 14. mars 2013

ERNST & YOUNG AS

Atle Terum
statsautorisert revisor

ÅRSBERETNING FRA KONTROLLKOMITÉEN FOR 2012

Kontrollkomitéen i Sparebanken Øst har ført kontroll og tilsyn med bankens virksomhet og påsett at virksomheten er drevet i samsvar med bestemmelsene i Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, Sparebankloven, bankens vedtekter, forstanderskapets vedtak og andre bestemmelser som banken har plikt til å rette seg etter.

Kontrollkomitéen har gjennomgått styrets protokoller, og for øvrig foretatt de undersøkelser som loven og komitéens instruks bestemmer. Kontrollkomitéen har gjennomgått styrets årsberetning, resultatregnskap og balanse uten at dette gir foranledning til noen bemerkninger, og har således funnet styrets vurdering av foretakets økonomiske stilling dekkende.

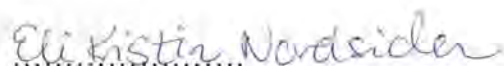
Alle dokumenter og opplysninger som komitéen mener har vært nødvendige for utførelsen av arbeidet, er forelagt kontrollkomitéen.

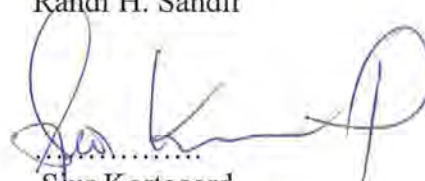
Samarbeidet med bankens styre, administrasjon og revisjon har vært meget bra.

Kontrollkomitéen viser til revisors beretning og vil anbefale at resultatregnskapet og balansen, samt konsernoppgjør fastsettes som bankens og konsernets regnskap for 2012.

Drammen, 14. mars 2013

Øivind Andersson

Eli Kristin Nordsiden

Randi H. Sandli

Sjur Kortgaard

HOVEDKONTOR
Bragernes Torg 2, Drammen
Postboks 67, 3301 Hokksund
Telefon: 03220
Fax: 32 89 32 58
E-post: firmapost@oest.no
oest.no

